

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE, DER TOG HJEMMEFRA

KARL LARSEN

DE, DER TOG
HJEMMEFRA

II

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXII

KARL LARSEN

FORVALTERFARMEREN
OG HANS HUSTRU

EN KØBENHAVNER PAA
TRAMPEN

DEN FYNSKE HUSMANDSSØN
POUL JØRGENSEN

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXII

INDENFOR det Materiale paa til Dato over 8200 Dagbøger af og Breve fra og til danske Udvandrere, som det fra Foraaret 1910 er lykkedes mig at indsamle, er det min Agt at udtage til Bearbejdelse større og mindre Grupper, som efter Gennemgangen af Stoffet har vist sig at være af typisk Karakter.

Disse bearbejdede Grupper vil fremkomme i Enkelbind, som hver for sig er ganske selvstændige. men tilsammen skulde tegne den danske Udvandrer, hans Skæbne og hans Forhold til det gamle og det ny Land, saa fuldstændigt som muligt.

Begyndelsen skete i Efteraaret 1910 med „Danske Nybyggere“, der i anden Udgave fremtræder som første Bind af det større Værk *De, der tog hjemme fra*.

Andet Bind af *De, der tog hjemme fra* behandler 53 Breve og et Brevfragment fra 1873 til 1912 skrevne af en fra en jydsk Proprietærgaard udvandret Dame, 17 Breve og en større Række sammenhængende Optegnelser fra Rejse, der skyldes en københavnsk Haandværkssvend i Aarene 1885 til 1888 samt endelig 44 Breve, et Brevfragment og en Del Brevkort fra en fynsk Husmandssøn 1906 til 1912.

I det første og det sidste Tilfælde er — efter udtalt Ønske — alle Navne paa Personer og Steder (med Und-

tagelse selvfølgelig af Lande og Byer, der er uadskilleligt forbundne med Stoffet) ændrede til andre i Stil med de virkelige. For den københavnske Haandværkssvends Vedkommende blev, i Følge Aftale og i Kraft af Skildringens særlige Natur, kun Personnavnene ændrede.

Naar undtages fremmede Ord og populære Forvanskninger af Ord er — ligesom i min *Under vor sidste Krig* — alle Citater gengivne med moderne Retskrivning — og Tegnsætning — ligesom med en af mig foretagen Inddeling, fordi den almindelige Læser ellers ikke vilde kunde udholde at læse Bogen, ja ofte næppe kunde forstaa den. Derimod er der, lige saa lidt i dette Værk som i dets Forløber, foretaget den ringeste Ændring af anden Art i Teksterne, rene „Trykfejl“ fraregnede, og gennem Eksempler gives der Prøver paa Originalernes Retskrivning, Tegnsætning og Inddeling for samtlige udvandrede Skribenters Vedkommende. Fuldstændiggørelser i Teksterne og oplysende Noter er anførte i Parantes med kursiveret Skrift paa vedkommende Steder. Noterne er optagne efter et Skøn over hvad der maatte synes nødvendigt eller af Interesse for den almindelige Læser, men uden Fordring paa at være udtømmende.

Det er lykkedes at erhverve alle Brevene til det kgl. Biblioteks Brevsamling, hvorved en Kontrol af Maaden, hvorpaa Stoffet er behandlet, bliver muliggjort.

København i Oktober 1912

KARL LARSEN

FORVALTERFARMEREN
⌘ OG HANS HUSTRU ⌘

OMKRING Midten af forrige Aarhundrede levede der paa Herthagaarden i det østlige Jylland en midaldrende ugift Proprietær med sine to ældre ligeledes ugifte Søstre. Ved Foraarstide 1859 tog han i Huset til sig en afdød Søsters fjortenaarige Datter Laura Borup, der lige var bleven konfirmeret og indtil da havde boet i en jydsk Garnisonsby hos sin ældre Søster, der var Enke efter en Telegrafbestyrer og sad smaat i det. Lauras Fader var en jydsk Præstesøn, havde været en velstaaende Købmand og senere Gæstgiver i en jydsk By, men kort efter at Lauras Moder i sin lille Datters tolvte Aar var død, mistede Faderen i Pengekrisen 1857, hvad han ejede, og Husstanden opløstes. Den unge Piges Uddannelse i Skolen og paa anden Maade havde derfor været noget uregelmæssig, og paa Herthagaarden fik hun til at begynde med ikke stort andet at gøre end at lave Haandarbejder, som hun til Dels solgte for at have lidt Lommepenge, og læse Romaner, da de gamle Tanter, som førte Husvæsenet, vilde gøre alting selv.

Den arbejdslystne og opvakte unge Pige fik imidlertid i Holtum Præstegaard, kun en halv Fjerdingvej fra Herthagaarden, en Veninde i den dengang en og tyveaarige Lærerinde, Wilhelmine Frimann,

Datter af en anset Forretningsmand og Oberst i Borgervæbningen ovre fra Sjælland. Frøken Fri-mann læste Dansk og fremmede Sprog med Laura, som — i Følge sin Lærerindes Skildring — i det hele taget var „godt begavet baade i Aand, Haand og Hjerte,“ spillede lidt Klavèr og sang lidt, kunde male, var „særdeles snild i Haanden, proper til det yderste“ og forøvrigt saá godt ud, hvad der ogsaa fremgaar af bevarede Fotografier fra Tiden mellem hendes attende og fem og tyvende Aar. Hun var brunette, havde livlige Træk, „en net Figur, var høj, fyldig, med et dejligt Haar, smaa Hænder og Fødder, smukke Bevægelser,“ tillige „meget underholdende, kunde udmærket klare for sig, var maaske lidt for fremtrædende, hvad der endnu ikke rigtigt var Tidens Tone for de unge Piger; men der var noget fængslende ved hende, som tiltrak særlig Her-terne.“

Frøken Laura søgte tidligt Plads som Lærerinde hos Forpagterfamiljer eller større Bønderfamiljer, „fordi hun trængte til Virksomhed og Adspredelse. Hun skiftede ofte, men fandt altid let en ny Plads og havde bestandig et Hjem at ty til paa Herthagaarden“.

Dos à dos med Herthagaarden — som man sagde i de Dage — laa en anden Proprietærgaard, Rødkjær, kun faa Minuter derfra.

Her opholdt der sig i Tredserne hyppigt en ung Forvalter af en sjællandsk Proprietærslægt, Christian Birch, som var Brodersøn af Ejeren. I sit Hjem i København, hvor Faderen nu levede som Rentier, havde han faaet Stedmoder, som hverken han eller

hans Tvillingsøster Emma kunde komme ud af det med; hans Moders Brødre var højere Officerer. Hos Onklen paa Rødkjær havde han gerne noget at gøre, naar det hændte, at han ikke kunde faa Plads paa en eller anden større Gaard.

Den unge Mand kom meget i Holtum Præstegaard og var Ven med de mange Sønner dér, som stude-rede eller blev uddannede til Forretningsmænd. Han skildres af den daværende Frøken Frimann som „almindelig afholdt, godmodig, meddelsom, høflig og beleven, havde et pænt Væsen, var køn og net;“ om „hans Flid og Dygtighed dengang,“ véd hun intet, derimod „at han holdt meget af Jagt og L’Hombre.“

I Følge samme Kilde blev Christian Birch „meget indtaget“ i Frøken Laura. Den unge Pige havde i seksten Aars Alderen været heftig forelsket, men var bleven skuffet, hvad hun, efter sin Venindes Udsagn, aldrig kom rigtigt over. Hun var ikke forelsket i Birch, men „mente at kunne oppe ham og faa ham til at rette sig efter hende.“

Et lille Brev af 22. Februar 1867 fra Christian Birch til Frøken Frimann fortæller om, hvorledes han har været paa Besøg i Holtum Præstegaard (hvorfra Frøkenen i Anledning af sit nær forestaaende Giftermaal nu var rejst). „Laura Borup“, hedder det, „var ogsaa med. At jeg holder meget af hende, som af Dem, behøver jeg vist næppe at fortælle; men desuagtet kan jeg ikke nægte, at hun denne Gang er i høj Grad lunefuld, i det mindste imod mig. Gud skal vide, jeg aldrig nogen Sinde har fornærmet hende, idetmindste [*ikke*] med mit Vidende; men det er jo rigtignok atter et Bevis paa, at den

Kendsgerning maa betragtes som slaaet fast, at selv de Mennesker, som man helst vil se i et fejlfrit Lys, dog ved nærmere Bekendtskab stedse vise sig kun at være simple dødelige som os andre.“

At Frøken Laura tilsidst har forbarmet sig over sin Tilbeder fremgaar bl. a. af et Brev, han d. 8. Novbr. s. A. fra en Plads paa Lolland skriver til sin „kære gamle Veninde“ Wilhelmine, der nu er bleven gift. Det er, „Laura“ først og, „Laura“ sidst; han længes efter Jylland og „de rare Præstegaardsfolk, for ikke at tale om en vis grim Unge derovre“, frygter for, at et Brev, Laura skal have sendt til ham under Forældrenes Adresse i København, kan være bleven brudt af uvedkommende, da Forlovelsen aabenbart i nogen Tid skal holdes hemmelig, fordi ingen af de unge Mennesker med hans fire og tyve og hendes to og tyve Aar har noget synderligt i Retning af Penge eller Udsigter. Birch er yderst spøgefuld og bemærker i forbigaaende, at „Laura paastaar ogsaa, at jeg bestemt vil blive hende en streng Herre, men det vil jeg dog sige Hva' til, som vi plejede at sige i Jylland.“

Det unge Pars Forlovelse vakte ikke særlig Begejstring indenfor den Birchske Familje, hvor navnlig den militære Side fandt Laura for landligt usleben og „kaadmundet“; da Christian Birch tilmed var utilfreds med forskellige af sine Pladser, og Aarene gik, uden at han rigtigt kunde finde noget i Danmark, som vilde passe ham, fandt han paa at ville benytte sin Smule Mødrenearv til at tage til Amerika, faa Frijord, som dengang blev uddelt til enhver myndig Mand eller Kvinde, og bryde sig en Vej som Farmer. Hans Tvillingsøster, Emma, skulde følge efter sam-

men med Laura, som turde haabe paa engang at faa nogen Arv efter sin Onkel paa Herthagaarden. Der skulde da tages Frijord ud ogsaa for begge de unge Piger, som til at begynde med maatte se at samle nogle Penge sammen ved at faa Pladser i en eller anden større amerikansk By.

Laura var snart lige træt af sine smaa Lærerindepladser paa Landet og af den lange Forlovelse og billigede sin Kærestes Plan. Birch rejste i 1872; Sommeren derpaa fulgte Laura og Emma efter.

Laura Borup havde bestandig holdt Forbindelsen vedlige med sin fordums Lærerinde og kære Veninde fra Holtum Præstegaard, der i 1867 havde giftet sig med en Fætter, som var Provinsredaktør paa Sjælland.

Den 27. Juli 1873 skriver den nu 28-aarige Laura for første Gang til Wilhelmine fra Omaha i Nebraska.

Under Rejsen over Atlanterhavet har hun „været syg det meste af Tiden,“ og der var „om Bord kun faa Danske;“ men desuagtet fik en ung Mand fra Skanderborgkanten, der hjemme har været ansat paa et stort Godsforvalterkontor, Lejlighed til at vise sig som „et rigtig rart og net Menneske“, og „[havde] jeg ikke været forlovet, havde han friet. Han gjorde næsten for meget Kur, naar jeg engang imellem viste mig. Vi oplevede naturligvis nok nogle Smaaeventyr; men dem vil jeg fortælle Dig, naar vi ses, om jeg da kan huske dem, for ses vi ikke her, ses vi vel i Himmelen.“

Foreløbig befinder Frøken Laura sig meget vel i

Omaha „hvorum Du har læst i „Topsøe“ — men han beskriver den ingenlunde, som den er.“

Vilh. Topsøe havde i 1871 berejst Amerika og i sin Aaret efter udgivne „Fra Amerika“ skildret Omaha som „den yderste Forpost imod det fjerne Vesten,“ øde og primitiv i Virkning den sene Aften, Forfatteren ankom, men, som det viser sig den næste Morgen, „dog en virkelig By. Der findes i denne endog anselige Bygninger, smukke Huse, vel opførte Kirker; det meste er imidlertid lave Huse paa to eller tre Stokværk, og som især er byggede af Træ. Fortovene er efter vestlig Skik belagte med Brædder, og disse er, ligeledes efter vestlig Skik, i en forfærdelig Tilstand, saa at det maa være meget almindeligt for Omahenserne at brække deres Ben, hvis deres Ben er som andre Menneskers. Gaderne har naturligvis ikke Brolægning, de er som daarlige Landeveje; men baade Omnibusser og Vogne færdes i dem. Man møder ikke megen Elegance i Gaderne, men de er dog langtfra ubefærdede. Det er ogsaa Butikker af en egen Art, man ser her, ingen store elegante Magasiner, men Udsalg af alle de Ting, som et praktisk, et ungt Samfund bruger, gode, men grove Klæder, svært Fodtøj, simple Hatte, og en Mangfoldighed af Gevær- og Pistol- Udsalg. Der var imidlertid mere end et Sted, hvor der var Ting, som vilde have været en Pryd for den eleganteste Butik i London og Paris. Traadte man ind hos en af disse Bundtmagere, som havde deres store Udsalg i de grimme Træskure, saá man Herrepelse, Damekaaber, Fodtæpper, store Skind, alt af den udsøgteste Art og til Spotpriser.“ Med sine 25000 Indbyggere har Omaha „en Mængde

Skoler, femten Kirker, blandt hvilke en meget anselig katolsk Domkirke, elleve Hoteller og en umaadelig Mængde Drikkehuse, særlig Ølstuer, „Saloons“ . . .“

Den unge jydsk Provinsdame har øjensynligt i højere Grad end den københavnske Redaktør og Forfatter Blik for Butiksstrøget i Omaha. Det har ikke været langt fra at imponere hende: „Du skulde se vor „Østergade“, siger hun, „her er Sporvogne, Gas og saa elegante moderne Damer, at man i København ikke ser dem flottere . . . Her er lige saa store Butiker her som paa Østergade i København.“

Gennem en af hendes Forlovedes Venner i Omaha har hun faaet „en Plads hos Oberst Wells som Lærerinde for hans Børn,“ og den tiltaler hende i høj Grad.

„En morsom Plads har jeg,“ skriver hun. „Jeg klæder to smaa Børn paa om Morgenens, den dejligste lille Dreng paa 3 Aar Thommy — og en større ækel uartig Tøs, Lizzie, reder min og Børnenes Seng, gaar til Frokosten Kl. 8, spiser en Ret varmt Kød, ristet over Gløder (ækel) og 4 Slags Gemyser, The og Kaffe. Derpaa spiller jeg med to, Emily, 13 Aar, Katie, 10 Aar, den sidste den ækleste Tøs, man kan tænke sig — saa læser jeg Fransk og Tysk, spiser Lunch Kl. 1 (Franskbrød med The), saa gaar jeg op i Barnekammeret og syr paa gammelt Tøj af Børnenes. Kl. 3 pynter jeg Børnene til Middag, som bestaar af det samme som Frokosten, kun faar vi da Dessert. Efter dinner gaar jeg atter op ovenpaa og syr. Kl. 7 er jeg min egen Herre og kan gøre, hvad jeg vil. For dette Arbejde, som her regnes for en ligefrem glimrende Plads, faar jeg

20 Dollars om Maaneden — eller 33 Rdl. — en god Løn! . . Vi bor i et stort elegant Hus. Fruen er Fornemheden selv og saa elegant som vel tænkeligt, Obersten saa elskværdig og opmærksom! Med Sproget gaar det nogenlunde, idet jeg aldrig indlader mig paa dybere Konversation. . . Jeg synes meget godt om Livet her; men jeg bliver jo selv ikke behandlet som Tjener, men som Ligemand af Herskabet.“

Blot er hun allerede bleven noget ængstelig for det saa fremmedartede amerikanske Klima. „Vor Herre spare mit Helbred!“ udbryder hun midt i sin Tilfredshed, „thi her er glubende varmt. Jeg sveder somme Tider, saa alt er vaadt, og andre Dage er det næsten koldt, navnlig Nætterne er undertiden meget kolde.“

Svigerinden var ikke saa heldig at faa en noget lignende Plads; efter en lille Tids Forløb skaffede Laura hende da „Plads her som Stuepige, en temmelig streng Plads i Forhold til min. I de første Dage, plagede hun mig til døde med alle sine Jeremiader over sit uvante Arbejde — nu gaar det bedre, saa jeg haaber, det er overstaet.“

Lauras Kæreste har faaet Frijord — homestead, 160 acres — i Omegnen af en lille By, 6—7 engelske Mil fra Omaha, og „jeg var da ude paa Christians Jord.“

Hverken Jorden eller Kæresten har imidlertid tilfredsstillet hende synderligt. „Der er kun saare liden Fremgang, tilmed at han havde den Ulykke, at hans Mule døde, saa han er i en næsten bundløs Gæld — forleden betalte Emma og jeg 65 Doll. for ham. Skal det saaledes blive ved, saa Gud hjælpe mig!“

Og der ligger allerede en ret bitter Kritik i hendes Tilføjelse: „Der hører en Del til for at komme frem her. Man skal være om sig. Men er man det, og ingen Ulykker støder til, kan man blive selvstændig i kort Tid.“

Saa har Kæresten ogsaa været syg, af Feberen, men er kommen sig ved Hjælp af en udmærket Medicin.

„Heldigvis!“ tilføjer Laura selvfølgelig; men lige efter, at hun har sat sit Punktum, løber det hende saa ganske uvilkaarligt i Pennen: „Du begriber ikke, hvor han er bleven grim!“

Og saa skal han tilmed midt i August komme „herind for at køre for Folk! Ja, det er et morsomt Liv!“ Men hun beroliger sine egne og Venindens sociale fine Fornemmelser med, at i Amerika er det „lige-meget hvad man er, man er lige æret for det! Her i Huset kommer unge Handelsbetjente, og man gør lige saa megen Stads af dem som af Officererne, der kommer her.“

Allerede den 23. Oktober s. A. kan hun takke Veninden for Brev; men det forekommer hende dog at have varet alt for længe: „Saa kom da endelig dit Brev, min kære Wilhelmine, jeg kan ikke sige Dig, hvor jeg længtes efter at høre fra Dig! Du maa endelig ikke lade det vente saa længe med at svare mig næste Gang; et Brev fra Danmark er en Højtid . . .“

„ . . . Ak, saa Du har i denne Sommerferie været min Fødeby saa nær! Hvor mange Gange har jeg ikke ønsket, at Du kunde have besøgt mig! Havde

nu alt været som i gamle Dage, min Søster levet og jeg været hjemme i Ferien, saa kunde I alle have kommet og været nogle Dage hos os! Men den Glæde skulde jeg nu ikke have! og jeg faar vel aldrig nogen. Du kan ellers tro, at jeg længes! Ak, somme Tider føler jeg mig hel syg af Længsel! . . . Saa Carl [*en af Sønerne fra Holtum Præstegaard*] mindes mig endnu! Jeg troede mig for længe siden glemmt. Ak ja, hvor alt er forandret for mig, fra den Tid jeg kom ned til Dig i Holtum. O, lykkelige Tid, jeg kan ikke taale at tænke paa den!“ —

Bag al denne Vemod og Længsel maa der selvfølgelig ligge en stor Del Skuffelse over det, som Amerika hidtil har bragt den unge Pige.

Hendes Plads kan være god nok, men Klimaet er yderst ubehageligt, og „man føler sig ene, kan Du tro, ovre i dette store mægtige Land, hvor alle Forholdene er saa store. Alt er dyrt her — ikke Sirts, men uldne Tøjer og Silke. Man giver 15 Doll. for en Kjole at sy, foruden Tillæg; en sort Alpakka kan koste her 50 Doll. eller 83 Rd., en jevn god Silke ialt 200 Doll., saa jeg ønsker ret, jeg havde kunnet forsyne mig med Kjoletøjer. Et Par Handsker koster 4 Rd.“

Danske er der vel i Omaha, men Laura kommer kun til en enkelt dansk Familje, og længes mest efter at Sønnen, der er hjemme i Europa, skal vende tilbage, saa hun „kan høre lidt om Danmark“.

Uagtet hun stadig roser Behandlingen fra sit Herskabs Side, føler hun end ikke nogen Spire til Hengivenhed for Familjen. I stærk Modsætning til Wilhelmine, der tjente en Aarrække i Præstegaarden

og blev ved at være knyttet til alle Familjens Medlemmer og deres Skæbne, er Laura allerede inde paa typisk amerikansk Tankegang, naar hun skriver: „Oberstens er en ægte amerikansk Familie, og her tales kun Engelsk — Obersten selv kan lidt Fransk — saa nu lærer jeg da Engelsk, og det gaar temmeligt godt. — Naa, jeg antager ikke, at jeg bliver her længere end til Foraaret; til den Tid vil jeg forhaabentlig kunne Engelsk til Fuldkommenhed, og jeg tænker da muligen at tage til Denver, 500 eng. Mil Vest, for dér at tjene mig flere Penge. . .“

Ind til Kærnen i hele Sagen kommer Frøken Laura, naar hun fortsætter: „ . . dog det véd jeg ikke endnu, det vil meget bero paa Forholdet mellem Christian og mig.“

Dette tilfredsstillende hende mindre og mindre. Han er endnu ikke kommen ind til Omaha — „Gud véd, hvad han smøler efter“ — og man ser tydeligt, at hverken han er bleven ivrigere ved sit Landbrug eller hun ømmere i sine Følelser.

Han har skrevet, „at han muligen tog ud paa Jagt efter Elsdyr i Vesten, men at det var livsfarligt, da Indianerne gik ud paa den samme Jagt“. Hun noterer det med den koldblodige Tilføjelse: „— saa muligvis han ikke kommer herind.“

Og overfor sin fortrolige Veninde udtaler Laura sig yderligere i rene og klare Ord: „Jeg tænker, han sælger sin Jord, da jeg har taget homestead, og han saaledes ved at gifte mig kommer til gratis Jord igen, og det er virkelig ogsaa den eneste Maade, jeg véd, for at Christian nogen Sinde kan komme saa vidt, at han kan faa Hus bygget og alle de mangfoldige

andre Ting, der hører til at sætte Bo. — Bare jeg nu maa kunne tjene mig lidt sammen her, saa jeg kan købe nogle Køer“!

Den foretagsomme unge Dame, der gerne vil tjene Penge og komme frem, finder, at „der er ingen Drift i Christian og bliver heller aldrig nogen. Der hører Mod til at gifte sig ude paa den nøgne Mark i en Hytte med en Mand, som nu ikke engang kan ernære sig selv. Han har nu af Emma og mig alene for denne Sommer faaet 152 Doll. eller 258 Rdl., og dog er han lige vidt, ikke Klæderne paa Kroppen, men derimod Gæld — ikke engang en Hytte paa sin Jord! — jeg er lige ved at tabe Taalmodigheden. Jeg kunde have Lyst til at tage hjem igen — dog ikke at tjene for en ussel Løn og atter blive Slave — men gifte mig med denne gamle Mand, jeg véd ikke, om Du erindrer ham, som engang vilde have mig; jeg tror, jeg kan faa ham endnu! Han er 30 Aar ældre end mig, altsaa nu en Olding, men han er velhavende, og jeg kunde komme til at føre et behageligt Liv i mange Retninger; jeg er saa træt, saa træt af at tjene! Gift med Christian tror jeg aldrig, at jeg bliver. At gøre det er i højeste Grad ufornuftigt — og Gud véd, om jeg nogen Sinde vilde blive ham en god Kone! Jeg kan hverken have Agtelse eller Godhed for ham. . .“

Det eneste skulde være Medlidenhed: „Stakkels Fyr! Han hænger endnu bestandigt saa inderligt ved mig. Og jeg ønsker kun, Gud give, jeg aldrig havde set ham! Hæve med ham kan jeg ikke, thi jeg er bange for, at jeg bag efter skal faa Samvittighedsnag — det er maaske kun Griller, for der bliver aldrig

noget af ham, enten jeg bliver hans Kone eller ej. —“

Noget meget ubehageligt er der tillige indtruffet, idet Laura er bleven i højeste Grad Uvenner med sin Forlovedes Søster, Emma. Hun betror det til Wilhelmine i umiddelbare Vendinger og med henrivende Overgange, som eksempelvis er gengivne her med Originalens Retskrivning og Tegnsætning:

„Bestemmelsen var jo fra Hjemmet, at vi skulle dele Alt, og derved see at skabe os et hyggeligere Hjem, men jeg opdager nu, at hun har en ufordragelig Character, — jeg kan ikke udstaa hende, hun er raa i høi Grad — jeg kan næsten ikke taale at see hende! — hun har et Par Gange skjældt mig ud, som jeg var en Gadetøs — og jeg har ladet hende viide, at jeg kun giftede mig med hendes Broder, paa den Betingelse, at hun aldrig kom inden for mine Døre. Dette er mig næsten for meget! — ikke elske den Mand jeg har offret saa meget for, men tilmed skal plages med dette lille tykke, dovne, forædte Dyr! — hun gaar ret og hoverer over mig, — griner og er glad! Stakkel! hun har dog Grund til at være bedrøvet, thi jeg indseer ikke, paa hvad Maade hun ville blive uafhængig naar Broderen ikke ville hjælpe hende, — og hun er ikke den Oprofrelse værd. — —“

Nej, saa tyer Laura ind til sin trofaste Wilhelmine hjemme i det gamle Land:

„Du maa engang imellem tænke paa mig og skrive mig til — jeg har slet ingen at holde mig til herovre, ikke en, jeg kan tale med. . . Her er kun to danske Familjer, jeg engang imellem kommer til,

saa jeg fører et meget stille, trist Liv; Oberstens kommer der mange til, men jeg bliver mest oppe hos mig selv. Jeg arbejder fra 6 om Morgenen til 7 om Aftenen, saa jeg er træt og holder derfor mest af at hvile mig lidt.“

Flygtigt dvæler hun ved Indtrykkene fra Naturen, der er „skøn nu i Efteraaret“ med en purpurrød Skovbund til de mest afvekslende grønne Farver i Træerne, og slutter med gentagende at anraabe Veninden om at skrive „rigtig hurtigt til mig om alt muligt,“ ogsaa lidt om hvad der hjemme „passerer i det offentlige Liv.“

Det nye Aar gaar ind, men da Laura i Januar 1874 sender Fru Wilhelmine sine bedste Ønsker, sker det med den Tilføjelse, at det for hende selv ser meget mørkt ud, „jeg har kun et lidet Haab om, at det engang vil blive bedre, og dog haaber jeg paa Bunden af mit Hjerte.“

En udførlig Forklaring følger:

„For Øjeblikket har jeg bestemt at bryde med Christian, og det har ligesom oplivet mig lidt; det er ligesom jeg begynder at aande og dog, jeg véd, at det er en Lænke, jeg ikke saa let bliver kvit. Som Du véd, har mine Følelser for ham aldrig været meget varme, og nu, da jeg kom herover og saå, hvor tosset han bærer sig ad — tilmed hører Søsteren rakke ham ned ved enhver Lejlighed — og næsten kun faar Brev fra ham, hver Gang han ønsker Penge tilsendt, blev min Taalmodighed sat paa for haard en Prøve; jeg tabte helt Modet, da Striden med Søsteren kom til! Det var Kors nok

for mig at bære hans Vrøvl. Men bære hendes med, nej det kan jeg ikke. Jeg har opofret mig selv nok, nu er jeg træt. Du skriver, at jeg støder alle fra mig! Det vil jeg saa godt tro, thi jeg føler mig selv saa bitter og utilfreds, at jeg næsten ikke gider set andre Mennesker. Jeg føler mig saa ene og forladt, at jeg vilde ønske, at jeg havde Ende paa dette usle Liv — og derom har jeg Haab; ret mange Aar lever jeg Gud være lovet ikke. Forleden var jeg syg, og Doktoren hørte mig paa Ryggen med meget betænkelige Miner; tilmed spyttede jeg Blod og har næsten altid Smerter i Brystet. Klimaet her er for strengt for mig; jeg bliver her heller ikke — ikke for at forlænge mit Liv — men fordi jeg ikke tror, her er nogen Plads for mig. Muligen tager jeg til Denver, 500 eng. Mil herfra; den ligger paa Kanten af Stenbjergene; der skal være ikke saa varmt om Sommeren og ikke saa koldt om Vinteren — her kan man næsten fryse ihjel ved Siden af den gloende Kakkellovn. Desuden vil jeg bort — bort fra Christian! Jeg lever i stadig Uro for, at han skal komme herind og — ligesom saa mange Gange før — med Taarer og Bønner overtale mig til at prøve ham endnu en Stund. Stakkels Menneske! jeg har den inderligste Medlidenhed med ham; han er saa hjælpeløs. Gid det stod i min Magt at sende ham en hel Del Penge, saa han kunde komme over de første, strenge Aar som Nybygger!

Jeg mindes ikke, om jeg har fortalt Dig Aarsagen til Bruddet mellem Emma og mig, jeg vil derfor fortælle det igen. Først begyndte det med, at hun ved enhver given Lejlighed kommanderede mig, og kom

jeg til at ytre f. Eks. „Der har Du glemt det eller det“ (for at hjælpe hende, da jeg havde været her en Maaned før hun) skældte hun mig ikke ud! ja, jeg har aldrig hørt noget lignende i mit Liv. Jeg flygtede bort i Rædsel, forfulgt helt op ad Trapperne af de gemeneste Skældsord. Hun kunde staa og skælde en hel Time, tror jeg, uden at nogen kunde faa indført et Ord. Saa en Aften hos den danske Hr. Smiths Moder — der var kun os tre — kom vi til at tale om Tysk og Dansk (Fruen er tysk). Jeg fik mærkværdig nok Lov til at tale lidt, ellers plejer Emma at snakke, saa ingen kan faa indført et Ord, og tror Du saa ikke, at hun paa den uforskammeste Maade jeg nogensinde har hørt, talte til mig — hendes Mening var den ene gældende —, hun kendte Tyskerne langt bedre end jeg, Gud bevares! og endte med at fortælle mig, at jeg havde leflet med de tyske Officerer [*under Krigen 1864, da baade Herthagaarden og Holtum Præstegaard havde prøjsisk Officersindkvartering, og Laura i det hele taget færdedes meget imellem Tyskerne, hvad bl. a. fremgaar af et Brev fra hende, der findes i min „Under vor sidste Krig“, S. 198—199*]. Hendes Grovheder herhjemme, hvor kun den anden Pige forstod os, kunde jeg til Nød finde mig i, men at blive insultet ned hos Byens første Sladdermadamme, det blev mig for meget. Paa Vejen hjem lod jeg hende derfor vide, at jeg kun giftede mig med Christian paa den Betingelse, at hun aldrig kom indenfor Døren. Du skulde høre, hvorledes hun ved enhver Lejlighed prøvede paa at haane og krænke mig, indtil hun blev syg; saa blev jeg god nok, saa vilde

hendes dyrebare Veninde Kokkepigen ikke pleje hende, saa holdt hun sig dog i Skindet i den Tid.

Imidlertid havde hun skrevet til Broderen og fremstillet Sagen i hendes Lys. Jeg omtalte ikke Historien til ham, jeg havde allerede tit fortalt ham om hendes Uartighed mod mig, saa jeg skrev kun, at jeg aldrig kunde gifte mig med ham, naar Emma skulde have et Hjem hos ham.

Som Svar derpaa fik jeg en Masse af Grovheder — et saa uforskammet Brev, at jeg ikke har skrevet siden. Det dræbte den sidste lille Rest af Medlidenhed, der var tilbage i mig, og jeg tænker nu kun med Undren paa, hvor jeg har holdt ud i næsten 7 lange Aar. Hele mit Liv er forspildt, jeg ofrede ham den sidste Rest af min Ungdom og staar nu som en forladt gammel Jomfru i Amerika! Dette er mere end bittert, det er skrækkeligt; der kommer undertiden en hel Rædsel over mig, og mit inderligste Ønske er kun at kunne vende hjem til Danmark. Endnu har jeg ikke samlet Rejsepengene, de fleste er gaaede til Christian, men om 3 à 4 Maaneder skulde jeg, vil Gud, have dem, gid jeg da kunde vende hjem igen! . . . Jeg venter hver Dag Brev fra Christian om et Svar for min lange Tavshed, og jeg gruer for den Tid, jeg gaar i Møde. Nu vil jeg rime­ligvis kunne vinde ham om en Finger og faa ham til at tilbagekalde sine haarde Ord, men dette giver mig lige saa lidt Agtelse som Godhed for ham. Jeg har faaet Øjnene op. Jeg har gjort alt for at faa ham fremad; til ingen Nytte; han bliver aldrig til noget, og blev jeg først hans Kone, fik jeg nok at finde mig i, at Emma blev hos os — denne dovne Person,

der kun har Interesse for Mad og saa tilmed er saa arrig! I 7 lange Aar har han holdt paa mig ved at sige: Forlader Du mig, bliver der aldrig noget af mig; og 7 lange Aars Anstregelser fra min Side har kun bragt ham til at gaa og drive i Amerika, som han drev hjemme, saa jeg kan med rolig Samvittighed trække mig tilbage. Blev han ikke til noget i disse 7 Aar, bliver han heller ikke til noget, om jeg ventede paa ham i 14 Aar.

Og jeg er bange for, at jeg ikke vil blive ham en god Hustru. Jeg kan ikke underkaste mig den Mand, at jeg hverken har Agtelse eller Godhed for, og jeg vil blive, som jeg allerede er, bitter og utaalmodig . . .“

Forøvrigt besvarer Laura en Række Spørgsmaal, som Veninden hjemme udtrykkelig har stillet til hende. De har drejet sig om hendes Plads, om hvorvidt hun omgaas Danske, hvorledes hendes Forlovede egentlig lever, hvordan Julen er gaaet.

Luras Svar fuldstændiggør Billedet af de Forhold, hvori hun lever. Hun er stadig hos Oberstens og „kan godt lide hele Familjen undtagen Fruen, hun er ækel, stolt og hensynsløs! Obersten er særdeles elskværdig og behandler mig som Lady i alle Henseender; men siden Emma er kommet her i Huset, er Fruen alt andet end elskværdig mod mig. Emma har nemlig forstaaet at indsmigre sig hos hende, og da vi begge er Ladies fra det gamle Land, sørger hun for, saavidt muligt, at jeg saa ofte som vel muligt føler, at jeg kun er Tjener. Alt hvad Emma enten ikke gider eller ikke kan overkomme, bliver væltet over paa mig, og saa maa jeg dog ved enhver Lejlighed høre, at jeg aldrig hjælper hende, at jeg aldrig

kan gøre noget for hende osv. . . Det ubehageligste er, at hun har at opvarte ved Bordet. Forleden Nytaarsdag havde vi Bal, hvor jeg var med som Lady, og hun gik og vartede op.“ Lauras Herskab „bor meget elegant, men ikke overdrevent, da Obersten skifter Garnisonsplads hvert andet eller tredje Aar og saaledes har at sælge alt for Spotpris og købe igen til umaadelig høj Pris. Vi har dejlige store Malerier, en Masse Sølvtøj, Statuer m. m. . . Jeg tager ikke Del i Husets Selskabelighed af Sparsommelighed, hele min Løn og mere vilde gaa, skulde jeg med. — Christian lever rundt omkring hos Naboer [*ude paa Prærien*], lejer sig ind. Især overhænger han en dansk Familje, en Løjtnant N. V. Hansen's, hvor Manden overfuser ham med Grovheder, selv da jeg hørte paa det! men desuagtet kommer han der og bliver og hænger hele Dagen, saa faar han da Føden for ingenting, mener han vel . . . De Danske havde en Bazar Lørdag og Søndag mellem Jul og Nytaar, hvor jeg var med til at staa i et Postkontor og solgte Breve til de unge Herrer (alle Danske) for 10 Cent og fik ind Lørdag Aften 8 Doll. 35 Cent; var det ikke godt for det Nonsens! Nogle Herrer havde skrevet Brevene, som kunde passe for alle, og naar jeg saá en, jeg kendte, skrev jeg hans Adresse og lod en eller anden sige, at der laa Brev paa Posthuset. Et Brevs Indhold blev mig vist, det var paa engelsk, oversat omtrent saaledes: „Ihændeleveren af dette Papir har paa denne Aften Tilladelse til at kysse alle de unge Damer, der kommer til Bazaren. — Grant, Præsident.“ Det kom til en meget smuk Amerikaner, han saá paa mig, som om han vilde kysse mig, og der-

for blev jeg nysgerrig efter Indholdet. Du kan ellers ikke tro, saa gemytligt Ungdommen har det her, og saa ærbødige, galante og behagelige Herrerne er. Hvis Damerne hjemme var saaledes, vilde alle dømme dem for Flaner — her er det Uskyldighed! . . .“

Og Laura ender med at bede Veninden næste Gang sende „nogle Modejournaler; klip Damerne ud! Datteren Helen Wells har bedt mig derom . . . det maa da endelig være de flotteste og smagfuldeste; her tænker og lever man kun for Glimmer . . .“

Wilhelmine har ikke just forhastet sig med at skrive igen og er aabenbart i sit Svar forsigtigt gaaet uden om det centrale i Lauras sidste Brev. Det er blevet Paaskesøndag d. 5. April 1874, inden Laura kan svare, — først med lidt Bebrejdelse og Udtryk for den Ængstelse, hun har følt for, at Veninden kunde have været syg, saa med Tak for en særligt paaskønnet Hilsen fra en af Wilhelmines Slægtninge og mange Udbrud af Længsel efter baade Wilhelmine og Danmark. Derpaa fortsætter hun med løbende Pen:

„I Dag er det Paaskesøndag, og Jorden er hvid for os — var — thi nu har den varme Sol smeltet den. En Dag har vi her, selv midt om Vinteren, komplet varm Sommer, for en Time efter at fryse halvt ihjel ved en gloende Kakkellovn. Hjemme har I allerede Vintergækker, Violer, ja mange dejlige Blomster, her vil vi have det om 14 Dage, thi nu venter vi en 14 Dages varm Regn, og vi har Sommer, og efter kort Tid har vi en dræbende hed, lang Sommer med Sved og Støv. Tak for dine tilsendte Mode-

blade, men er de flotte hjemme, saa er de tarvelige her! Naar jeg undtager nedringet, saa vilde vi klæde os saaledes hjemme i al Tarvelighed. Nej, min Pige! Damerne klæder dem her som hjemme i Galla ved Hoffet, og saa koster endda alting her 4 Gange mere, ja mere end det, end i Europa.

En Ting kan jeg tænke mig, det er, at Du haster over disse Linjer for at se lidt om Christian, og hvorledes Sagerne staar i dette det vigtigste Punkt i mit Liv. Well! jeg vil da af gammel Vane begynde med Begyndelsen og skrifte ærligt, som hidtil.

Som Du véd, havde Chr. en Del Uheld i Begyndelsen, at vi kom herover, bar sig lidt tumbet ad. Emma ved enhver Lejlighed fremhævede Chr.s Dumhed, hans Daarlighed i alle Retninger, forklarede mig enhver Ting, saa det blev mig mere og mere klart, han maatte være Idiot eller noget endnu værre. Naa, paa Bunden af mit Hjærte kunde jeg altfor godt mindes alt det, hans og min Familie rakkede ham ned for. Naa, nu kom hans egen Søster med, dette blev mig for meget, jeg blev træt; naar selv hun var af den Mening, at der aldrig blev noget af ham, saa tabte jeg Modet. Dertil kom et groft Brev fra ham . . . ved dette Brev tabte jeg alt, selv den sidste Rest af Medlidenhed. Jeg skrev ikke til ham i hele 3 Maaneder, han engang til mig og spurgte mig om Aarsagen til min Tavshed. Nu gik jeg stadig og bad til, at han ikke maatte komme her for mundtlig at fordre en Forklaring, jeg haabede til, at han ikke skulde kunne skaffe Penge til denne temmelig kostbare Rejse. En Uge gik efter en anden, og jeg begyndte at aande friere; han vilde ikke komme, og jeg saaledes være fri.

Men en Dag, vi sad ved Middagsbordet, fik Emma Lejlighed til at hviske til mig: „Undskyld Dig, saa snart Du kan, og gaa ned i Køkkenet, der er nogen, der ønsker at se os dér.“ Mindst faldt det mig ind, at det var Christian. Da jeg saá ham, fik jeg en Følelse af at skulle kaste op — frøs, gjorde jeg, saa Tænderne klaprede i min Mund. Kokkepigen var der heldigvis, og i en Fart trak jeg mig tilbage, i flere Timer undskyldte jeg mig med Forretninger, men endelig kom Tiden, da jeg maatte ned i Kælderen, hvor Køkkenet er, hvor han og Emma allerede havde siddet hyggeligt sammen i flere Timer. Kokkepigen var borte, well, jeg kan ikke fortælle hvorledes, det er for omstændeligt, men af gammel Vane, tænker jeg vel, mukkede jeg lidt i Førstningen, men jeg kunde ikke modstaa det dejlige bedrøvede Ansigt; han saá paa mig med et Par Øjne saa store dybe blaa, jeg forstod saa godt, hvad de sagde. Han var smukkere denne Gang, end han har været nogensinde før; og en Ting til: Han vidste, at nu gjaldt det, og derfor havde han rigtig oppet sig og var en hel anden, end da jeg for et Aar siden saá ham som Arbejder ude paa Prærien, da lignede han mest en Røver eller Menneskeæder! Hver Aften efter 5 kom han op i Oberstens Køkken, dér sad vi nok saa gemytlige rundt om det store rødgløende Komfur (der var nemlig intet andet Rum, hvor Emma kunde modtage sin Broder — Spisestuen, der ellers er Pigernes Parlour [*Modtagelsesstue*], var Gennemgangsstue, saa der var ikke et Minuts Ro).

Vi drøftede mange forskellige Ting, vor Strid og

Emmas Uelskværdighed, som han saá talende Beviser paa hundrede Gange i de 14 Dage, han var her. Da han rejste, havde jeg det Gud ske Lov saaledes, at jeg ønskede, at han kunde blive meget længere.“ —

Den unge Mand synes ogsaa at være bleven adskilligt mere foretagsom. Han har for 40 Doll. købt „et Stykke Jernbaneland“ og solgt det igen for 90 Doll., en mindre Lod i Distriktsbyen og et „godt Hus, hvorfor han faar 10 Doll. i Leje om Maaned. Derved „saá han sig i Stand til at komme til Omaha, betale en Del af sin Gæld og saa have et Hus, han kunde flytte ud paa sin Jord (Husene her kan nemlig flyttes paa Ruller, milevis, fordi de er af Træ).“

Bestemmelsen er da ogsaa bleven „at, vil Gud, skal vi have Bryllup de første Dage i September. Hans nærmeste By er gaaet saaledes fremad, at der baade er Kirke og Præst, Apotek, 4 Doktorer og Gud véd hvormange Købmænd og andre Haandværkere, den er meget større end Skanderborg — og alt dette paa knapt to Aar! Støder altsaa ingen nye Ulykker til, skal jeg blive Chr.'s Kone i dette Efteraar. Maa-ske er det lidt voveligt, da han endnu har saa lidt at gifte sig paa, men som Løjtnant Hansen siger: „Skal der blive noget af Birch, maa De sku blive hans Kone; og vent dog endelig ikke længere end til dette Efteraar, det er Synd mod ham.“ Jeg er ogsaa selv af den Overbevisning, at vi nok gaar fremad, naar jeg kommer ud og pirrer ved ham . . .“

Laura ønsker nu blot, at hun „maa kunne spare nogle Penge sammen; der vil blive saa mange Ting,

vi nødvendig maa have. Hidtil er alle mine Penge gaaede, dels til at hjælpe Chr., dels til mit „home-stead“, som jo rigtignok engang skulde bringe Pengene tilbage med Renter. Forleden sendte jeg Chr. 40 Doll. til en Ko . . .“

Et Uheld er det, at Laura har maattet tage en ny Plads, der vel i mange Henseender er fortræffelig, men har den svage Side, at hun dér kun faar 3 Doll. om Ugen imod 5 hos Oberstens; men dér „rev det ud“.

En „skøn Aften, Fruen laa med sin fjortende Lille, skældte hun mig godt ud og lod mig vide, at jeg kunde gaa, naar jeg kunde faa en anden Plads. Samme Aften gik jeg ud og hørte om en anden Plads — og næste Morgen havde jeg den bedste Plads i Omaha som en Slags Selskabsdame hos Senator Wilsons, den rigeste og flotteste Familie i hele Nebraska. Og Du kan tro, her er flot! Kongen af Danmark behøvede ikke at skamme sig ved at bo her, og Dronningen har maaske ikke flottere Toiletter end Mrs. Wilson, sort Fløjels Kjole til 1300 Rd. dansk, og deraf har hun to; hvormange Silkekjoler, Kniplinger, Juveler og andet Stads maa Gud vide, men det ene passer til det andet. I Sovekammeret er der himmelblaat Brysseltæppe med Blomsterguirlander, graat Silke med Buketter paa Stole og Sofa, Spejle fra Loft til Gulv, jeg vil ikke tale om Dagligstue og Parlour; i den sidste er der hvidt Silke med Rosenknopper, Tæppet hvidt i Bunden med de dejligste Blomster. Ja, jeg har aldrig set saadan en Pragt. Fra Dagligstuen gaar vi ud i en Vinterhave, hvor Vægge og Gulv er af Marmor,

de dejligste Planter staar her i fuldt Flor. Fugle flyver om løse, og i et stort Akvarium kryber smaa Krokodiller, Vandsnoge og Gud véd hvad for Mærkværdigheder omkring.

Jeg har faaet det dejligste Værelse! Det er Aften, jeg sidder oppe i min egen Stue og skriver, og Gas-kronen kaster sit Lys saa blændende ned til mig, som naar vi hjemme har stort Selskab. Da den russiske Storfyrste var herovre paa Jagt, boede han her i Huset, og her er ogsaa i Sandhed fyrsteligt. Min Bestilling er at spille for og med Fruen, paase, at Datteren (Irene — udmærket smuk, 14 Aar gl.) øver sig, læse Tysk med Sønnen Teddy (17 Aar gl.) og sy lidt. Derfor faar jeg 3 Dollars om Ugen og bliver behandlet aldeles som Ligemand i enhver Henseende. Jeg føler mig aldeles hjemme, pludrer det bedste, jeg kan, lærer Senatoren at danse paa dansk — til hans og min store Morskab. Fruen er svag, klog og meget bestemt. Manden er meget ældre og udmærket smuk og siges at eje 5 Millioner Dollars. Her er Fremmede hver Dag, og jeg føler mig saa tilfreds og glad tilmode; saa godt har jeg aldrig haft det.“

Med stor Tilfredsstillelse kan Laura anføre, at „Dagen efter Mrs. Wells havde sagt mig op, lod hun mig kalde ind til sig og bad mig blive, græd og bad mig om Forladelse. Hun sagde, at Børnene vilde ikke af med mig, og at jeg endelig maatte blive. Men Gud ske Lov at jeg kunde svare hende, at jeg allerede har en anden Plads. Det kneb alligevel at gaa derfra, for Børnene hængte om mig, og jeg tror næsten holdt mere af mig end af Moderen . . .“

Oberstinden har da ogsaa engageret Laura til to Gange om Ugen at spille med en af Døtrene, „og derfor faar jeg 50 Cents for Timen eller en Doll. om Ugen. Der er en Raaben og Støjen, naar jeg kommer og informerer, som om de var gale. Emma har nu faaet den Plads, hun misundte mig saa meget i Førstningen, men jeg tror nok, at hendes Sol vil dale nu.

Min Sorg er nu, at muligen hele Familjen her til Sommerferien, som varer i 10 Uger, tager til et eller andet Bad, og de saaledes ingen Brug vil have for mig, jeg har det altfor godt til, at det kan vare længe ved . . .“

En Efterskrift følger:

„8 Dage er gaaede, siden jeg begyndte dette Brev, det er atter Søndag og en saadan Varme, just som en varm Julidag hjemme . . . Oberstinden, det Asen, blev vred forleden, fordi jeg forsømte en Musiktime, saa nu spiller jeg ikke mere med Datteren og taber derved 20 Dollars til 1. September, og jeg trænger endda saa haardt til Pengene. Christian kan ikke tjene mange i Sommer, fordi han maa arbejde meget paa sin egen Jord, for at vi kan høste til at leve af til Vinteren. Jeg længes efter at komme derud og à la Robinson begynde at fikse [*det paa alle mulige Forhold anvendte amerikanske to fix, at ordne*] alting selv. Vil Vorherre spare mit Helbred, saaledes at jeg kan udholde at arbejde, saa gaar det vel alt-sammen. —“

„Christian har været flink i Aar,“ hedder det videre i det næste Brev af 17. Juli s. A., allerede „bræk-

ket 75 acres Land! Det er storartet! Desværre gaar al Fortjenesten til at betale gammel Gæld, men det er jo altid en god Ting at være uden Gæld foruden alle de mange Ting, han har at anskaffe. — Det lader, som om Christian opper sig nu; det hjalp, tror jeg, at han i Vinter følte, hvor nær jeg var tabt for ham for bestandig . . . Hvad vilde jeg ikke give for at have Dig hos mig min Bryllupsdag! Jeg antager, at det bliver saaledes: Kl. 11 tager jeg herfra og er da i den lille By Kl. 8 Aften — der møder Christian med 2 Vidner, vi gaar lige til Præsten, bliver viede og kører i Maaneskin hjem 1¹/₂ danske Mil. Det bliver vor Bryllupshøjtid. Tænk paa mig! — Kl. 8 Aften er det desværre Kl. 2 Nat hos Dig! saa Du sover vel. Og naar vi skal til at sove, da er det Tid til at staa op snart hos Dig. — Mon det virkelig skal være muligt, at jeg skal blive gift nu om 3 Maanedere! Saa mange Aar har jeg ventet paa den Stund, at jeg næsten ikke kan tro, at den nogen Sinde kan komme.“

Wilhelmine har spurgt hende, hvorledes det gaar med Sproget: „Det gaar saa godt, at der har været tilbudt mig en Lærerindeplads ved et stort Institut i Denver i Musik, Tysk og Tegning med 75 Doll. om Maaneden — men min Pligt er nu kun at se, at Christian fremdeles gaar fremad. Vilde jeg nu skuffe ham, vil han aldrig blive til noget, og jeg vilde da tabe mere end de faa Hundreder, jeg kunde spare sammen, thi desværre gaar Pengene. Jeg sparer alt det, jeg kan, men det hjælper ikke meget; alt er saa dyrt . . .“

Brevet bliver først afsluttet paa tiende Dagen efter,

da det til alles Fryd „er blevet en kold Dag igen.“ I Mellemtiden har Heden været fuldkommen utaalelig og sløvende, det „blæste en saa varm Storm, at den bogstaveligt brændte mit Ansigt“ for derpaa at blive „forholdsvis meget koldt,“ saa at en Mængde Mennesker blev syge. I forrige Uge havde vi bogstaveligt Tordenvejr i 4 Nætter og Dage; jeg mægter ej at beskrive det — det er storartet, over al Forstand! Græshopperne begynder, men er ikke mange og vil nu ikke kunne gøre overordentlig Skade.“

Hvad Toiletter angaar, kommer Laura tilbage til, at det slet ikke kan nytte, hun vil prøve paa at hamle op med de amerikanske Damer. Og idet hun giver en nøjagtig Fortegnelse over sine forskellige — til Dels af Veninden hjemme fra kendte Dragter — blandt hvilke der dog findes „en ny, pæn, klar Kjole efter første Mode,“ fremhæver hun det som en Fordel ved Heden, „at man ikke gider pynte sig — en god Ting! . . . Vi fører om Sommeren alle et kedeligt, uselskabeligt Liv, drivende den hede Dag hen, som vi bedst kan . . . Jeg tæller nu Ugerne til, at jeg kan drage ud og danne min egen, fattige lille Rede! Jeg er træt af at arbejde for andre, uagtet jeg vel da først vil skatte alle de Goder, at jeg har nu.“

Laura nærer et stærkt Sværmeri for Blomster, og hun vedlægger en Buket, hun har lovet Wilhelmine, af Blomster og Blade fra Senatørens Have og „nogle Billeder af Smaapartier af Omaha . . . Har Du ingen Billeder af Egne i Danmark, Du kunde sende mig? Det vilde forvolde mig særdeles Glæde . . . Vi har faaet en dansk Præst hertil, egentlig en Nordmand, en daar-

lig Prædikant, men det er dog et Herrens Ord i vort eget Modersmaal.“

Beständig gaar hendes Tanke ud paa, at det maatte kunne lykkes hende og hendes tilkommende Mand at faa arbejdet sig frem, saa at de engang kunde vende tilbage til det gamle Land, om end det vil blive langsomt „som Sneglen, der kommer op paa Bjærgtet“, fordi de, uden Hjælp fra deres Slægt hjemme, staar med sørgeligt faa Pengemidler. „Hils det kære velsignede Danmark . . . fortæl mig lidt af det offentlige Nyt, naar Du skriver igen.“

Men saa følger en lille hastig, urolig Efterskrift: „Det er Søndag, jeg har været i Kirke, og dér fortalte man mig, at Græshopperne er komne til Christians Egn i en saadan Masse, at de æder alt, saa Bryllup bliver der nok ikke noget af — — jeg bliver saamænd aldrig gift. Stakkels Christian, det vil blive ham en stor Skuffelse!“

Frøken Lauras Bryllup finder nu, til Trods for Græshoppernes Ødelæggelser, alligevel Sted omtrent til den bestemte Tid, midt i Oktober.

Og den unge Frues lange Brev af 4.—5. November giver en klar Fremstilling af Ægteparrets Liv ude paa Prærien.

Brudeparret er bleven viet af en engelsk Præst hos den tidligere omtalte danske Familie, en afskediget Løjtnant H. V. Hansen's „der har en udmærket Ansættelse i Distriktsbyen. Det var helt underligt for mig saaledes ene at drage fra Omaha derud for at blive viet til den Mand, jeg har været forlovet med i 7 lange Aar. Brylluppet stod i Hansens lille Stue,

der var ingen uden Vidnerne, men vi var alle saa gemytlige som muligt, saa jeg følte slet ikke, at jeg var ene, uden Slægt og uden Ven. Jeg fik jo en Ven, som skal og vil være god for hele Livet.

Vi bor nu i et lille bitte Hus, 11 Fod i Kvadrat, kun én Stue, der er Køkken, Sovekammer og Dagligstue. Deri vadsker jeg, bager jeg, lever og aander jeg, og uagtet her er alt andet end hyggeligt, er jeg dog helt tilfreds. Vil vi nu bare have vort daglige Brød, saa gaar det nok. Om end Hjemmet er aldrig saa tarveligt, saa er det dog 10 Gange bedre end tjene blandt Fremmede, jeg bytter ikke Senatørens forgyldte Sale for min lille Hytte.

Christian er næsten aldrig hjemme, han maa arbejde Gæld af hos andre og lade sin egen Jord ligge; det er helt ærgerligt, men det kan jo nu ikke være anderledes. Det er ikke saa nemt at begynde med tomme Hænder, især naar man er upraktisk og tilmed lidt lad. Han er god og kærlig, dog ikke mere end jeg antager, at det vil blive saaledes ved en Stund, om end ikke hele Livet. Arbejdet gaar os begge over Hovedet, vi maa hænge i, inden Vinteren kommer. Forleden frøs der $\frac{1}{4}$ Tomme Is paa Vandet; igaar var det saa varmt som den varmeste Sommerdag hjemme . . . Egnen er øde for Træer, som en stor, lidt bølgeformet Slette, hvor Naboernes Huse ligger strøede om. Her er en hel dansk Familie, Hindstrup, rare dannede Mennesker. Christian gaar derned hver Søndagmorgen Kl. 8 for at følge med paa Jagt, om Aftenen spilles der L'Hombre og musiceres, vi Koner snakker om vore Husholdnings-sager. Jeg tager først senere derned, kører selv med

et Par luddovne Muler, men det er dog altid bedre end at gaa.

I disse Dage har vi faaet bygget en Stald til vor Ko og Muler, af Græstørv; det ser underligt ud; men den er varm og temmelig solid; mange bor i saadanne Huse herude paa Landet. En af Dagene skal jeg ud og bygge mig et Høsehus af Græstørv; jeg har 10 Høns, der ingen Æg lægger. Idag var jeg oppe paa Majsmarken og prøvede at samle den omhuggede Majs i Dynger, for at Chr. kunde køre den hjem, men det blæser en saadan Storm, at jeg maatte opgive det for idag. Nu skal jeg snart til at stege en Hare, til min Mand kommer hjem, jeg tænker Kl. 7; det er da saa mørkt, men jeg har Lampen i Vinduet, saa han kan styre efter Lyset.“

Ikke uden Følelse af Uhygge anfører den unge Kone, at der „i denne Høst blev dræbt en Klapperslange saa at sige lige udenfor Huset, og endnu for otte Dage siden skød en ung Dansker en 9 Aar gammel Fyr — jeg troede, de var gaaede til Vintersøvn nu i November,“ og hun er „endnu lidt ængstelig for at være ene, uagtet 50 Skridt herfra bor en norsk Tømrer med Kone og 6 Børn, det er rart nok.“

For Resten har hun „et helt Bjærg af gamle Klæder af Christians, der skal gøres i Stand, saa jeg véd ingen Ende paa mit Arbejde . . . Bare Chr. havde den Jord pløjet, 30 Tdr. Land; der er 10 tilbage at pløje; og bare ikke Græshopperne kommer igen næste Aar, og bare jeg ingen Børn maa faa; jeg lever i Haabet! . . .“

En Efterskrift fra Dagen derpaa dvæler bl. a. ved

Mandens „smukke venlige Jagthund“ og hendes egen „yndige lille Kattekillling“ og tilføjer: „Christian synes ikke om, at jeg har skrevet, at han er lad; jeg tager derfor mine Ord tilbage og siger, han er sød.“

Og derpaa følger, som et rent uvilkaarligt Udbrud: „Saa er jeg da nu en gift Kone, det er helt underligt for mig, jeg kan ikke ret forstaa det. —“

Et Brev af Februar næste Aar fuldstændiggør Skildringen af det unge Ægtepars Liv: „Ja, min kære Wilhelmine, jeg er nu som Du en gift Kone, men der kunde vel ikke eksistere større Forskel end den, der er paa vort Liv! Og dog maa Du ingenlunde tro, at vi lever som Dyr i Huler, nærende os med hvad vi kan bjærge os. Nej, vi lever helt hyggeligt og pænt i vort lille bitte Hus! Jeg har fuldt op af Arbejde i at passe mit lille Hus.“

Manden læser højt for hende i Bøger, som de laaner hos deres nærmeste større Nabo, Hindstrup, „Eksbranddirektøren“ fra Danmark, der bor 2½ eng. Mil fra Birch. Hindstrups Bogsamling synes at have en ægte landlig, tilfældig Karakter. De har læst „nogle af Bulwer („Den Fornægtede“ og „En sælsom Historie“ o. fl.). Vi har netop læst „Springet ved Niagara“ [?]; det forekommer mig, Du engang i Sommer i et af dine Breve spurgte mig, om jeg havde læst den Bog; vi har læst „Den sidste Bombardeer“ af Hackländer og „Manden, der ler“ af Victor Hugo.“

Hindstrup har „en vakker Kone, som jeg tror nok ved at lære nøjere at kende, at jeg vil synes godt om. Det er jo altid morsomt at omgaas Danske, især naar disse er dannede. Desværre er Vinte-

ren saa umaadelig streng iaar, strengere end den har været de sidste 10 Aar, saa jeg vover mig ikke uden for Døren for ej at fryse ihjel; det kniber med at holde varmt i vort Bræddehus, men da der er gibset, sner det da ikke ind paa os, det er allerede store Ting. Ja, Du gør Dig intet Begreb om Kulden, den gaar over al Forstand, ligesom Varmen. Spytter Du f. Eks., da er det en Isklump, forinden det naar Jorden. Dog er denne Kulde kun i Nordenstorm; desværre er Vinden mest i det Hjørne i Vinter; drejer den sig i Syd, kan vi have det saa mildt som en Aprildag hjemme. Idag har vi haft komplet Sommer, vi er jo allerede i Februar; men i Aften er der Storm fra Nord og igen umaadelig koldt.“

Det viser sig, at Fru Lauras Mand stadig gaar meget paa Jagt. Den Dag, hun skriver, har han „været paa Jagt hele Dagen og tilbringer Aftenen hos en af Hindstrupperne ved en L'Hombre. Ellers kører han, naar Vejret tillader det, til Floden 6 eng. Mil derfra, for at hente Brænde hjem for flere Aar, da man endnu kan hente frit“.

Derfor er Laura „meget ofte ene hele Dagen og har i den sidste Tid begyndt at lide meget af daarligt Humør. Ingen Under, naar Du tænker Dig, at jeg har kun været gift i godt tre Maaneder og maa allerede lægge mine Kjoler ud af en vis Aarsag; er det ikke skrækkeligt! Jeg er vis paa, at det bliver lige 9 Maaneder efter Brylluppet. Fortæl det endelig ikke til nogen, kære Wilhelmine; det er tidligt nok, naar Ungen er kommen. Bange er jeg dog ikke; det ligger vel i Naturen, at man ikke bliver det, uagtet jeg har god Grund til det: 30 Aar gammel og

saa smal og spinkel, som jeg er! Chr. er heller ikke glad. Dels er han bange for mig; det er vel den væsentligste Grund; dels vil det jo foraarsage en Del Udgifter og stort Besvær og Uhygge med en skrigende Unge. Jeg forstaar næsten ikke, hvorledes jeg skal forhindre Barnet fra at fryse ihjel, eller hvorledes jeg skal overkomme alt mit Arbejde; men det gaar vel, man kan meget mere end man tror.“

Som sædvanligt har Fru Wilhelmine stillet en Række bestemte Spørgsmaal vedrørende Husets Økonomi, som Laura omhyggeligt besvarer. Hun giver Besked om, hvorledes Manden malter Koen, „det er ikke Kvindearbejde i Amerika“, medens hun bager Brød af den Hvede, Manden avler, og har det ud af hans Jagt, at han kan komme hjem med Harer og Vagtler. For Resten maa hun købe baade „undertiden lidt Oksekød“ og i Aar Kartofler og Løg, fordi Græshopperne havde taget alt, hvad der stod i hendes Have, desuden et Svin til Saltning og de almindelige daglige Fornødenheder, Sukker, Kaffe, The, som kommer inde fra Byen de 6 eng. Mil fra Farmen; „alt købes for de Penge, jeg har tjent i Omaha — gid de bare maa kunne slaa til til næste Aars Høst! . . . Min lille Kat hopper omkring mig. Du kender jo min gamle Passion for Katte. Her er varmt og godt . . . Gid jeg var vis paa inden ret mange Aar at kunne bosætte mig i Danmark!“ —

Der er ikke bleven Tid til at skrive Brev igen inden Venindens Fødselsdag i Juni Maaned, og da kommer Wilhelmine oven i Købet til at vente næsten en hel Maanedes Tid. Vanskeligheden ved at faa Bud

ind til Byen og Postkontoret faar noget af Skylden, og „Du kan være vis paa, at det ikke er af Mangel paa Interesse for Dig; den Dag talte og tænkte vi meget paa Dig og ønskede os, at vi kunde samles med Dig.“

Igennem Brevet gaar dog ligesom en Fornemelse af, at Laura allerede er ved at gro sig fast i Amerika: „Gud véd, om den Dag [*da hun kommer til Danmark igen*] nogen Sinde skal komme,“ hedder det, „der er saa faa, der trækker mig tilbage til Danmark, især om nogle Aar, da saa vel min gamle Fader er borte — af Venner har jeg kun faa, de er snart talte! men Danmark trækker dog — den danske Bøgeskov glemmer vi aldrig.“

Hun udtaler sin Glæde over „den mageløse Vel-signelse,“ der i Aar gror paa deres Marker. „At tænke sig, at dette er Jord, der lige pløjes — efter 1000 Aars Hvile, og Aaret efter giver det en saadan Afgrøde! Ak, om nu bare ikke Amerikas Forbandelse, Græshopperne, kommer! Her er allerede mange. Maatte bare Vor Herre se i Naade til os, thi ellers bliver det Hungersnød for os alle!“

Christian har været i Byen at hente „6 Bushels Kartoffler, han havde faaet sendt fra Senator Wilsons i Omaha, som en særdeles Gave og Hjælp fra ham; her bliver sendt megen Hjælp fra rige Folk til dem, Græshopperne har ødelagt, — men det gaar her som hjemme, Snydere og Bedragere putter det i deres egen Lomme, og den trængende kan miste. Du kan tro, vi har det varmt nu! Det er strengt for mig at arbejde haardt, og dog gaar det helt godt, thi jeg arbejder jo for mig selv.“

Den Dag er det Lørdag, hun har maattet vadske 36 Stykker Tøj, bage Hvedebrød, skure og gøre hovedrent fra Loft til Kælder, saa „alt er nu, som det var blevet blæst; det kan jeg lide!“ Og for Resten har hun været ude at hente „Koen lige i Middagsheden, vande den, trække 4 Spande Vand op af en 100 Fod dyb Brønd med Solen lige over sig, og dertil er jeg meget besværet af min tykke Mave. Jeg plejer jo at være saa tynd, og nu har jeg saadan en Pose at bære paa. Det kniber jo sommetider, men saa ligger jeg et Øjeblik, og saa er jeg atter rask.“

Med nogen Ængstelse tænker hun dog paa, „hvoredes jeg skal udholde mit Sygeleje i den varmeste Tid, sidst i Juli eller først i August. Det bliver mere end strengt, men Vor Herre hjælper mig vel over det. Jeg er nu altid rask og slet ikke bange for Øjeblikket; jeg har travlt med at sy Børnetøj. — Min kære, hjertensgode Christian kører hver Morgen 2½ eng. Mil til en Nabo for at pløje Land, derved tjener han 3 à 4 Doll. om Dagen. Desværre er han nødt til, endnu iaar, at arbejde for andre; det betalte sig ganske anderledes at brække Landet op for sig selv; men bliver Resten af Sommeren ej for tør, haaber vi til, at han skal faa 20 à 30 Acres brækkede for sig selv, saaledes at vi til næste Aar kan have 50 Acres til Korn.“

Den samme Dags Morgen har til stor Forfærdelse Jorden vist sig at „være oversaaet med disse forbandede Græshopper! Kommer der flere, eller blot disse bliver og ikke rejser bort i Dag eller i Morgen, ser det galt ud for os. Stakkels Christian blev ganske syg, saa han kunde hverken spise eller

drikke," og Mand og Hustru tænker paa at blive hjemme fra den Skovtur, de var indbudt til om Søndagen, fordi Græshopperne har betaget dem Lysten til Fornøjelser. Alligevel er Laura ved godt Mod: „Du skriver, at dit Liv henrinder ensformigt. Du kan tro, at vort gør med! Vi ser kun vore grønne Marker, jeg er ene fra 7 Morgen til 7 Aften, men har fuldt op at bestille, saa Tiden bliver mig aldrig lang eller kedelig.“

Hun spørger Veninden om en anden yngre gift Kone hjemme:

„Det forundrer mig, at hun saa længe kan tage fra sin Mand, det kunde jeg saamænd ikke, og han kan ikke undvære mig en Dag. Der kommer jo undertiden en Kurre paa Traaden; men det gaar straks over, og saa er vi saa glade for hinanden. Vil Vor Herre nu blot give mig et sundt og velskabt Barn, og jeg maa komme over det uden alt for langt Sygeleje, og vi ellers faar nødtørftigt Brød, faar jeg maa-ske mere Lykke og Tilfredshed end mangan anden. Christian skal skrive saa hurtigt som muligt til Dig, det kan Du være vis paa. Ak, Ængstelsen for mig bringer ofte Taarer i hans Øjne! — Ak, de Græshopper! Nu maa jeg ud i Haven og ruske Ukrudt til mine to Grise, Christian har købt. Alle mine Høns er døde af Epidemi paa en nær, der har 11 Kyllinger. Jeg har en lille Buket af vilde Roser herinde, der lugter saa stærkt, at det næsten er bedøvende. Her er saa mange smukke, vellugtende Blomster paa Marken, ja selv Kalaen gror i Mosen.“

Saa hænder da den store Begivenhed, hvormom Laura d. 17. August 1875 skriver:

Min kære, kære Wilhelmine!

Idag for 14 Dage siden fik jeg under de grueligste Lidelser en stor Dreng — den 3. August Kl. 1 Middag. Vær glad, at Du ingen Børn skal have! Endnu er jeg saa svag og ussel, som vel muligt. Modet gaar ogsaa ofte fra mig. Stakkels Christian! han led med mig, og en kærligere og bedre Mand eksisterer ikke. Jeg er saa glad ved min dejlige Dreng, i mine Øjne en komplet Skabning i enhver Henseende. Jeg kan ikke skrive mere; naar jeg kommer mere til Kræfter, skal jeg skrive et langt Brev. Jeg har haft den bedste Pleje af vor Nabo, Mrs. Hindstrup, hun har været hos mig hele Tiden siden. Imorgen venter vi Emma Birch, som vil komme her ud en 8 Dage. Jeg kan ikke være uden Hjælp, da jeg intet kan gøre endnu. Min Mand har været for ængstelig for mig til at have skrevet til Dig! Lev vel, jeg kan ikke mere, og skriv snarest muligt!“

— Der kommer til at gaa lang Tid hen, inden Laura atter skriver, og de Efterretninger, Wilhelmine da modtager, lyder alt andet end glædelige. Ni Maaneder efter den lille Drengs Fødsel er Laura endnu langt fra rask. Paa Grund af daarlig Fødselshjælp og Mangel paa Lægebehandling efter Barselfærden har hun paadraget sig en indvendig Svaghed, som hun mener aldrig vil forlade hende. „Endnu er jeg svag og syg,“ klager hun, „maa holde Pige (som næsten er umuligt at faa paa denne Egn). Ja, det har været 9 sørgelige Maaneder, kan Du tro. Min lille, dejlige Dreng holder jo Modet lidt oppe paa mig.“ Meget er der, som hun vilde fortælle, men „min Hukommelse er bleven saa svækket, at jeg ikke kan samle

alt mere. Tak din Gud, at Du ingen Børn faar, og dog gives der ingen større Glæde end at eje saadan et lille dejligt, uskyldigt Væsen, der kun kender sin Fader og Moder og hænger ved dem. Ja, Du kan tro, at han er sød: stor, fed, hvid og rød, store blaa Øjne og god ligesom hans Fader, ligesom han ogsaa ligner ham. Vor Herre holde sin Haand over ham og lade ham leve!“

Den unge Moders vedvarende Svagelighed piner hende stærkt, fylder hende med bange Anelser og forbitrer hendes Glæde over Barnet. „Jeg er ofte helt modløs nu,“ tilstaar hun, „min Sygdom gør mig pirrelig, og jeg er altid i daarligt Humør. Gud véd, hvad Enden skal blive for en fattig Farmer med en svag Kone, der maa holde Pige, saa hele Fortjenssten gaar til Løn og Kost . . . Jeg maa intet løfte og mindst min store tunge Dreng. Hvor Du vilde holde meget af ham! han er saa kærlig, strækker sine smaa Arme ud efter alle og vil klappe dem. Desværre maa jeg vænne ham fra i disse Dage, da jeg ikke kan taale at amme ham længere . . .“

— Nu i Foraarstiden har hendes Mand travlt og pløjer „med 3 Muler for en stor Plov, saa han kan pløje 3 Acres om Dagen, han er fed og brun af vor varme Sol“, en Ko skal have Kalv og Soen Grise, — „store Begivenheder i vort Liv.“ Selv har hun „nok at bestille med at passe Barnet og sy lidt — og hjælpe min lille Pige lidt“, udenfor Gaarden har hun ikke været i de ni Maaneder.

Nogle Blomster har hun dog faaet skaffet sig og sender indesluttet i Brevet „vore første Markblomster, blaa Anemoner;“ men de minder hende kun

om, at snart vil den frygtelige, hede Sommer komme; jeg „gruer for den.“

Det er hurtigt bleven forbi med Lauras Begynden at finde sig til Rette i Amerika. „Kunde vi endda opleve engang at komme tilbage til Danmark!“ er hendes sidste Ord i Brevet.

Først et Aars Tid efter kommer det næste Brev med Melding om, at Laura nu „er oppe efter et to Maaneders Sygeleje og føler mig saa svag, at jeg næppe kan holde mig oppe en Time.“ Hun har atter faaet en lille Søn, og det typisk amerikanske Fænomen, at det bliver umuligt at faa noget Tjenestetyende, tvinger Laura til igen at tage mod Hjælp i Huset af Svigerinden Emma, som efter Lauras første Barselseng en kortere Tid havde været ude paa Farmen. Laura udtaler sig i sin første lille Skrivelse, medens hun endnu for største Delen ligger til Sengs, ikke nærmere i den Anledning; hendes Brev indeholder kun ret bitre Klager over, at hun nu i de 19 Maaneder efter det første Barns Fødsel „ikke har haft en rask Time,“ og Utilfredshed med Foraaret paa Prærien, „med brændende Sol og øde Marker,“ medens „i Danmark er der saa dejligt.“

Bag Ytringer, som at „mine Børn og at faa Breve er den eneste Glæde, jeg har,“ og i hele Brevets Tone spores der dog en almindelig Nedstemthed, som i det næste Brev — af 2. Marts 1878 — har udviklet sig til Fortvivlelse.

Den retter sig i første Række med Voldsomhed mod Svigerinden:

„Med Christians Søster Emma kom Djævelen ind

i Huset," raaber hun ud. Hun har med den „Dovenskab, der er hendes Orm," ikke blot gjort „mit Hus uhyggeligt og svinsk," men hun og hendes Broder „skændes saa lang Dagen er . . . Hende og jeg skændes sjældent, jeg hader det og lader hende derfor skalte og valte efter Behag. Engang imellem bliver det mig for meget, og saa véd Gud, at hun ogsaa skælder mig ud, naar jeg endelig engang har en Mening. Ja, den værste Malkepige kan ikke have en mere smudsig, væmmelig Mund end denne Furie. Christian har mange Fejl, navnlig er han som hende doven, og mange Ting bliver derfor forsømte, som burde være passede. Saa kommer det usle Pjok af et Fruentimmer og ræsonnerer, og klog er hun saamænd, hun véd magelig, hvorledes hun skal tage mit sygelige, pirrelige Sind, og ender med at gøre mig gnaven og undertiden vred og skændende paa Chr., og saa faar jeg samme Konfekt igen. Ved den evige Strid mellem Broder og Søster er hans Sind, som altid har været pirreligt, bleven helt utaaeligt. Ak, det er sommetider saa haard en Prøvetid for mig, at jeg næsten ikke kan holde det ud og er Fortvivlelsen nær. Chr. vil ikke høre Tale om at lade hende rejse, thi Hjælp maa han skaffe mig, og hendes er billig (Arbejde paa hendes Jord), fattige er vi naturligvis, og det er knapt for Chr. at skaffe alt, thi Husholdningen gaar langt fra saa sparsommeligt, som jeg kunde ønske, desuden har hun en rædsom Appetit og skal have fuldt op af alt. Men Gud, hun lever endda saa usselt her! et rent Offer af den Grund alene at blive her! Det usle Pjok, der ikke kan skaffe sig selv Føden, hun praler og er saa

stor paa det, saa det er væmmeligt. Hun er en dyr, altfor dyr Hjælp. Og dog maa jeg jo finde mig i hende og alt, kun fordi jeg ikke kan være ene med mine to stakkels smaa Børn, begge Drengene, Charles og William. Willy kan endnu ikke gaa, og Nr. 3 spræller allerede i Maven paa mig. Som Følge af min Tilstand er mit Humør værre end nogensinde og gør mig ofte saa utaalmodig og pirrelig lige over for Chr., som langt fra ser igennem Fingrene med mig, nej, er saa haard som muligt, saa der er Øjeblikke, i hvilke jeg ligefrem hader og foragter ham og har ogsaa Grund dertil. Du kender kun Chr., ligesom jeg gjorde hjemme, som den godmodige Fyr, man kunde byde alt. Jeg anede ikke, hans virkelige Karakter var en umaadelig Egenkærlighed, ham selv først og sidst! En Hund af en stakkels Kone, der maa opvarte, springe, vil hun have Husfred; han selv ligger paa Sengen hele Dagen og gør kun det aller nødvendigeste udenom, for nu er det jo Vinter. Ja, nu kommer snart den travle Tid; vi kan saa Sæden, hvad Dag det skal være, bare jeg nu kan faa ham rusket op! Det er mig, der maa drive paa, ellers „kommer jeg ikke idag, kommer jeg imorgen“.

Svigerinden faar Skyld for, at det er hende, som lidt efter lidt „har faaet det gaaende,“ selv om der „har altid kunnet komme noget i Vejen mellem Chr. og mig. Hun selv har et ufordrageligt Sind, er bitter og utaalmodig, jaloux over det mindste Kærtegn af Chr., gnaven og arrig mod Børnene, som hun derfor rent spolerer. Ak, kære Wilhelmine, var hun bare langt [*her*] fra; hun er en sand Helvedes Plage for mig.“

Lauras fra Danmark medbragte bekvemme Religiøsitet er under al hendes Modgang begyndt at vakle under hende. „Jeg ønsker mig ofte Døden,“ skriver hun, „og bliver med hver Dag mere og mere ugudelig. Jeg kan ikke andet end knurre mod Forsynet, thi Prøvelsen synes mig for haard og ufortjent. Aldrig har jeg et rask Øjeblik; paa Grund af min Tilstand er mit Helbred værre end nogensinde; jeg har undertiden store Smerter og er altid saa øm og træt, at Livet ligefrem er mig til Besvær. Faar jeg det tredje Barn, bliver jeg vel helt Invalid, Willy er saa syg og urimelig for Tænder, at jeg næsten aldrig faar sovet ud nogen Nat, hvilket heller ikke skal gøre mig stærkere. Ja, her er kun Jammer og Elendighed. — Chr. er paa Jagt; jeg maa se hemmeligt at faa disse Linjer paa Posthuset, ellers gaar det nok som sidst, at han putter Brevet i Lommen, og jeg faar det aldrig.

Chr. holder af mig endnu — NB. naar jeg kan være ham til Behag, staa paa Pinde og ingen Opvartning forlange af ham, kan han være godmodig nok; men vilde jeg bede ham om at holde det syge, skrigende Barn et Øjeblik, fordi jeg enten var træt eller vilde gøre et eller andet i Huset, saa vilde Ballonen gaa. Ja, Gud hjælpe os allesammen! . . .“

Tonen i det næste Brev — af 25. August 1878 — er mindre ophidset, til Dels fordi der er ramt den unge Kone en hidtil ukendt, dyb Sorg. Det Barn, hun ventede sig — og frygtede — blev en lille Dreng, der fødtes den 9. Juli, „og den 17. August tog Vor Herre ham fra mig igen. Ingen, der

ikke selv har mistet et Barn, kan gøre sig Begreb om det Savn og den Sorg, det er for Moderhertet!“

Ingen af Børnene havde hidtil været døbt, men „den 11. August fik vi en luthersk, tysk Præst hentet, der døbte alle Børnene. Her er ingen Kirke, men en Skole, og dér kommer denne Præst hver 3die Uge. Min yngste fik Navnet Bernhard [*et gammelt Navn i Lauras Familje*], det var som om han var mit Hjerte kærest. Han led meget det sidste Døgn, han levede, saa jeg kunde ikke andet end bede Gud løse op for ham; han er begravet ude paa vor Mark ikke langt fra Huset; det er min Gang hver Aften, naar Heden tillader det. Det er vor Kirkegaard her paa Egnen. Der er nok en i Byen, men skulde jeg lade mit lille Barn føre saa langt bort, jeg, som er for svag til nogensinde at kunne komme derind, og hans Grav vilde blive en forglemt lille Græshøj, jeg ikke kunde finde igen! Nej, her ligger han, og her kommer jeg vel ogsaa til at hvile; skulde vi sælge og flytte bort til en anden Plads, vil jeg tage ham med mig. . .“

Noget trøstet føler hun sig ved, at Christian „er bedre mod mig nu og har været det i lang Tid; jeg tror, han troede, at han skulde miste mig i denne Barselseng. Jeg led grueligt . . . havde jeg ikke haft Læge denne Gang, var jeg sikkert død paa Grund af en Blodstyrtning, jeg fik, ligesom Barnet var født. Ja, Du kan tro, at der er kun liden Glæde ved Ægteskabet, og jeg tror næsten, jeg vilde foretrække dit [*barnløse*] Ægteskab for mit. Vel vilde jeg nu ikke af med mine Børn for al Verdens Guld, men Sorgerne er langt større end Glæderne, man har af

Børnene. Hvorfor mon det dog ogsaa er indrettet saa uretfærdigt, at Mændene skal have hele Nydelsen, medens Konen skal først gaa i 9 Maaneders stadig Lidelse, saa føde et Barn under gruelige Pinsler, pines længe af Følgerne af Barselsengen, passe Barnet Nat og Dag trods Sygdom og Pine, medens Manden sover paa sit grønne Øre i et andet Værelse, for at hans dyrebare Søvn ikke skal blive forstyrret af hans lille Barns Skrig. Manden venter kun paa, at Konen atter skal blive rask, for at han atter kan tilfredsstille sin dyriske Lidenskab — der er ingen Naade, derfor er man bleven Kone og maa holde for. Ja, det er vel en underlig Tale for Dig, som Du vel slet ikke kan sætte Dig ind i; men saa meget er vist, at være en svag Kone eller syg Kone er næsten utaaleligt. Det er første Gang, jeg har hentydet til denne Del af mit Ægteskab. . . . —“

Hele hendes og Mandens økonomiske Stilling forekommer hende bedrøvelig og ret haabløs: „Jeg maa savne mange Ting, nu min Garderobe begynder at gaa til, jeg havde med mig fra Danmark. Tarvelig Føde har jeg haft indtil Dato, men det er ogsaa alt; vi lever endnu i det samme lille 11 Fods Rum med to maledede Træstole. Kommer der Fremmede, maa en af os sidde paa en lille Tønde, og jeg tænker saamænd aldrig, at vi kommer videre. Christian hænger ikke nok i dertil. Han selv synes naturligvis, at han er et Mønster paa Flid og Udholdenhed. Det er Søndag idag, han er paa Jagt, dertil er han aldrig for træt. . . .“

Svigerinden, der stadigt lever hos Familjen, omtales

i Martsbrevet fra 1878 kun forbigaaende i en kort Bemærkning om, at det er „gaaet bedre i den sidste Tid med Broder og Søster,“ fordi det i den Tid, det lille Barn levede, var lykkedes at skaffe „en lille Pige til hendes Opvartning.“

Men i Januar det følgende Aar hedder det:

„Alt gaar her ved det gamle, jeg er altid syg, dog ikke sengeliggende, min Svigerinde er fremdeles hos os, fordi jeg ikke kan være uden Hjælp og ingen anden kan skaffes. Hun er om muligt endnu mere uelskværdig. Gud hvor jeg prøves haardt med den Nødvendighed at skulle have hende hos mig; mest af alt plager dog den Maade, hun er mod Børnene, mig, og hun gør dem derfor ogsaa saa uvorne og uartige, at det gør mig helt forknytt . . Der har været Tider, hvor jeg har følt mig saa nedtrykt og ulykkelig, at jeg har omgaaedes med den Tanke at tage mig selv af Dage, eller at jeg maaske gaar fra min Forstand. . . — Chr. er saa heftig og saa arrig, kun et halvt Ord, saa er han saa grov og vred; jeg kan desværre ikke tie, men søger at betale tilbage med samme Mønt, alt siden Søsteren er kommen i Huset; Eksemplets Magt! Hun gør al den Ufred, hun kan, imellem os ved at fremhæve hans Fejl og Forsømmelser og pudse mig paa ham. . . . I den senere Tid er det gaaet bedre, idet jeg engang i et Spektakel mellem hende og mig frabad mig hendes Ondskab mellem Mand og Kone. Det hjalp tildels; endnu kan hun jo nok komme med giftige Bemærkninger, men jeg har saa vidt muligt sat mig paa det Punkt at lade fem være lige med Hensyn til Chr.s Arbejde. Jeg faar ham aldrig til at være driftig,

hvad enten jeg tigger eller skænder. Jeg vil haabe til, at vi engang kan komme saa vidt, at vi kan holde en Karl, saa haaber jeg at faa Tingene passede. . .“

Lauras Brev bliver afbrudt ved, at Manden har set, at hun skrev til sin Veninde og forbudt hende „at skrive og omtale vort Forhold.“ Han har derigennem kun faaet hende til at gaa bag hans Ryg; men det varer næsten 4 Maaneder, inden hun kan se Lejlighed til at fortsætte.

Det sker med samme hensynsløse Uforbeholdenhed som altid: „To Ting binder mig til ham, mine Børn og mit hjælpeløse Helbred, saa jeg maa bære Aaget. Men være svag, altid syg, saa fattig, at jeg maa savne saa uendelig meget af Livets Nødvendigheder, og tilmed ulykkelig i Ægteskabet, det er for haardt.“

Religiøst set føler hun sig mere og mere usikker: „Aldrig hører jeg et Guds Ord. Jeg siger ofte til Chr., at han har taget baade min timelige og evige Lykke fra mig. Jeg synes ofte, at bare dette Liv havde Ende uden Evighed; jeg er saa træt af at leve, at Tanken om Evigheden gør mig saa modløs og træt; var jeg bare vis paa, dette Liv havde Ende her! Den Uvished er det, der mangt et Øjeblik holder mig tilbage fra — — — Mine Børn, siger Du, kan jeg tænke. Jeg har følt mig saa ulykkelig, saa træt af Livet, at jeg har ønsket, jeg ingen Børn havde, der holdt mig ved Livet. — Og dog holder Chr. af mig, men han er saa egenkærlig, at alt gaar ud paa ham selv, hans eget Velvære. Jeg kan ikke mere staa paa Pinde, slide og slæbe, varte ham op

i alle Ender, og derfor bliver han vred og gnaven, skælder mig saa ud med de gemeneste Skældsord. Sandt nok, han fortryder det altid, men jeg kan ikke tilgive en Fornærmelse lige saa hurtigt, som jeg har modtaget den. Jeg har aldrig elsket ham, og i saadanne Øjeblikke hader jeg ham, saa blot Synet af ham er mig ufordrageligt. Besvar aldrig dette, for dit Brev læser han, det kan Du stole paa.

Fortæl mig hvad Du véd om gamle Venner! . . . Aviser, danske, som udkommer i Omaha, har vi, saa jeg véd alt nyt fra Europa, endog om Rigsdagens Højre- og Venstre-Vrøvl. . . Har Du ikke noget senere Fotografi af Dig selv, send det saa til mig! Jeg længes efter at se Dig. Havde jeg Raad, skulde jeg sende mit Skelet — men desværre, Penge har jeg aldrig nogle af.“

Og overvældet af sin Ulykke og Længslen efter noget bedre maa hun udbryde: „Ak kunde jeg dog faa Lov at komme hjem og dø i Danmark!! . . .“

Bittert og tungt slæber Vintertiden sig videre fremad; men lige efter Nytaar hænder der dog noget af en lille heldig Begivenhed. Lauras Onkel paa Herthagaarden hjemme i Danmark er død og har testamenteret hende 3000 Kroner, som imidlertid to af hendes gamle Tanter skal nyde godt af, saa længe de lever. Men den ene af de gamle velstillede Damer gaar ind paa allerede nu at udbetale Laura et Arveforskud paa 400 Rdl., 209 Doll. De kommer hende i Hænde i Januar 1879.

Den Anvendelse, som Lauras Mand giver de saa

velkomne og tiltrængte Penge, fylder imidlertid kun hendes praktiske Sind med Uro.

Hun fortæller derom i et — defekt — Brev af 3. April 1879.

Birch bruger ikke Pengene til at konsolidere sin forgældede lille Farm en Smule, han køber derimod „billigt 80 acres til, saa nu har vi 240 acres!“ Med den forøgede Jord maa han nu holde Karl og desuden 5 Heste.

Laura bemærker ængsteligt dertil: „Bare vi ikke roder os ind i saadan en Gæld, at vi maa opgive det hele, jeg er bange!“

Ganske vist har hun tidligere ønsket, at de maatte naa til at holde en fast Karl, for at hun kunde „faa Arbejdet passet;“ men det var i bitter Erkendelse af, at Manden ikke vilde og kunde underkaste sig det regelmæssige Bondeslid med Jorden, og selv om der nu ogsaa bliver udrettet forholdsvis mere, bliver Hovedvirkningen, at Manden kan arbejde endnu mindre end før, og at Udgifterne stiger uforholdsmæssigt. Der bliver slet intet tilovers til Forbedring af Familjens daglige Levevis; tværtimod, uden Fremskridt indadtil, stiger Gælden stille Dag for Dag.

Desuden „lader Foraaret slet ikke til at komme. Det bliver saa sent paa Grund af evig Nattefrost, at den brændende Sol, vi har, tørrer alt ud, saa der er daarlige Udsigter for Høsten. . . Christian hører aldrig efter mig, han gør, som han selv synes, enten det er ret eller ikke. Han er saa bange for at komme under Tøffelen, at han forkaster gode Raad, alt — blot for at være streng Herre i sit Hus. Ja, mindst

af alt kender man dog den Mand, man gifter sig med, de er ikke dem selv, saa længe de gør Kur. Er de først Ægtemænd, saa God Nat! Efter en rædsom Scene mellem Chr. og mig, er der nu ligesom lidt Vaabenstilstand, jeg er slap og sløv, lader fem være lige, og han — ja han er ingenting, gnaven og vrip-pen, parat til Kævl igen den første Gang, jeg vover at blande mig ind i hans Sager, som jo ogsaa er mine, thi kommer vi paa Fattighuset, bliver jeg nok den, der maa holde her! Ak, var jeg dog bare istand til at arbejde og gøre det, jeg kan, for at holde Armoden borte, men jeg maa sidde med Hænderne i Skødet og lade alt gaa; det er til at miste Forstanden over. Bare jeg ikke gaar fra Forstanden for mine Børns Skyld; mit Helbred faar jeg naturligvis aldrig.“

En lille Efterskrift til Brevet udmaler den hjemlige Situation endnu tydeligere. Den er dateret over en Maaned senere — d. 14. Maj — og lyder saaledes:

„Som jeg bedst sad og skrev, kom Chr. hjem fra Marken, uden at jeg kunde faa Brevet puttet tilside, thi hans onde Samvittighed lader ham ikke have Ro, han vil læse alle mine Breve. Det første, han spurgte om, var, om jeg havde skrevet om ham. Jeg kan ikke lyve, saa han blev rasende, truede mig med Prygl, var raa i højeste Grad. Enden blev paa det, at han læste disse Sider og blev noget slukøret; jeg havde været altfor skaansom imod ham, kan jeg nok forstaa. Idag er han borte, og nu skal jeg se at faa dette Brev færdigt engang . . .“

For Laura synes Livet stadig mørkere og mør-

kere, og hun giver sig Luft i et Brev af 18. Januar 1880.

Der er i Løbet af det sidste Aar fra Wilhelmine kommen hele fire Breve, som er forbleven ubesvarede, men at faa skrevet har været Laura „næsten en Umulighed, dels fordi jeg aldrig er saa rask, at jeg næsten kan samle mine Tanker saa meget, dels fordi mine Drengene er saa vilde og uvorne, at de ikke vil lade mig i Ro, nu det er Vinter, og de er lukkede inde i vort lille 11 Fods Rum, thi vi er endnu ikke komne videre end til denne ene, ubegribelig lille Stue, i hvilken vi sover, spiser, koger, vadsker og bager, aander og lever. En stor Seng optager Fjerdeparten af Rummet. Børnenes Seng er en Kasse, der om Morgenen skubbes ind under vor; om Aftenen kan man lige færdes omkring herinde; saa er der en panelet Opgang til Loftet og et lille bitte Komfur, som varmer godt og bager udmærket; vi brænder Kul . . .“

Hendes Fattigdom piner hende særligt ved Sammenligningen med andre Kvinders Forhold. Veninden har spurgt hende lidt ud om de amerikanske Damer og deres Paaklædning.

Laura svarer: „De aander og lever kun for Stadsen og følger Pariser-Moden, selv i vor lille By, i alle Henseender. Om det saa er mig gamle Kælling, syede jeg ikke [i] Efteraaret en gammel Kjole om, 3 Alen vid, med Polonais [*en Art Overkjole*], saa flot som muligt! Dengang vidste jeg ikke, jeg skulde tiltage i Omfang, ellers vilde jeg have sparet mig Ulejligheden. Her er man ligefrem estimeret, som man er klædt. Alt hvad Komfort og Luksus

kan opdrive, kan Du købe Dig i Byen; der er c. 3000 Indb.; for 4 Aar siden, jeg kom dertil, var der 3 Huse . . .“

Den Fremgang, som hun saaledes og paa andre Maader faar Indtryk af, virker nedtrykkende paa hende ved Modsætningen til hendes egen Tilværelse. „Ja,“ spørger hun Wilhelmine, „hvad skal jeg ellers fortælle om vort sørgelige Liv? — Det gaar med jævnlig Kiv og Strid. Jeg gaar og skal have det fjerde Barn! det vil sige 9 Maaneders uafbrudt Sygdom for endelig at komme paa det grueligste Smertensleje, at nogen kan tænke sig, og derefter en lang, afkræftet, ussel Tilværelse og tilmed et lille, skraalende Barn at passe Nat og Dag, skønt jeg er saa afkræftet, at jeg synes neppe at kunne løfte Hovedet fra Pudlen. Chr. rækker ikke en Finger ud for at hjælpe eller gøre mig Livet lettere — det er ikke hans Skyldighed; han laver Børnene, og Gud naade mig, om jeg nægter ham et Øjeblik dyrisk Lyst! I et saadant Øjeblik er hver god Følelse ude af hans store, fede Krop, og Dyret er kun tilbage, og han vil mishandle som en uvan Tyr. Ja, se det har Du nu aldrig kendt, og vær Du glad derfor. Det er en stor Lykke at være fri for det. Chr. er ikke hjemme idag, derfor skal jeg skrive for at kunne skrive, hvad der falder mig ind. Det har han lært mig, at handle bag paa hans Ryg; en streng Ægtemand bliver altid bedraget og kun lidet elsket, men desto mere frygtet.

Du spørger, om jeg siden har faaet Pigehjælp [*i Stedet for vedblivende at have den forhadte Svigerinde i Huset*]. Gud hjælpe mig! I Efteraaret be-

gyndte jeg at blive lidt stærkere ved at bruge koldt Bad hver Morgen og tage Jern, og jeg begyndte at haabe, at jeg kunde komme saa meget til mine gamle Kræfter, at jeg nu til Sommer kunde jage Udyret ud af mit stakkels lille Hus. Men nu, nu jeg skal atter til at have et Barn, hvorledes skal jeg saa kunne undvære hende, om hun saa er nok saa ondskabsfuld! . . .

Du beder mig fortælle nogle Ytringer af mine Børn. Ja, forleden kaldte Charles mig en forbandet Mær! — det er det eneste, jeg for Øjeblikket kan huske at fortælle.

Han er ellers en smuk, opvakt Dreng, der endnu holder af sin Moder, men Omgangen med denne Furie af Tante fordærver aldeles deres Karakter, gør dem arrige og uvane ved evigt at skældes paa, evigt at domineres med. Jeg har stridt og slidt, men før kunde jeg forandre en hel Verden, før jeg kunde forandre denne væmmelige, mæskede, arrige Kvinde, hvis eneste Nydelse og Ønske er hendes Bug, som hun desværre ikke hos os kan mæske efter Ønske.“

Og med stigende Fanatisme fortsætter hun:

„Hun bragte mig til at hade sig inde i Omaha, i den Tid vi dér tjente sammen. Tiden bragte mig til at glemme det, og hun kom herud, uagtet jeg havde lovet, det skulde aldrig ske. Nu har jeg det saa godt. Nu er hun her. Mon jeg nogensinde kommer af med hende igen? Men saa meget er vist, at nu glemmer jeg hende aldrig mere, og jeg lever ligefrem og haaber ligefrem til, at den Dag maa komme, da jeg kan sparke hende bort fra mig som en væmmelig Skruptudse. Der er Øjeblikke, hvori jeg synes,

at jeg kan give Aar af mit Liv for at vide mig af med hende, for at vide hende ligesaa ussel og ulykkelig, som hendes uheldige Indflydelse har gjort mig i mit lille fattige Hjem.

Du lever i Haabet om at samles med forudgangne Kære — jeg tænker med Gru paa, at det kunde være muligt, at Livet ikke havde Ende med dette. Jeg er saa træt, saa træt af Livet, saa jeg er færdig, naarsomhelst jeg kunde komme ud af det . . . For megen Modgang gør mig ond; jeg knurrer mod Forsynet og synes mig selv uretfærdig behandlet. — . . . Vi taler altid Dansk; det Engelske, jeg kunde, er glemt i Ulykken. Jeg er i ingen Henseende det samme Menneske; haard Behandling af Mennesker og Forsyn har gjort mig bitter og egenkærlig, saa jeg føler kun saare lidt for andre Mennesker . . .“

Og i sin Nød beder hun Veninden gennem en Mand hjemme, der skal til Amerika, „sende hende en eller anden lille Ting, Du har lavet, helst til at pynte min lille Stue med, saa jeg stadig kan have det for Øje! Det vilde glæde mig ganske overordentligt, og af Glæder har jeg ingen haft siden — ja véd jeg naar? det er altsammen glemt. Lav mig for Eksempel et lille Gardin til uden om en Hylde til et Uhr, jeg har paa Væggen, kun ganske simpelt, saa Sol og Fluor ikke straks kan øde det.“

Og for det Tilfælde Wilhelmine ikke skulde have Tid til at udføre det lille Arbejde, mener Laura, at hun maaske, hvis det ikke blev for dyrt, kunde sende hende en god og nyttig dansk Bog, som Wilhelm Becks Huspostil.

Med Selverkendelse og en lille Rest af Forhaab-

ning siger hun: „Den kunde jeg trænge til, om den kunde opmuntre mig lidt til det bedre!“

Lauras fjerde Barn kommer til Verden d. 4. Juni Aaret efter og er en lille Pige; men der gaar endnu det meste af et Aar, inden Laura — d. 3. April 1881 — faar overkommet blot at svare paa sin Venindes gentagne Breve i den forløbne lange Tid.

Det er en Søndag. Manden er paa Gaasejagt, Drengene lidt af Vejen og den lille yngste sover roligt. Dette Barn, hvis Komme Laura imødesaa med næsten Fortvivlelse, er nu for hende kun „min lille dejlige, blaaøjede Pige.“ Drengene er saa ustyrlige, tilmed „begynder de at vokse dem grimme,“ men „min dejlige Baby, ja, jeg er maaske naragtig med den Unge, men dejligere Barn er der ikke paa Jorden! Bare jeg maa kunne bevare hende for denne anden Sommer, den farligste for Sommercomplain [*en Art Barnekolera*]. Mister jeg hende, brister mit Hjerte! . . . Ja, Du kan tro, det er ret min Trøst og Glæde, det kære lille Væsen, hun er saa god og kælen, saa hun opmuntrer mangen sørgelig Stund for mig.“

Ellers synes alt omkring hende vedblivende Elenighed.

Der er kommen en dansk Præst til Egnen, og han har døbt den lille Annie, men for Resten siger Laura haardt, at han „er et Fjols,“ og „jeg tror ikke paa Gud. Det er maaske vel meget sagt, men jeg føler mig saa ond i min Ulykke, jeg kan ikke andet end knurre og sige, hvormed har jeg fortjent dette? Jeg er syg, landsforvist og ulykkelig gift og fattig.

For mig er der ingen Redning. Fordi jeg er svag, maa jeg beholde Manden, selv om han gør mig aldrig saa ulykkelig; jeg kan ikke ernære mig selv mere, endsige mine Børn, og Chr. kan knapt skaffe os den tarveligste Føde og slet ingen Klæder nu, saa der kan ikke være Tale om, at han giver os noget om Aaret. Saa jeg maa blive, hvor jeg er. Sommetider føler jeg, som om Døden var en Lykke, men for min lille Piges Skyld maa jeg se at leve og prøve at bevare hende for den samme Ulykke, der er rammet mig, at tage en Mand, hun ikke elsker. Kærlighed gør overbærende og taalmodig; jeg hverken elsker eller agter, jeg er fattig, syg og ulykkelig, tvivler, ja [er] undertiden bragt saa vidt, at jeg forbander Gud og min Tilværelse. Christian forandrer sig aldrig. Siger jeg noget, der ikke behager, saa siger han: „Hvor Du skaber Dig, din Torsk;“ græder jeg saa igen, siger han: „Hvad tuder Du *nu* for?“ Selv mod Børnene er han raa og brutal; det meste, han siger til os, er: „Torsk, Fæ, Idiot, Hunde, hold Kæft, hold Mund!“ Hvem skulde have sagt det i Danmark? Det skulde jeg have anet, da jeg bad og tiggede ham om min Frihed, og han græd og skabede sig og truede mig til at hænge ved ham, ellers vilde han skyde sig! Jeg hang ved, fordi jeg troede, det var min Pligt, men nu er alt glemt . . . Pryglene mangler kun, endnu er der kun truet — og tjattet lidt. Kommer nogensinde den Dag, han lægger Haand paa mig, saa slaar jeg ham ihjel; jeg tror hverken paa Gud eller Evighed, jeg vil kun af med min Tyran. Haarene rejser sig vel paa dit Hoved, det gør de næsten paa mig selv. Saa vidt er det kommen med mig. Der er

ingen Redning, jeg er fortabt. Med alt dette er der Tider, naar Lunet staar saadan, at han kysser mig og er pjattegod, men kun naar Lunet staar saadan.“

Et Fremskridt er der dog at notere:

„Emma kom jeg da Gud ske Lov af med den 1ste September. Meget maa jeg nu bære, som før gik ud over Emma, og dog, naar jeg ret tænker derpaa, er det en Lykke, jeg kom af med hende. Jeg var ene om alt en Maaned eller to, saa fik jeg en forældreløs Pige, 12 Aar, fra Fattighuset, et Skarn, uartig, dum og doven, lærer Drengene mange stygge Ting, men uden Hjælp kan jeg ikke være, og bedre kan jeg ikke faa — og dog er det bedre, end da Emma var her!“

Den sidste Sommer er Høsten mislykkedes, baade Hveden og Majsens gik det galt med, „vi har ikke 2 bushels paa en acre.“ Vinteren har været forfærdelig; det har været saa koldt, at i Husets eneste baade Opholdsrum og Soverum „var vi nær ved at fryse fordærvet, uagtet Stoven (Ovnen) [*heating-stove*] var gloende . . . endnu er det koldt med Nattefrost og Sne, vi har endnu ikke en acre besaaet, og vi skal have 110 acres med Hvede — det ser sort ud.“

Det eneste, som kan hjælpe, er en særlig god Høst „— 20 bushels en acre — saa var der dog maaske Haab om at faa et Sovekammer og lidt mere Bekvemmelighed,“ eller ogsaa „ . . . hvornaar mon mine Tanter vil dø! De maa være nær de 90. Vi trænger saa haardt til Pengene [*Restbeløbet af Lauras Arv efter sin Onkel*] . . .“

Det er nu kun heldige Træf, hun tør vente sig noget af; at komme fremad gennem Mandens og

hendes eget rolige Arbejde har hun forlængst opgivet.

Hun er forberedt paa at skulle lægge sine Ben i det forhadte Amerika uden at kunne have andet i sine Tanker end en trøstesløs Angst for sine Børns Fremtid.

„Lev vel, kære gode Wilhelmine,“ slutter hun, „Du er lykkelig mod mig. Du er i Danmark og haaber paa Forsynet! . . .“

Det lyder ligesom et Nødraab, naar der inde i det nærmest følgende Brev af 11. Marts 1882 findes en lille løsreven Lap med Ordene: „Siden Du [*som gift med en Redaktør*] læser saa mange Aviser, hold saa Øje med, om en af de gamle Tanter skulde dø; det er vor Eksistens om at gøre, at vi snart faar Hjælp.“

Forhaabningerne til en rig Høst er bleven sørgeligt skuffede; efter Misvækstaaret 1880 fulgte kun en tarvelig Høst i 1881 og „nu kommer Foraaret, den travle Tid, men nu kommer vel vore Kreditorer og tager vore Heste, saa vi er nødte til at give op . . . just i disse Dage vil det vise sig, om vi har at gaa fra alt . . .“

Arbejdet er ved at overvælde hende. I Høstens Tid med den stærkt forøgede, lejede Arbejdskraft „var vi i 5 Dage hver Dag 19 Mennesker, og jeg havde kun den lille 12 Aars Pige til min Hjælp; Heden var græsselig; tilmed at staa op og koge og bage hele Dagen! Derfor aborterede jeg ogsaa en skøn Dag.“

I og for sig var det jo heldigt, mener hun, da

hun „ellers nu skulde have haft det femte Barn,“ og for Øjeblikket „har vi igen en lang Tid været 9 daglige Mennesker for Kornplukningen [*Plukningen af Majs, the corn*] . . . i Danmark vilde man aldrig tænke paa at byde nogen Kone at gøre alt det, jeg gør, tilmed jeg er syg altid.“ Kun en beskedent Lettelse har hun efter otte Aars Husførelse endelig opnaaet, idet „vi traf at købe en brugt Singers Symaskine billigt,“ saa hun nu bedre kan overkomme al sin Syning.

Manden „bliver federe og federe og mere og mere lad. Paa Grund af alle hans Bekymringer er han en streng Herre i sit Hjem; vi frygter ham alle og [*er*] aldrig gladere, end naar han er ude.“ Men „blandt de Fremmede er han populær nok; Amerikanerne synes, han er den godmodigste, gemytligste Fyr, man kan tænke sig . . . han gaar fra en Fornøjelse til en anden, saa er han paa Jagt, saa ude at spille L'Hombre, saa til Kommers i Byen; men Kone og Børn har altid at blive hjemme, og det kunde ogsaa blive godt, naar han saa var god mod os, naar han var hos os.“

Som Forholdene imidlertid ligger, bliver hun kun „saa træt, saa træt! Slid og Slæb for mig fra tidlig Morgen til sildig Aften. Aldrig en Glæde, aldrig en Adspredelse! I Sommer var jeg i Byen; da var det 1^{1/2} Aar siden, jeg var der sidst.“

Frygten for den fuldkomne økonomiske Ruin, for at hun skal „komme paa Fattighuset“ med Børnene, forlader hende aldrig.

Foreløbig lykkes det dog at holde Katastrofen hen, og i Sommeren 1882 bugner Sæden paa Markerne.

„Aldrig har jeg i Danmark set Mage,“ skriver Laura i Brev af 5. Decbr. s. A., „jeg vilde skrive og skrive til Dig, men bestandig opsatte jeg at skrive, fordi en Anelse sagde mig, at en saadan Høst var ikke os forundt.“

Netop ligesom Lauras Mand „stod færdig til at høste, saá vi en fæl, sort Sky i Nordvest. Chr. vilde vente og se, hvad den bragte; det gik ham som mig, vi anede, der vilde komme noget, og der kom en Storm, saa Huse væltede, en Kirke, 4 Mil Øst for os, blev flyttet 20 Fod fra sin Plads, en stor Skole blæste helt i Stykker. 1 Mil Øst for os blev en Stald med 4 Heste, nogle Køer m. m. flytte[de] 16 Fod fra sin Plads, et stort Hus blæste helt omkuld. . . . Her slog noget mod Huset, Gud véd, hvad det var, saa Kalken revnede og mit nye Tapet hang i Laser paa Væggene. Vi var som alle tyede ned i vort sorte, lille Jordhul, vi kalder en Kælder, med Lygten og Økser til at hjælpe os ud med, om Huset skulde styrte ned over os. Det lynede og tordnede, og hos os kom Hagl som Skillinger, længere borte som Hønsæg. Der fløj Skyer langs med Jorden; hvor de ramte, tog de alt med. Det var en gruelig Time, en eneste lumpen Time — og alt, Haab, Arbejde, tusinde Ønsker, alt var forbi; og dog maa vi ikke klage, thi lidt blev der jo dog levnet, men mange kunde ikke engang se, at der havde været Sæd paa Marken, Jorden var som rodet op. Nu maatte vi til at have en Masse Folk til at hjælpe med Høsten, Maskinerne kunde ikke meje det meste, flere Dage var vi 15 Mennesker, med 3 Gange om Dagen varm Mad, en lille 12 Aars Pige til at vadske

op og feje. I en Maaned Slid og Slæb fra 4½ Morgen til 10 Aften, saa ingen Under det blev mig for meget, og jeg blev syg igen [*aboterede ligesom det forrige Efteraar*] . . .“

Hun ligger i otte lange Uger; men til Trods for Sygdommen og Ulykken med Høsten er hendes Stemning dog noget lysere, fordi „Christian har været saa god ved mig i min Sygdom.“

Med tiltalende Fordringsløshed glæder hun sig over, at hun i denne Periode aldrig følte, „at jeg var ham til Byrde med alle de Udgifter, jeg forarsagede.“ Dog tilføjer hun hurtigt: „Bare det nu maa gaa, naar jeg atter skal til at begynde at arbejde — og han maa hjælpe lidt til! Han arbejder jo næsten aldrig, medens jeg maa slæbe mig ihjel . . .“

Og hendes bange Anelser slaar til.

Man har fortalt hende, at hun efter sin sidste Abort virkelig laa for Døden, og, som hun senere engang udtaler, havde dette vel sin Del i Mandens kærligere Optræden overfor hende. Nu, fem Fjerdingaar efter at hun har rejst sig fra sit Sygeleje, har alting længe gaaet paa den gamle sørgelige Maade.

„Jeg levede,“ skriver hun d. 8. Jan. 1884, „for straks at blive frugtsommelig igen, og nu har jeg for 2 Maaneder siden, d. 23. Okt., født endnu en Dreng under de grueligste Smerter; men det varede kun 3 Timer. Nu har jeg faaet 5 Børn og aboteret 2 Gange, hvor længe mon jeg skal kunne blive ved! Til det er jeg god nok for min Mand, ellers er jeg en nederdrægtig, ussel Kælling, uh! saa væmmelig og fæl; ja, trues med Prygl! . . . I et fortvivlet Øjeblik

„forleden, da han havde overskældt mig i Karlens og Pigens Nærværelse, proponerede jeg ham, at vi skiltes ad. Men saa blev det først galt. Jeg vilde skilles for Børnens Skyld, og fordi jeg baade legemligt og aandeligt gaar tilgrunde, men hvordan skal han, som ikke gider røre sig til det mindste, ernære os? Det var Knuden. Han svor, jeg skulde ikke have ét af Børnene, efter Retten kan jeg kun tage den lille Pige, Drengene hører ham til! — Mine stakkels Børn vokser op som Hedninger, jeg har ingen Bog til at læse af og ingen Religion i Hjertet, der er kun Tomhed og Elendighed, saa mine Børn véd kun saare lidt om deres Frelser. Jeg føler mig saa ussel, træt og elendig, dagligt Slid optager al min Tid, saa jeg kan ikke give mig af med nogen Lærdom. Chr. driver Dagen hen, saa selv dertil er han for doven, han siger, han forstaar ikke at snakke om Gud. Engang i Foraaret blev han slaet af en Mule paa det ene Ben, saa han blev lam, og nu gør han aldrig nogen Ting; skønt han atter er bleven rask, rører han sig til saa lidt . . .“

Ogsaa Mandens Udseende er blevet hende i høj Grad imod, „saa tyk og ubekvem han er! Ja, hvor er den smukke Christian bleven af? Der er den tykke, dovne, mod Fremmede meget gemytlige, i sit Hjem meget ubehagelige Mand — alt gammelt er forbi.“ —

I den seneste Tid „holder han sig lidt i Skindet.“ Men desværre maa Laura tro, at det alene skyldes den Omstændighed, at den sidste af hendes gamle Tanter i Danmark omsider er død, saa at der skal udbetales hende Resten af Arven efter hendes Onkel,

som Tanterne skulde nyde Renterne af i levende Live.

„En Kone har stor Ret her i Landet, og Christian kan ikke røre en Cent af mine Penge, uden jeg vil, saa nu bliver han nok god, nogenlunde manerlig, til han har faaet dem i sine Kløer, saa kradser han nok igen.“

„Gud give, jeg gør ham Uret!“ slutter hun.

Laura har næppe gjort sin Mand særlig Uret med den Antagelse, hun saa nødtigt vilde være ved overfor sig selv; Birch er i Virkeligheden henvist til at bruge saa meget som muligt af Arven til at redde Stumperne af Bedriften.

Tiden har ubønhørligt dømt hans letsindige Forsøg paa at vinde frem ved blot at gøre sin Ejendom større; den gamle Herregaardsforvalter hjemme fra maa gaa tilbage til den almindelige amerikanske Bondefarm igen; i Maj 1884 skriver hans Hustru, at de 80 acres, der var købt til for hendes Arveskud i sin Tid, er „bleven taget fra os, da vi ikke kunde betale.“ Men paa den anden Side har den Arverest, der nu er udbetalt Laura, muliggjort, at „en Del Gæld blev betalt,“ og samtidig blev det lovformelig indrettet, saa at „hvad Gæld Chr. har eller i Fremtiden gør, kan der intet tages fra mig, saa længe jeg lever. Det er da et stort Gode.“

I det følgende Brev — af 11. Februar 1885 — kommer Laura nærmere ind paa dette Arrangement:

„Jeg fik sendt fra Danmark min Arv efter Onkel Frederik, 780 Dollars; det reddede os ligefrem fra Ruin. Nu har vi kun 160 acres med 1300 Doll. fast Gæld,

foruden gammel Gæld, Skatter og Gud véd hvad mere; men nu er alt skrevet mig til, saa alt er mit, og Chr.s Kreditorer har pænt at lade alt være, da det er mit. Saalænge vi nu kan betale Renterne af de 1300 og Skatter og vogte os, mig, for at gøre ny Gæld (hvad Gæld Chr. gør, kommer ikke mig ved, saa længe jeg ikke underskriver Noterne), saa hænger vi vel ved det. Men det vil knibe.“ Og hun mener desværre at kunne være „temmelig sikker paa, at Chr., som ikke har Begreb om at spare eller fixe Tingene paa rette Maade, nok finder paa noget Humbug, jeg skal blande mig ind i, saa de tilsidst alligevel tager Hus og Hjem fra os.“

I den første Tid efter det nye Arrangement var Birch „langt behageligere at omgaas end før,“ og Laura vilde gerne tilskrive denne Forandring, at han tidligere havde følt sit Sind alt for pint af de truende Udsigter for baade hende og ham selv. Men hurtigt er han atter bleven „gnaven og ubehagelig,“ og nu gentager hun blot sine tidligere Klager i en til Dels endnu skarpere Form:

„Jeg gaar her og er saa syg, saa syg, at Benene ryster under mig af evig Overanstrengelse. Hvor er der et Menneske saa usselt, at de jo kan gaa i deres Seng, naar de er syge, jeg har at gaa paa mine Ben indtil min Dødsstund — jeg undrer tit, mon jeg *da* skal faa Lov til at ligge! Det kan gøre mig rasende, naar jeg arbejder langt over mine Evner, og saa se ham ligge og skælde ud over saa en og saa en anden Ting, der ikke er god nok; saa kræser jeg ikke op nok for ham (det er en grumme vigtig Ting), han er saa tyk som en Tønde, Mad og Drikke er det

eneste, han sætter Pris paa, ja L'Hombre og Jagt med, saa er det ogsaa alt. Bestille noget, eller have andre Interesser, det kender vi ikke. . . Vi havde naturligvis en daarlig Høst, for vi sørgede ikke for at faa det høstet, medens Tid var.“

Der er bleven dannet en lille dansk Menighed paa Stedet, og „vi holder os en ganske udmærket Præst, den bedste Taler, jeg nogensinde har hørt. Jeg fik endelig Chr. overtalt til at betale de 10 Doll. om Aaret, saa vi ogsaa kunde være med; men nu maa jeg aldrig komme i Kirke, den eneste Glæde og Adspredelse jeg kunde faa; men den vil min topmaalte Egenkærlighed, jeg er gift med, ikke engang unde mig, for saa maa han blive hjemme de to Timer og se efter Børnene, Baby kan jeg ikke tage med om Vinteren. Han har en anden Bestemmelse for Søndagen, saa skal han paa Jagt og ned at spille L'Hombre hos Hindstrup til Kl. c. 1 om Natten. Han er ude tidlig og sent, naar han behager, jeg maa ikke engang hver anden eller tredje Maaned høre Guds Ord — det er haardt, kan Du tro! Jeg tog det Menneske af de ædlesteste Bevæggrunde, men hvad Løn har jeg faaet? Jeg kan være heftig og arrig, naar hvert et lille Ønske bliver mig nægtet; jeg maa ofre og ofre og atter ofre, maa aldrig være mig selv. Livet er mig tit ligefrem en Byrde. Hvor kan et Menneske dog være en saa infam, forbandet Skurk og kun se sig selv og aldrig have en Tanke eller Godhed tilovers for en anden! Det er kun mig selv og mig selv! Benytter jeg saa et godt Øjeblik og beklager mig, ja saa er det ene mig, der [er] saa urimelig, saa fordringsfuld, saa overspændt, saa alt hvad jeg faar, er en lang

Bebrejdelser over al min Usselhed — og det af ham, for hvem jeg ofrede alt, hvad der kunde ofres. Fædreland, Slægt, Venner, alt mistede jeg; og tror Du, han ser noget Offer i det? Nej, jeg har jo faaet saadan en dejlig, stor, fed Mand! . . . Præsten sagde en Dag, at jeg skulde bede, bede til Gud for min Mand. Jeg har prøvet det, men jeg kan ikke. . .“

De stadigt bekymrede Tanker paa hendes Børn gør hende mere og mere fortvivlet:

„Det værste af alt, der endnu staar tilbage for mig, er det, at faa Sorg af mine Børn — det er kun liden Glæde, jeg har af dem nu, men fuldt op af Bekymring og Smaasorger allerede, som maaske skal ende med store. Hvorfor ikke? Er ikke alt hidtil vendt sig til det værste! Hvor kan det blive gode Børn, hvor Faderen og Moderen skændes i deres Nærværelse. Chr. kalder mig en „Satans Kælling! Fæ! Idiot!“ etc. og dem saamænd med, de er ogsaa Fæ og Idioter mange Gange. Willy er han ligefrem ond imod, den bedste af dem allesammen. Jeg læser Bibel med dem og gør, hvad jeg kan for deres Sjæls Frelse; det er begyndt at tynde paa min Samvittighed — i dette ryggesløse, ugudelige Land, naar de engang skal ud i Verden, at de saa ikke maa komme i slet Selskab og bukke under for Fristelsen. Ak, hjemme er det dog ingen Sag; dér kan de give deres Børn en god Opdragelse, her lærer de intet uden Uartigheder i Skolen, ingen Religion, saa vi beholder dem hjemme og læser selv lidt med dem; det er kun grumme lidt, men altid lige saa meget, som i de usle Skoler.“

Rent materielt har Arven bragt Laura det Frem-

skridt, at der blev bygget et lille Sovekammer, hvor hun i den strenge Vinter „har en Kakkellovn, der brænder hele Natten med lidt Kul. Om Morgenen gør Karlen Ild paa, saa jeg kommer ikke op, før Thevandet koger, for vi har endnu Køkken, Spise-stue, Vadskehus og Parlour, alt i et Rum — men en god Hjælp er det dog, vi har ikke mere Sengen herinde — dog er her endnu en gruelig lille Plads. Vi er 7 Mennesker — foruden jeg har i 6 Uger haft en Border [*boarder, Kostgænger*], en Nordmand, vi skyldte nogle Penge, og som saa fik dem betalt ved at bo hos os.“

Veninden hjemme i Danmark har ønsket at sende Laura en god religiøs Bog til Trøst og Hjælp.

Allerede inden den er ankommen udtrykker Laura — i Brev fra Maj 1884 — sin Taknemlighed:

„Gid dit Ønske om dens gode Indflydelse paa mig maa gaa i Opfyldelse! Jeg trænger til Hjælp. Jeg har bedt Gud om den, men den er bleven mig nægtet — ved min egen Kraft kommer jeg aldrig til nogen Tro. Maaske lidt Medgang vilde mildne mit Sind; men jeg har hidtil kun kendt Modgang . . jeg kan ikke bære al min Modgang og saa takke Riset, som tugter mig, fra Gud kommer jo alt, ondt saa vel som godt. — Det er nemt at tro for den, som er rask, omgivet af et komfortabelt Liv, har Opmuntring i at gaa i Kirke og høre Guds Ord — — men prøv paa at være syg i 8 lange Aar, at maatte arbejde trods Sygdommen som, ja haardere end den simpleste Tjenestepige, i en ubekvem, ussel Lejlighed, hvor den lille Plads og al Slags Mangel gør

Arbejdet dobbelt tungt — lad os saa se hvor megen Tro, der blev levnet!“

Efter at Bogen er kommen og har vist sig at være Pastor H. P. Møllers danske Udgave af „Luthers kristelige Betragtninger til hver Dag i Aaret“, gentager hun sin Tak i Februarbrevet fra 1885: „Den giver mig megen Trøst og Opmuntring til det bedre. Først kneb det at faa den Ro til at læse — men nu har jeg fundet paa at læse hver Aften, naar jeg er i Seng, saa er der et Øjeblik Ro.“

Brevets øvrige bevægede Stemning vidner just ikke om, at den Aftenandagt, Laura saaledes forskaffede sig, var i Stand til at øve nogen varigere Virkning i hendes Tilværelse.

Og den danske Præst, som hun dog af og til med noget Udbytte har kunnet høre og tale med, mister hun i Følge sit Brev fra November s. A. meget hurtigt.

I et Aar „har vi haft dannet en dansk Menighed og har en Præst herude hver fjortende Dag. Men,“ klager hun, „nu har han desværre sagt os op og rejser om 6 Maaneder. Mage til Prædikant faar vi aldrig. Jeg har hørt mange Præster, f. Eks. Frimodt [*den bekendte københavnske Prædikant fra Tredserne — Halvfjerdserne*], men dog ingen, der kunde bite [*beat; slaa, overgaa*] ham; det havde været en sand Lykke for os, om han vilde have blevet, men han blev haanet og pint og plaget af dette væmmelige Rak, som jeg med Skam maa kalde mine Landsmænd, saa han tabte Taalmodigheden og søgte og fandt en anden Plads. Han var kun en simpel Karl, da han følte sig kaldet til at blive Præst (en Smede-

søn fra Lolland). Han gik da paa et norsk Præsteseminarium i Minnesota og tog sin Eksamen dér. For mig bliver det et stort Savn. Naar jeg havde hørt ham, gik jeg altid hjem og begyndte min daglige Besværlighed med fornyet Taalmodighed.“

Og denne daglige Besværlighed er den samme ensformige, sejgpinende som altid.

Hendes Trøst er — som i tidligere Perioder — det for Tiden yngste lille Barn, „Baby“, nu den lille Robert, der „er et dejligt Barn, saa kærlig og god; det er saa at sige min eneste Glæde, naar han har sine smaa Arme om min Hals og kysser mig. — De store Børn forvolder mig megen Bekymring med deres raa, støjende Optræden og deres evige Strid med hinanden.“

Saaledes gaar Aar efter Aar. Af og til skimter man i Brevene den nærmeste velstillede, danske Naboerske Mrs. Hindstrups Deltagelse for den evigt overanstrengte Kone, som efter meget ringe Evne søger at gengælde Venligheden ved hjemme fra Danmark gennem Wilhelmine at skaffe hende Akaziefrø til hendes Have. Ellers er der „ingen af de Danske, jeg sympatiserer med,“ og da Mrs. Hindstrup flytter ind til Byen, bliver det Laura et stort Savn. Birch benytter øjensynligt selv den sværeste økonomiske Mulighed til at hævde sine Traditioner fra det gamle Land ved at indbyde danske Familjer i Omegnen til en Selskabelighed, der lægger yderligere Byrder paa hans Hustrus Skuldre.

Hun fortæller videre om en Juleaften, hvor de til Børnenes Glæde havde „Juletræ, bestaaende af

Toppen af en ung, bladløs Poppel," fordi „Gran er her dyr og vanskelig at faa," og om „en smuk og elskværdig Lærerinde i vor Skole," der engang imellem kan se indenfor og opmuntre hende og Børnene en Smule. En Vinter, da Laura har „travlt med at strikke Strømper," benytter hun Lejligheden til samtidigt at læse lidt, f. Eks. Miss Braddons „Vixen" [*Arrigtrold*] og „The wages of Sin" [*Syndens Sold, der forøvrigt er af Lucas Malet*]. Forøvrigt noterer hun ethvert lille Fremskridt i Bekvemmelighed, som hun kan slumpe til, først og sidst det ny erhvervede Sovekammer med Kakkellovnen, der „brænder Nat og Dag," saa at hun kan faa sig nogle Blomster, der „endog-saa levede Vinteren over; det er rigtignok kun nogle faa, jeg har, men jeg er desto mere taknemlig for dem." Højest betegnende er hendes Fryd over, at „Karlen bygger os i disse Dage rent ud sagt et Lokum, til min store Glæde. Hvor jeg har savnet det, kan jeg ikke beskrive!" —

Fra Livet udenfor er det kun yderst svage Genlyd, der trænger ind indenfor hendes trange, fire Vægge. I et Brev fra Maj 1886 nævner hun dog „den væmmelige „Pioneer", [*det i Omaha udgivne danske Ugeblad „Den danske Pioneer"*] den skal aldrig komme indenfor mine Døre; det er det væmmeligste Blad, jeg har læst i mit Liv, gudsbespotteligt og ækelt. Heldigvis er Birch af samme Mening; vi holder to amerikanske Blade."

Det skyldes dog vist navnlig den paa den Tid højest radikale „Danske Pioneer" [*der endog i 1886 blev forbudt i Danmark paa Grund af majestætformærmende Artikler*], at Laura i Novbr. 85 spørger Veninden:

„Hvorledes staar det egentlig til derhjemme? Er Kongen da bleven til saadan et Asen? Jeg troede, han var en retskaffen Mand. Jeg har læst derom baade i amerikanske og dansk-amerikanske Blade. — Er der nu ogsaa Strid og Splid i mit lille dejlige Danmark?“ Og da Veninden har søgt at berolige hende i saa Henseende, bemærker Laura — i Maj 1886 — under kendelig Paavirkning af Demokratismen i Amerika: „Saa Estrup og Kongen er retskafne Folk — det synes mig dog ikke Ret med deres Love uden Landets Samtykke . . . skriv snart igen, ogsaa om lidt Politik, her er alt saa forvansket.“

Af nærliggende Grunde fortæller Laura i Maj 1888 interesseret om det „meget Røre her paa Egnen i denne Tid over to nye Jernbaner, man venter anlagte; den ene skal gaa lige ned til New Orleans. Kommer den i Stand, mener man, at vor By bliver næst Omaha den største By i Staten. Bylodder er stegne umaadeligt, og mange er allerede derved blevne rige Folk. Saa vil vor Ejendom vel ogsaa stige, saa vi kan sælge ud; her bliver det aldrig til noget; der er atter Udsigt til daarlig Høst, „China bogs“ [*Misforstaaelse for Chinch bugs, nogle smaa særligt for Hvede og Byg skadelige Tæger, blissus leucopterus*], en Slags Insekter, æder al Sæden, især Byg, og det er det eneste, vi har i Aar.

Den typisk amerikanske Tanke, at benytte en gunstig Konjunktur til at sælge for andet Steds at købe nyt Land, vender hun flere Gange tilbage til.

„Jeg vilde ønske, at vi kunde sælge vor Plads her for f. Eks. 35 Doll. pr. acre. Naar al Gæld var betalt, kunde der endda blive en pæn lille Skilling lev-

net til at gaa længere Vest paa og dér købe mere, langt billigere Land, dyrke det op og danne et Hjem for vore Drengene," hedder det f. Eks. i et Brev af 23. Maj 1886. Og hun anfører, hvorledes Svigerinden Emma „ved en Vens heldige Spekulationer med nogle faa sammensparede Penge af hendes er bleven Ejer af 5000 Rd.“ og senere har købt „Lodder inde i Omaha, derpaa „bygget 4 Huse, som hun lejer ud, og lever selv af Renten.“

„Emma er nu fuldstændig brudt med os“, tilføjer hun iøvrigt, og Aarsagen dertil læses tydeligt mellem Linjerne, naar det hedder: „Christian har lige saa lidt en Søster, som han har en Fader; naar det kommer an paa Pengesager, er de, Emma og gamle Birch, lige samvittighedsløse eller rettere egenkærlige.“ —

Det vanskelige Folkehold beskæftiger hende meget. Kvindelig Hjælp i Huset er saa at sige umuligt at faa ud over den allermest ungdommelige og upaalidelige, som endda næppe er til at opdrive, og deres Karle skifter hyppigt og har ofte været tarvelige. Dog nævner hun en „flink, tysk Karl,“ der blot har faaet Børnene til at snakke „et væmmeligt Sprog af Tysk, Engelsk og Dansk,“ og „en dansk Karl,“ de har været heldige nok til at have „et helt Aar og mere,“ og som „jeg ikke generede mig for;“ hvorimod en anden, „væmmelig plattysk Karl“ er „upaalidelig og uvidende, ækel at have om sig altid.“ Hun fraraader ivrigt — og ud fra sine egne Erfaringer meget rigtigt — Landmænd af den saakaldte bedre Klasse hjemme at tage til Amerika. „Her trives kun Arbejds mennesker, Hjælpen koster saa meget, naar den overhovedet kan faas.“

Tydeligere og tydeligere viser det sig i Løbet af Tiden, at paa Trods af det lille Fremskridt efter Lauras Arv og Ejendommens Overførelse paa hendes Navn bliver Familjens økonomiske Situation bestandig værre, fordi Manden lader alting gaa i den gamle Skure, og Konen ikke mægter at fremtvinge nogen Forandring. Gang paa Gang har hun aabenbart været nødsaget til alligevel at „sætte sit Navn paa Noterne“ til stadig Forøgelse af Gælden.

Og Forholdet indenfor Familjen, først og fremmest imellem Ægtefællerne, tegner sig mere og mere haabløst Aar for Aar.

I et langt Brev af 1. Maj 1891 dvæler Laura først ved Mandens nær forestaaende Fødselsdag „ . . . saa skal vi have Selskab — og han er saa sød og rar! Og hvor Birch dog er rar! er jeg vis paa, Folk siger — ligesom om Søsteren, og dog er hun en Furie, hvor hun ikke skammer sig . . .“

Med baade Fortvivlelse og Foragt fortæller hun om Birchs Holdning overfor Børnene: „Dem forbander han for den mindste Forseelse undtagen Charles, han ser sig selv i ham, han kan gøre hvad han vil, pine os alle sammen. Nej, han er grænseløs ond og hensynsløs mod de andre, men de skal blive — og arbejde for ham, ernære ham! Det kan han ikke selv ved at sidde hele Dagen i en Gyngestol og læse Romaner eller ligge i Sengen! Ja, er der et usselt, lavt Menneske paa Jorden, saa er han et! Saa længe som han kan gøre Gæld, hænger vi endnu ved Farmen. I 5 Aar har vi ingen Høst haft at regne for noget, saa vi har levet af at gøre Gæld. Vi har 2700 Doll. Gæld

fast [imod 1300 Doll. fast Gæld i 1885], foruden han skylder Gud og hver Mand næsten!

Hvad Enden skal blive, forstaar jeg ikke. Han fortjente rigtignok, at vi skulde gaa fra ham, og han skulde dø ene og forladt! Sin Hund kan han ligesom min Onkel kysse og tale kærligt til — men ikke til sin lille kærlige gode 7 Aar gamle Robby, som hænger ved ham, naar han viser ham den mindste Venlighed, men han er ondere mod ham end nogen, han maa aldrig lege, aldrig gaa i Skole, han skal blive hjemme og passe nogle faa Køer. Charlie og Willy gaar kun to Maaneder om Vinteren i Skole, de skal gøre alt . . . . Alt hvad vi har i Huset, naar jeg undtager Stoven (Komfur) [*the cookstove*] og vor Seng, har jeg anskaffet, dels ved at sælge mine bedste Klæder og dels ved Penge, jeg har faaet fra Danmark, foruden at han i disse 16 Aar, vi har været gifte, har faaet med mig over 1300 Dollars, og dog har vi al den Gæld; er det ikke Bevis nok paa, at han er en Pjalt?«

Tidligere har det gennemsnitligt været et eller to Breve om Aaret, som Laura har sendt sin Veninde, nu gaar der hele tre Aar hen, inden hun atter skriver — d. 19. April 1894. „Jeg har altid syntes, kæreste Wilhelmine,“ hedder det, „det var ikke værd at besvære Dig med mine Bekymringer.“

Da er Farmen bleven solgt — efter nitten Aars Tilværelse paa „vor gamle Plads,“ og „havde vi ikke solgt, ja saa var den nu taget fra os for Gæld, og vi havde været hjemløse. Vi solgte den for 5000 Doll. til en af vore Naboer, en Tysker; da det me-

ste var Gæld, blev der kun lidt levnet; men levnet blev der da.“

Nu skal de til at begynde paany med „160 acres igen, 23 eng. Mil Vest for os, midt i Landet, men vort Land er temmelig godt; det er nyt Land.“

En Smule opmuntret beretter hun videre, hvorledes de „nu har opdyrket og besaaet med Vinterhvede 132 Acres og indhegnet den hele Plads med Weierfens [*Wirefence, Traadindhegning*], saa at ingens Kreaturer kan komme derind og æde Sæden, der staar helt godt; det kostede vor sidste Skilling; bygge kan der ikke være Tale om, hvorfor vi rentede [*lejede*] en Farm 3½ Mil (eng.) derfra, hvor vi nu bor, i et Jordhus, bygget af Græstørv, en almindelig Maade her paa denne Egn. Det ser stygt ud udvendigt, men inde er det pænt og hyggeligt, med hvide kalkede Vægge, store Vinduer, der bestaar kun af 4 store Ruder, jeg nu har fulde af blomstrende Blomster, Heliotrop, Reseda og mange andre. Her er kun en stor Stue, der er Køkken, Vadskehus, Spisestue, alt, og saa et lille Sovekammer for mig og Birch, Børnene sover i et gammelt Framhouse [*framehouse, Bræddehus*], der ligger lige tæt herved. Her er en Masse Træer, Frugt af al Slags, om de nu vil bære! [*en*] Mængde Jordbær, Vindruer, Ferskener, Æbler; det gør saa hyggeligt med de mange Træer og de mange Sangfugle.“

Manden har hun fuldstændig opgivet; der er ikke nogetsomhelst at stille op med ham; men Resterne af hendes Energi synes at være kommen til Kræfter under de nye Forhold — „naar bare Børnene vil makke nogenlunde ret!“ . . . „Vort eget Land er al-

deles øde; men vi (Børnene) har plantet en Del — faar vi blot et fugtigt Foraar, gror det nok!“

„Jeg har haft en forfærdelig Strid med mig selv,“ siger hun, „om hvad der var det rette, nu, forinden vi købte Land, at lade mig skille fra ham for Børnenes Skyld, at de kunde komme mellem Fremmede ud af hans skadelige Omgang. Kunde jeg bare beholdt dem [o: *de endnu mindreaarige*], saa havde jeg 'gjort det; men det lidet, jeg kunde faa, skønt alt er mit efter Loven, var ikke nok til os at leve af [o: *drive Jorden med*].“

Børnenes Arbejdskraft kunde i og for sig have været tilstrækkelig til Jordens Drift, hvis Tiderne havde været bedre, og navnlig „om der var Drift i Charles,“ der nu „bliver 19 Aar.“ Men ulykkeligvis er der det ikke, og han er i det hele taget meget langt tilbage, „han kan næppe skrive sit eget Navn, ikke fordi han er dum, langt fra, men fordi hans Fader beholder Børnene hjemme fra Skolen for at arbejde, saa han kan ligge i Sengen, det eneste, han bestiller, naar jeg undtager at spise og skælde — og forbande! . .“

Saa besynderlig urimelig og unaturlig forekommer den hele Elendighed, hvori hun lever, hende til Tider, at hun „tænker tit, om jeg en Dag vaagnede og fandt, det hele var en græsselig Drøm!“

Men det er hende desværre kun for megen Virkelighed: „Charles ligner sin Fader, hvorfor de ogsaa rives, saa lang Dagen er — hidsig, doven, drillevorn og brutal! Gud véd, hvad Enden skal blive, hvor længe det gaar, før han render bort. Stakkels Willy! han er overanstrengt og derfor saa

lille, mager og spinkel til alt det haarde Arbejde, der er paa en Farm, saa, gaar den store, hvor kan han saa gøre Arbejdet! Mit Hjerter bløder for ham. Nu ser jeg fuldkomment, hvor stor Synd jeg gjorde, da jeg giftede mig med en Usling — ikke fordi jeg selv blev ulykkelig, men for den Yngel, der vilde komme ud af det. Det er dog det bitreste! — Det er græsselig tungt at føle sig lønnet for alle sine Ofre med Eder og Forbandelser; men at Børnene bliver ligesaa, det er næsten mere, end jeg kan bære! . . . Willy er den bedste; han har været underkuet, hadet og forbandet sit hele Liv. Robby er endnu temmelig god; men jeg ser hver Dag, hvor Charlie piner ham ond. Annie er nu i Juni 14 Aar, lige saa stor som mig. Naar hun vil, er hun en god Hjælp for mig — hende lader jeg gaa i Skole, men da Skolerne er usle, har hun ikke lært noget synderligt. Ingen af Børnene har noget Talent — ikke Stemme i Livet! . . .“

Laura tyer endnu bestandig i sin Pine ind til Fantasierne om at vende tilbage til sit gamle Fædreland og „det dejlige fredelige Fredensborg,“ hvor Wilhelmine, der nu er bleven Enke, har taget Ophold.

Men selv denne lille Flugt fra Virkeligheden forbitres hende ved nogle af de saa almindelige Klager fra Udvandrere, der har været hjemme igen; Svigerinden Emma „var jo hjemme et helt Aar og fortalte mig alt om det. Hun led ikke Danmark mere. Solen skinnede ikke hele Vinteren, klagede hun. Hun følte, som om hun havde været begravet i alle de Aar og nu var staaet op. Alt var det samme, men alle var saa forandrede. Små Børn var bleven store

og havde Børn igen. Hun følte sig saa fremmed. Mig vilde det nok gaa ligesaa.“ —

Atter varer det meget længe, inden Wilhelmine hører fra sin Veninde, og da er Laura bleven ramt af en Ulykke, der har virket paa hende som en Art Dom.

Hun skriver d. 1. Juni 1896:

„Jeg har ligefrem ikke kunnet skrive før, for jeg havde ikke Mod til det, jeg har nemlig gennemgaaet en stor Sorg, som Tiden først nu har lindret lidt, jeg har nemlig mistet min ældste Søn Charles og det paa saadan en rædselfuld Maade, saa jeg aldrig rigtig vil komme over det. Som Du vel véd, var det eneste, Birch opdrog sine Børn til, næst at bande og raabe, at skyde og spille Kort. Charles var ikke 10 Aar gammel, han fik haardt imod min Vilje en Baglader og blev selvfølgelig en ivrig og dygtig Jæger. Well, den 15. September et Aar siden gik han og Faderen paa Qvail-Jagt [*quail, Vagtel*]. Birch kom hjem, men Charles gik til en Nabo et Ærinde. Det var en Lørdag Aften, vi var alle iseng, Kl. over 9, da jeg, der endnu ikke sov, hørte En komme skrigende paa en Hest. Jeg kaldte paa Birch, som stod op og gik ud, og jeg hørte En raabe: „Charles har skudt sig!“ — „Er han død?“ — „Ja!“ — Du kan tænke Dig hvad for et rædselsfuldt Budskab, og paa saadan en Maade. Vi kom da op og i Klæderne. Vi var alle som forstyrrede. Vi kørte saa derover, det var kun en Mil borte — Charles, min stakkels Dreng, laa i Armene paa Karlen; Manden var da gaaet efter Doktoren. Der var skudt et Hul i hans Hjerne saa stort

som et meget aflangt Æg, den bare Hjerne laa der, jeg kunde se ogsaa, at to Hagl var gaaet gennem hans venstre Øjsten, der var svulmet op saa stor som et Æg. Jeg badede ham saa med koldt Vand i 4 Timer, til Doktoren kom, jeg og Karlen — Birch saá jeg ikke noget til, han holdt sig udenfor, for stor en Kujon til at komme ind og se det Barn dø, han havde forbandet og ønsket Døden saa mange Gange! Ja, kun nogle Timer før havde han raabt og forbandet og gaaet ud med ham paa Jagt! (forbandet være saadan et Sind, som der kan være i saadan et Menneske, som jeg med Skam kalder min Mand og mine Børns Fader! Saá han disse Linjer, han vilde igen prøve paa at myrde mig).

Saa kom da endelig Doktoren — de 4 længste Timer i mit Liv! — „Ja, han kan ikke leve! maaske til Daggry! maaske nogle Dage.“ Ja hvor kan jeg nu fortælle alt det, jeg gik igennem! Daggry kom, og han blev bedre. Hvad var der at gøre! Doktor Johnson var ingen Kirurg; en rar lille ung Fyr — men han forstod ikke engang at forbinde Saaret! Vi sendte saa 18 Mil til en anden By for en anden Doktor. Han kom saa Kl. 10 den næste Aften, altsaa 25 Timer efter, at Ulykken var sket! Han fortalte saa, at han kunde leve. I 16 Dage og Nætter sad vi nu ved hans Leje, hos de fremmede Folk. Naboerne var mageløs flinke; de unge Mennesker, Charles' Venner, kom hver Nat og hjalp at vaage. Tilsidst gik der alligevel Inflammation i Saaret, og den 1. Oktober Nat, jeg sad alene med ham, sprang Saaret op og blødte, strømmede ud over alt! Jeg kan ikke udholde at fortælle mere. Den 2. Oktober døde han

saa, blødte sig ihjel under den voldsomste Feber, led meget (jamrede sig forfærdeligt) — og det er nu snart 2 Aar siden, og endnu bløder mit Hjerte ved Tanken om min stakkels Dreng.“

Det er blevet den 28. September 1896, og endnu er Brevet fra den 1. Juni ikke kommet af Sted. Laura har villet skrive noget mere til, men blev forstyrret og har siden ikke fundet Tid. Nu er det „igen en stille Søndag, og jeg er ene hjemme. En stille, dejlig, mild Septemberdag — jeg husker ogsaa i Danmark kan September være saa dejlig!“ — Men Lauras Tanker er kun bitre og tunge.

Den 1ste Marts var Familien flyttet over paa deres egen Farm, hvor der er bygget et Sodhus (Græstørvhus) [*sodhouse, Hus, dækket med Græstørv*], som kun har kostet 200 Doll., men er „stort og rummeligt, køligt om Sommeren og lunt om Vinteren.“

Efter den ældste Søns Død viser det sig imidlertid meget uheldigt, at Birch købte „nyt Land“ i Stedet for en „impruvet [*improved, opdyrket*]“ Farm, „da vi nu aldrig vil blive istand til at faa nogenting ordentligt. Birch vil ikke bestille noget, leje Arbejdet er for dyrt, og vore smaa Dreng Willy og Robby kan ikke passe mere end Marken. Willy er nok snart 20 Aar, men Faderen har misbrugt ham, saa Staklen har ingen Kræfter; han er overarbejdet, Robby gaar det nok den samme Vej. Det gør mig tit tvivlende paa en Gud ved at se den Uret, dette brutale Dyr udøver mod sine Børn; denne store dovne Bjørn er aldrig tilfreds med vort Arbejde, vi gør aldrig nok,

medens han, naar han endelig engang imellem bliver rinkel op til at sidde paa en Køreplov, roser sig ar det og river paa al det Arbejde, han gør, medens vi gør ingenting. Jeg maa hade saadan et Udskud til min sidste Stund. Staar jeg op for [*stand up for, forsvare*] Børnene, truer han med at prygle mig, slaa mig ihjel og overøser mig [*med*] de gemeneste Skældsord, flyver omkring og slaar Stolene i Stykker, gebærder sig som en rasende! Og det i dette Land, hvor Retten er saa aldeles paa min Side! Her behøver ingen Kvinde at taale Fornærmelser af nogen, heller ikke deres Mand; jeg kan blive skilt saa let, men nu er jeg bleven saa sløvet, og jeg har grædt og sørget saadan over, at jeg Daare kastede mig hen for denne good for nothing [*Døgenigt*], at jeg kan ligefrem ikke mere stride med Verden og begynde, hvor jeg slap for 22 Aar siden.“

Tiderne er for nærværende daarlige og Priserne for Landmanden smaa, medens ellers alting er lige dyrt. Forholdene i Amerika, hvor „Pengene gør Forskellen, hjemme er det Standen,“ synes Laura i det hele taget saa uhyggelige, at hun ser hele Landets Fremtid i den mørkeste Belysning:

„Masser af Mennesker sulter ihjel i de store Byer; jeg tænker, Enden bliver Revolution, en endnu værre end under Robbert Pierre [*Robespierre*]; som det gaar, kan det ikke gaa meget længere. Enhver Amerikaner er en Kæltring, der lader sig købe til alt; det er sørgeligt, men det er sandt! De fleste Amerikanere stammer jo ned fra alt Europas Pak — og Pak er de endnu; for Penge gør de alt. De ringe-

agter slet ikke en eller anden Banker, som render af med Folks Penge; nej han er „smart“!

„Ak,“ slutter hun, „kunde jeg se Dig endnu engang i dette Liv! mon vi vil mødes i det næste! Du er naturligvis saa god, Du gaar til Himmelen. Det er ingen Sag at være god, naar man lever i Fred; men Gud hjælpe mig, der kun ser Sorg og Skam, ihvor jeg vender mig!“ —

Omsider slaar dog Forløsningens Time for Laura. Hendes Mand dør.

Hun fortæller derom i et Brev af 23. Januar 1898, der tydeligt bærer Præget af at være skrevet af et Menneske, der nu endelig staar paa egne Ben, om end de Ben endnu ryster dygtigt under hende.

Laura begynder aldeles ikke med at fortælle om sin Mand, men med helt praktiske Forklaringer om sit Arbejde, som hun vanskeligt overkommer, og den Hjælp, hun har af den nu attenaarige Datter, om „Distriktets Lærerinde, som bor hos os, en pæn ung Dame, som bringer Sang og Musik med sig (Gitar); det bringer meget Liv, men ogsaa meget Arbejde og 10 Doll. i Ugen, hvilket alt kan være meget godt, dog tror jeg næppe, jeg tager Lærerinden igen næste Aar. . .

Ja, hvor skal jeg ende, og hvor skal jeg begynde. Jeg har saa meget denne Gang at fortælle Dig, hvis jeg nu bare ikke fortæller noget to Gange. Har jeg fortalt dig om Emma Birchs Død?“

Og hun beretter, hvorledes Birchs Søster, der „af en Landsmand“ var bleven bedraget for alt, hvad hun ejede, „pludseligt siddende vel paa en Stol, faldt ned og døde, uden Varsel, uden Tro . . . Birch var

inde at se til hendes Ejendomme, 4 Huse i South Omaha, hvilke der er mere Gæld paa, end de er værd i disse daarlige Tider. . .“

Først derefter gaar hun over til at fortælle, at Birch havde været syg fra om Sommeren af Blodbylder, der tilsidst havde udviklet sig i den Grad til det værre, at den ene Arm maatte sættes af — „dog for sent, han døde af Blodforgiftning — stille og rolig uden store Smerter. Jeg prøvede og har prøvet hele Sommeren at lede hans Tanke hen paa noget højere og bedre end dette Liv; men dette, at tro paa Jesus, syntes saa vanskeligt for ham. Min stakkels Dreng døde, uden at jeg maatte tale med ham om Jesus, saa jeg tænkte, denne Gang skulde det ikke ske; men desværre, jeg tror ikke, det var til nogen Nytte.“

Det er alt, hvad hun skriver om sin Mand, der nu er død og borte.

Saa meget desto mere fortæller hun om den Virksomhed, hun nu endelig selv kan lede.

„Ja, saa er jeg nu ene,“ udbryder hun. „For første Gang i 23 Aar har jeg faaet noget at sige, og der tages Hensyn til mig; saa langt har jeg kun været en ussel Hund. Det er haardt nok for Børnene at fatte det, men jeg haaber, at jeg skal leve den Dag, da de vil respektere mig. For Tiden er de som vilde Dyr, sluppet ud af et Bur, fri og glade, vilde!“

Birch havde sit Liv assureret, saa jeg fik 2000 Doll. Havde det ikke været for dem, kunde jeg nu have gaaet ud som en Tigger; takket Pengene har jeg nu betalt min Farm, 160 acres, 200 Doll. Dok-

torregning og endda har lidt tilovers til nødvendige Forbedringer, saa jeg haaber at have mine gamle Dage forsørgede, kun nu Børnene ikke vil gøre mig for megen Sorg! Æblet falder ikke langt fra Stammen. Vil Drengene nu bare arbejde og passe Tingene, kan vi, naar vi har faaet Vindmølle, Stald og flere Ting, leve godt af Indtægten af en Farm paa 160 Acres. Jeg har worriet meget over Annie [*været meget bekymret over A.*], hun har nu forlovet sig med en ung Nabosøn, John Percy, en køn, rar, arbejdsom Fyr, men fattig, og hun er saa indbildsk! . . . Ak! maatte jeg kunne regere de Børn, at jeg ikke skal have Skam af dem, de har alle et rædsomt Sind, for meget for mine Nerver.

Men jeg beder nu til Jesus, og jeg tror, han vil høre mig, naar Tiden kommer.“

Der er kommen en Præst til Egnen, som „prøver paa at faa Folk til at „join church“ [*slutte sig til Kirken*]; jeg véd ikke, hvorledes jeg skal oversætte det? Han har været her for at faa mig til at join.“

Det er øjensynligt denne Baptist-Missionær, som Præsten er, hvis Indflydelse overhovedet spores i hele Brevets religiøse Holdning, og han har talt Ord, der har gjort dybt Indtryk paa den nu selvstændigt stillede Kvinde.

„Han siger,“ fortsætter hun, „jeg er ikke døbt, jeg skal under Vandet med hele min Krop for at efterfølge Jesus' Befaling; jeg kan ikke rigtig fatte dette, ihvorvel jeg nok kan se i Bibelen, at noget lignende menes.“

For den tre og halvtresindstyveaarige Enke, der

nu med sine Børn har begyndt et nyt Liv, er der aabenbart kommet til at ligge noget gennemgribende symbolsk bag denne Daab.

„Kunde jeg rigtigt tro det — jeg vilde døbes igen,“ siger hun eftertænksomt.

Det varer ikke længe, inden Laura er naaet til denne Tro.

Herom fortæller hun udførligt sin Veninde i det Brev, hun sender Wilhelmine d. 4. Juni 1899 i Anledning af hendes Fødselsdag.

Det lyder:

„Min inderlig kære Wilhelmine!

Gud velsigne Dig i det kommende Aar og give Dig den Glæde, som overgaar al Forstand. Jeg har først lært at kende den paa mine gamle Dage, Du har maaske kendt den længe. Efter dine Breve at dømme har Du jo alt været Kristen i mange Aar; men nu véd jeg af egen Erfaring, at Kristen og Kristen er to forskellige Ting. Mange kalder dem Kristne uden at have Kristi Kærlighed i Hjertet; det har jeg gjort. Nu er det anderledes, Gud være lovet. Det er saa længe siden, at jeg har skrevet til Dig, saa maaske jeg endnu ikke har fortalt Dig om, hvorledes jeg blev Kristen.

Vinteren, som Birch døde i December, vi havde en ung Dame herude som Distriktets Lærerinde; hun boede hos os. De unge, mine to Dreng, Annie og hende havde altid Spøg for; hun sang meget smukt og oplivede os derved meget. Naa, som jeg sad dér med den muntre Ungdom omkring mig, jeg følte mig saa grænseløs taknemlig mod Vor Herre,

der havde endelig løst mig fra mine Baand, der næsten var bleven mig uudholdelige, ikke mig alene, men Børnene. Hans Urimelighed var nær ved at demoralisere os alle, men den Ting glemt og gemt, jeg kan endnu ikke udholde at tænke paa den! Naa, som jeg sad dér, medens Ungdommen støjede, kom der saadan en underlig Følelse over mig, jeg syntes, jeg havde at gaa op og falde paa Knæ og bede. Jeg stod imod først, jeg forstod det ikke — 2—3 Gange. Til sidst gik det op for mig, og jeg fulgte Trangen; jeg gik op her i mit eget Kammer og faldt paa Knæ og bad — nu forstod jeg først at bede, med grædende Taarer og af mit ganske Hjerte; jeg havde saa meget at takke for. Jeg har bedt hele mit Liv, men det var kun med Munden; nu bad jeg med Hjertet og i Troen, at jeg vil blive bønhørt.

Der kom nu en dejlig Tid for mig. Jeg har hørt andre fortælle mig derom, men kunde ikke forstaa det. Jeg var saa glad, saa lykkelig, som aldrig før i mit Liv; mit Hjerte kunde ikke rumme min Glæde. Jeg elskede alle Mennesker og ønskede kun, kunde jeg bare gøre dem lige saa lykkelige, lære dem, fortælle dem om min dejlige Jesus!

Nu kom det over mig, at jeg var ikke døbt, at jeg havde ikke gjort engang saa meget for Jesus som opfyldt hans første Bud. Jeg talte med flere Præster om det, de var alle enige om, at Barnedaaben var ingen Daab, da man da ingen Tro kunde have, især dersom jeg selv følte mig misfornøjet med den. Og det gjorde jeg, jeg følte mig helt nedtrykt i Sindet; mit højeste Ønske var dog at kunne betale lidt tilbage af den umaadelige Gæld, jeg stod i til Jesus . . .

Det er ikke Mormoner alene, der bliver døbte, der er mange andre, levende Kristne, der bliver døbte igen (dyppede ned under Vandet, vi kalder det her „immersion“). Her er Baptist-Kirken, den Kristne Kirke, og Gud véd hvormange andre, der kun tror paa den voksne Daab og de [*the*] immersion.

Saa gik jeg da tilligemed 4 andre Kvinder, ung og gammel, en skøn Sommerdag sidste Aar til en rindende Bæk (15 eng. Mil herfra), og 3 Præster var med os. Vi havde en dejlig Tid [*have a good time, have det godt, rart, behageligt*] med Salmesang og Glæde. Jeg var saa glad, saa tilfreds i Oplydelsen af min Pligt.

Jeg gaar sommetider her ogsaa til luthersk Præken, men den er mig for kold og afmaalt; nej, jeg forenede mig med de „Forenede Brødre“ [*en Gren af Baptistkirken*], dér har vi Bønnemøde og staar op og siger, hvad Jesus har gjort for os. Jeg har dér set gamle Mænd staa op og med grædende Taarer prise Gud, for hvad Jesus har gjort for dem, hvorledes de kom til Omvendelse. Der hører noget til at staa op for en Menighed, især i et fremmed Sprog, og skrifte, vil jeg vel snarest maatte kalde det paa Dansk; men der er en stor Tilfredsstillelse i det for Sjælen.

Jeg har her truffet paa den bedste danske Prædikant, jeg nogensinde har mødt, en lille, ubetydelig Baptist-Præst; men jeg skal sige [*jydsk Vending*], han har i Sandhed den hellige Aands Gave, og han bliver ligefrem stor i sin Veltalenhed. Han har omvendt en Masse Sjæle til Jesus; hans Kirke er 12 eng. M. herfra, men

han har kommet hele Vinteren omkring og holdt Vækkelsesmøder, og jeg skal sige, han har givet Liv i Tingene. Her er ikke saa faa danske Familjer her omkring, vi har haft adskillige velsignede Møder i mit Hus. Gud være lovet!“ —

Lauras Omvendelse har fyldt hende med en brændende Iver.

Allerede i Brevet af 4. Juni hedder det, at hun Dagen efter „igen skal til et dansk Møde med den lille Baptist-Præst, Gud velsigne ham! Vi skal denne Gang mødes hos en stakkels fraskilt dansk Kone, 32 Aar med to Sønner (12 og 9 Aar) fattig og saa ulykkelig! Der er et langt Liv for den Stakkel. Kunde hun bare komme over paa Jesus' Side! Jeg har bedt meget for hende — ja for jeg tror paa Bønnens Magt. Snakken kan de modstaa, men ikke vore Bønner.“

Den Laura allernærmest liggende religiøse Mission har hun overfor sine Børn. Pigebarnet, der nu er 19 Aar, skildres som lidt storagtig, misfornøjet og arrig, men hun og hendes Forlovede er dog „begge ovre paa Jesus' Side.“ Derimod beder Laura inderligt til, at „jeg nu bare kunde faa mine ryggesløse Drengene med! men der er kun liden Udsigt. Det synes som om de med hver Dag bliver værre og værre. Her er en Del rædsomme Drengene [*engelsk boys, der betyder baade Drengene og unge Mennesker*] her omkring, saa de er i slet Selskab. Gud hjælpe dem! Dertil er de dovne, saa jeg har Ærgrelse hver Dag for at faa Farmen passet. Folk raader mig til at jage Drenge bort, men hvor kan jeg? Jeg har det Haab,

saa længe de er hos mig, er de ikke fuldkommen fortabte, dog hvorledes vi skal faa dagligt Brød og Gæld betalt uden Arbejde, forstaar jeg ikke. . . Jeg gaar meget igennem med Børnene, der alle har Faderens hidsige, utilfredse Sind, og i deres Vrede er de grænseløs brutale. Gud ske Lov for min Frelser! Hos ham har jeg mangen god Stund og jeg tror, han har en eller anden Bestemmelse med min Omvendelse, og jeg skal ogsaa gøre, som han vil, kun han vil vise mig Vejen.“

Saa vidt det paa nogen Maade staar i hendes Magt, søger hun at indvirke religiøst paa Børnene, og forøvrigt har hun stillet sig til Opgave at faa Farmen drevet saa godt som muligt og sin afdøde Mands Gæld betalt til sidste Cent.

En Række nu hurtigt paa hinanden nedskrevne Breve — af 25. Februar, 22. Marts, 27. Maj 1900 og det derpaa følgende fra 4.—20. August 1901 — viser Lauras vedholdende Nidkærhed og tillige hendes Forsøg paa at hævde netop sin Form af Kristendom overfor Veninden, der aabenbart har taget Afstand fra dens sekteriske Karakter; Laura giver intet Øjeblik fortabt, men gaar angrebsvis til Værks.

„Her i Landet,“ begynder Laura sit lille Fremstød mod Veninden, „anses det for en stor Skam at gøre nogetsomhelst om Søndagen andet end at gaa i Kirke og læse religiøse Bøger, hvorfor alle gamle Lands Mennesker ogsaa er seede ned paa, NB. naar de ikke retter sig efter Landets Skik. Jeg har altid sagt „Skik følg eller Land fly“ — og har fra det første af prøvet paa at blive en Amerikaner

[*aabenbart lidt af en Fejlhuskning*]. Jeg synes, Vor Herre har gjort saa meget for os, at vi nok kan hellige ham denne ene Dag. Naar jeg tænker paa i vor Ungdom, hvor vi støjede om om Søndagen, ja endog dansede, og det i selve Præstens Hus! Mon de gamle Lutherske Præster endnu spiller Kort og drikker Punch til med Bønderne paa Tiende-Dagen? Jeg har haft Lejlighed i den senere Tid at gaa lidt til tysk Luthersk Kirke; jeg havde rent glemt de gamle, halv katolske Skikke: Rejse sig op, hver Gang han læser af Bibelen, messer og Menigheden synger Amen. Jeg vilde ønske, at Du kunde gaa med mig til et eller andet „revival meeting“ [*Vækkelsesmøde*], ligemeget hvad Congregation [*Kirkesamfund*] de hører med til, kun vi alle tilbeder Vor Herre Jesus i Aand og Sandhed, saa vilde Du maaske forstaa, hvorfor jeg kalder den gamle Lutherske Gudstjeneste, som den var, da jeg var hjemme, kold og lidet opbyggende. Til et revival meeting præker Præsten Synds Omvendelse og Frelse ved Jesus — i det hele Jesus, og kun Jesus, ingen anden Frelser. Efter endt Gudstjeneste bliver saa en eller anden opfordret til Bøn, eller flere, saa opfordrer Præsten dem til at give Vidnesbyrd for Jesus, og mangt et Menneskes Vidnesbyrd om, hvad Jesus har gjort for dem, har faaet andre til at tænke over deres syndige Liv og derved ledet til deres Omvendelse. Jeg vil have ondt ved at beskrive et saadant Møde; men kan Du nogensinde faa Lejlighed til at gaa til et saadant, Du vil ikke fortryde det, da det i Sandhed er sjælsopløftende!“

Med en mild Bebrejdelse siger Laura til sin Veninde:

„Det synes paa dit Brev, som om Du føler Dig selv bedre end „Baptisterne“. Jeg har mødt adskillige af dem, Danske saa vel som Amerikanere, og været til deres Gudstjeneste og følt mig opløftet, trøstet og nær Gud. I Danmark hænger I vel da vel ikke endnu i den gamle Idé, at kun Statskirken duer, at kun Luther kan frelse en Sjæl? Her har vi fri Religion, enhver dyrker Gud, som de lider bedst; at være en Kristen eller Kirkemedlem er en Ære og en anbefaling, ihvor man kommer, lige meget hvad Sekt, kun ikke Mormonerne. Tror Du ikke, at en Katolik kan blive frelst, naar han tror paa sine Synders Tilgivelse ved Jesu Blod, selv om han føler sin egen Ringhed saa meget, at han bruger en Mellemand, at han ikke tør gaa direkte til den almægtige Gud. Det er jo kun en Forms Sag. Det var jo ligefrem grueligt, da de fleste Kristne er Katoliker, og kun den mindste Part af Jordens Indbyggere er Kristne. Er Du ikke lidt af en Katolik, Dig selv, der beder for dem, som er døde! Det gør jo Katolikerne. Men hvor finder Du i Bibelen, at man kan bede for de døde? Enhver, som ikke tror paa Jesus her paa Jorden, er allerede dømt, saá jeg i Bibelen forleden. Jeg synes paa ingen Maade, at Luther er lunken, nej, han var en prægtig Mand, jeg ser op til i alle Henseender; men hans Gudsdyrkelse, eller rettere Statskirken i Danmark, er mig lunken og egenkærlig. I de danske Blade, jeg sommetider faar fat i, gør de meget Nar of den indre Mission; men efter hvad jeg har forhørt mig om, har den nok netop gjort meget godt og rodet lidt op i al den Lunkenhed og Verdslighed, der var, da jeg var hjemme . . .“

„Jeg lider ikke, Du kalder mig „en Gendøber“,“ bliver hun ved, „jeg lod mig døbe igen, fordi jeg ikke følte Ro i min Sjæl, før jeg havde gjort det. Saa kom der saadan en Fred og Glæde over mig, jeg syntes, at intet i Verden kunde anfægte mig mere; jeg havde Jesus og [*havde*] gjort, hvad Jesus havde forlangt af mig. Min Barnedaab var ikke nok for mig, om det nogensinde kan kaldes en Daab. Jesus siger: Gaar ud og lærer Folk — og *saa* døber dem! Jeg havde ingen Tro, da jeg var 3 Uger gammel. At Skikken er pæn nok fra Forældrenes Standpunkt, er sandt nok. Mine Børn blev alle døbte, da de var smaa. [*Men*] jeg tror ikke, den Daab bevarer nogen Sjæl, da den er gjort, da Barnet var sig selv ubevidst. Dog tror jeg sikkert, at saa længe som Du føler, at din Barnedaab er tilstrækkelig for Dig, saa er den det; men,“ tilføjer hun slaaende, „anderledes er det med mig, der omgaas med Mennesker, der tror det modsatte.“

Laura har læst engelske religiøse Bøger med Udbytte og nævner overfor Veninden „Spurgeons Prædikener, han kalder dem „Hope and Faith“ [*Haab og Tro*], jeg vilde ønske, Du kunde læse dem i Originalsproget, han er kendt i hele den engelsktalende Verden, han var en Baptist. Han er desværre nu død. Saa er og den berømte amerikanske Evangelist Moody; det var et forfærdeligt Tab for Kristenheden, saa mange Mennesker at han har omvendt. Spurgeon var en Præstesøn, og hans Moder havde altid bedt om, at hendes Søn maatte blive en Kristen; hun sagde den Dag, hendes Søn blev omvendt: „I have often prayed, that you might be saved,

but never, that you should become a Baptist!“ Svar: God has answered your prayer, mother, with His usual bounty and given you more than you asked.“ *[Jeg har ofte bedt til, at Du skulde blive frelst, men aldrig til, at Du skulde blive Gendøber. — Gud har bønhørt Dig, Moder, med sin vante Gavmildhed og skænket Dig mere, end Du bad om].*

Wilhelmine har sendt Laura en Bog om Barne-daaben, sikkert, som den anden skriver, i den Mening, „at jeg skulde se, at jeg er i Vildfarelse, men,“ siger Laura, „den lærte mig kun endnu mere at se Barnedaabens Vildfarelse — ikke et Sted i hele Bibelen har Jesus sagt, smaa Børn skal døbes. . . Din Bog lærte mig, at den Præst, der har skrevet den, er lige saa fanatisk en Lutheraner som Katolikerne, der siger, kun en Katolik kan blive frelst. Jeg læste, han hader Baptisterne og, saa vidt jeg kender Baptisterne, fortalte en Del Løgn om dem . . . Her Vest for mig er en dansk Baptist-Menhed, bestaar af omkring ved 400 Sjæle. Deres Præst kommer i mit Hus og holder Prædiken og Bøn, og jeg inviterer danske Naboer til at komme. Jeg er glad ved at kunne det, jeg er min egen Herre at kunne gøre saa. Han har aldrig prædikeret andet end det rene Guds Ord, at vi alle er Syndere og kun frelste i Troen paa Jesu Blod, udgydt paa Korset for vore Synder. Daaben er en Biting. Baptisterne bliver alle døbte, det er en Skik mellem dem, men det er ingeniunde en Frelse for dem; hvis det var det eneste Bud, de holdt, saá det galt ud for dem; de skal ogsaa elske deres Næste som dem selv! Derpaa kan Du kende en sand Kristen

— ihvad Religion han end hører til. Vi er alle egenkærlige, vi [*vil*] alle gerne gøre alt for vore egne — men hvad vil vi gøre for vor Nabo, for den syge, den nødlidende — det være sig, om han lider Nød paa sin Sjæl eller sit Legeme? Jeg skal ikke rose mig af, hvad jeg har gjort for min Næste, det har været saare lidet — men hjælp mig, min Gud, at jeg kan gøre mere i Fremtiden! Jeg lever her i et Land, hvor Religionen er set op til. Infidellen [*the infidel, den vantro*] her er saa meget af en gentleman, at han i det mindste respekterer en Kvindes religiøse Følelser og aldrig gør Nar af dem.“

Lauras Bestræbelser for at hjælpe sine Medmennesker paa Legeme og Sjæl er mange og ihærdige.

Hun skriver for Eksempel i Maj 1900:

„Paa Tirsdag, vil Gud, kommer Mrs. Johanne Hindstrup herud fra vor gamle By og bliver en Uge. Paa Torsdag skal her være Baptist-Møde (Prædiken), og paa Søndag den 10de vil han komme og prædike i vort Skolehus. Nu er det min Plan, hun véd intet derom, at hun skal komme herud just ene, maaske kan Vor Herre være hende saa god at omvende hende; den Præst er ganske ualmindelig begavet (Dansk) og har omvendt saa mange. Hun er rig, har ingen Børn, er energisk og varmhjertet; kunde vi faa hende over paa Jesu Side, da vil der blive En, der vil kunne gøre meget for ham. For det tror jeg ogsaa paa, jeg kan ikke hjælpe det, [*I can not help it, jeg kan ikke andet*], siden jeg er bleven glad i Jesus, vil jeg saa gerne have andre med mig over paa hans Side. Hendes Mand, ja ingen af de

Hindstrupper, 18 med Unge og Gamle, tror paa, at der er en Gud til; de er alle pæne, velopdragne, moralske Mennesker uden Spor af Tro! Hun har den pæneste og den rareste Mand i sit Hjem, at jeg har nogensinde mødt, men naar han er død, er han kun et Aadsel. — Saa gik Tiden. Johanne kom ikke, hendes Mand er syg; men vi havde ligegodt et Møde her i mit Hus, et velsignet Møde. Der kom temmelig mange og vilde have kommet flere, havde det ikke været saa umaadelig varmt. De er alle Danske. Her er mange Hundrede af dem her omkring, men de bor spredte. Jeg var omkring og bad dem komme, saa langt jeg kunde naa. Om Aftenen var jeg med en velsignet, kristelig Nabokone til Bønnemøde inde i Byen; jeg kunde ikke overkomme min Genert-hed og bede højt i det fremmede Sprog, men jeg stod op og confessede [*bekendte*] min velsignede Frelser. Her er Bønnemøde over hele United States hver Torsdagaften; jeg synes det er saa grant — saa mange Bønner bliver netop den Aften opsendt fra hele Landet.“

Om det saa er Veninden hjemme i Danmark, søger den energiske Laura at faa hende til at virke med for Herrens Sag.

„Det kom til mig forleden,“ hedder det i Augustbrevet 1901, „mon ikke Du ogsaa kunde arbejde lidt for Vor Herre! Jeg véd, det bruges ikke i Danmark, ikke da jeg var der. Gud give, det bruges nu mellem Kristne! Her tror vi paa, naar vi er omvendte, at meddele vor Glæde over Jesus til andre, det er ligefrem en Pligt, og jeg synes, det er min største Glæde, om jeg ved min Tale og Bøn kan

være et ringe Redskab i Guds Haand til at bringe en anden Broder eller Søster til Jesus, saaledes at jeg ikke skal komme tomhændet til Vor Herre.“ Hun har nu udfundet, at Fru Wilhelmine, som kan godt Engelsk og i sin Tid oversatte Romanerne til sin Mands Avis, „som lidt Tidsfordriv i de lange Vinterdage, der forestaar,“ kunde oversætte en Række Artikler fra et religiøst Blad, „Sabbath Reading“ [*Søndagslæsning*], der „ikke hører til nogen Sekt, er rent upartisk kristeligt og har været mig til saadan en Velsignelse. Maaske, hvis det kunde lykkes Dig at faa det ud, det kunde være til Velsignelse for mangen stakkels Sjæl i mit elskede Danmark, saa dog vort Liv ikke skal være aldeles forgæves, at ogsaa vi have været Arbejdere i Vor Herres Vingaard. Intet, af hvad jeg endnu har prøvet, er saa (ja hvad skal jeg kalde det paa Dansk) henrykkende, som det at arbejde for andre Sjæles Omvendelse eller Frelse!“

Og for det Tilfælde Wilhelmine ikke skulde finde nogen Forlægger til sin Oversættelse, foreslaar den ufortrødne Laura, at „Du, som endnu skriver saa smuk og tydelig en Haand, kan Du saa ikke skrive det til Damerne i Klosteret [*en Stiftelse, hvori Fru Wilhelmine nu lever*]? Intet er for haardt for den, der elsker Jesus, og Bønnen til ham vil give Kraft og Styrke.“

Lauras Omvendelse har bragt hende Ro i Sindet og en lykkelig Forhaabning paa Trods af alle Vanskeligheder og Trængsler. Naar hun kommer fra sin Kirkegang, eller sine religiøse Møder, „svulmer mit Hjerte af Fryd i mig ved Bevidstheden om, at jeg

har min Frelser, at den Tid er ovre med Tvivl og Uro, har jeg end min Sorg.“

Hendes største Sorg, som „Jesus dog hjælper mig at overkomme,“ er „Sorgen over min vanartede Søn Robby“ [*som paa den Tid er henved 17 Aar*]. Han er „luddoven, vil ingenting uden gaa paa Jagt“ og hjælper kun daarligt Moderen og den mere skikkelige Willy, som „ikke kan overkomme mere end Markarbejdet.“ „Bed for den Dreng,“ anraaber Laura sin „kære Wilhelmine“. „Jeg tror paa de Kristnes Forbønner. Det er snart paa Tiden, at han stopper og vender om, han har i den senere Tid gaaet i slet Selskab, nogle stygge Dreng, saa Gud véd, hvad det vil ende med. Jeg venter, han en eller anden Dag gør noget, maaske ledet dertil af andre, der vil bringe ham i Reformskole. Vor Herre og ene Vor Herre kan hjælpe, og jeg stoler paa ham, at alt tjener dem tilgode, som elsker ham. Bed for ham, for min Skyld! Han er ligesom sin Fader, ligner ham i Sind og Skind. „Aa skidt“, det er Valgsproget.“

Med dette Valgsprog er det, Laura fra Mandens Død efter Evne har søgt at faa brudt.

Igennem de mange Aars Plage har hun bevaret Pligtfølelse overfor Børnene og ikke mindst Virkelyst og Ordenssans. Ganske vist klager hun over det ret selvfølgelige, at „det synes mig, jo ældre jeg bliver, desto mindre kan jeg overkomme,“ og hun bliver efterhaanden „inderlig træt af Landet,“ men hun lader sig ikke overmande af sin Træthed og arbejder haardnakket, om end saa langsomt og uøkonomisk, som hun nu engang er nødt til det, og med den Hjælp af sine Børn, som hun kan faa. Hun

føler sig dog i hvert Tilfælde nu som sin egen Herre og sin Frelsers Tjenerinde.

„Jeg kunde lide, kære Wilhelmine,“ skriver hun i Februar 1900, „Du skulde se min hyggelige Dagligstue, Køkken, Spisestue, Vadskestue, altsammen. Ja, det kan Du vel ikke forstaa, at her kan være rart — og det med brunmalede Træstole! Her er 4 Vinduer fulde af Blomster, røde Gardiner, lyst Tapet, et Bord midt paa Gulvet med en smuk Hængelampe over. Solen skinner lyst og varmt herind, Komfuret paa 4 Ben staar frit ud som en Kakkellovn, Ilden brænder og dunder saa hyggeligt; jeg har altid lidt det. Saa er jeg ene, Børnene er alle borte. Annie er med sin Kæreste i Søndagsskole, han er assistent superintendent [*Medhjælper hos Læreren*] og skal lede idag. Drengene er paa Jagt, det eneste, deres Fader har opdraget dem til. . . Du spørger om min store Husholdning. Jeg har 160 acres of Land, hvoraf de 132 er dyrkede i Hvede, Havre og Majs, Resten Græs til 4 Heste, 1 Føl, 3 Muler og 5 Køer. Mine Drengene passer det selv altsammen undtagen i Høsten, da jeg lejer en Høstmaskine og lejer til Hjælp til Stakningen, senere kommer en Damptærskemaskine, og Naboerne kommer da, og vi hjælper hinanden. Saa vi er kun 4 i Husholdningen, vi gør vor egen Vadsk; hver Uge vadsker vi, det tager $\frac{1}{2}$ Dag, stryger en anden Dag; naar vi bager, vi faar aldrig andet end Hvedebrød. Vi slagter nu kun 3 Svin, som i Aar er i høj Pris, jeg har i Aar kun nogle og tyve at sælge . . . Vilde Drengene passe det ordentligt, kunde jeg ogsaa spare lidt sammen; som det gaar nu, kan

vi lige faa Føden og tarvelige Klæder; men jeg betaler endnu Gæld af Birchs. Denne Høst skal med Guds Hjælp betale 110 Doll., saa kan de ikke mere røre noget, alt er da mit; men saa har Birch anden gammel Gæld, jeg maa betale, 350 Doll., saa jeg vil aldrig kunne faa mere end fra Haand og i Mund. Kærne, Smørret giver mig alle mine Kolonialvarer; det morer mig meget at kærne og bringe mit Smør til Byen og selv købe, hvad jeg trænger til. I det hele, Livet har forandret sig for mig, jeg lever nu! Vor Herre er min største Glæde, og havde jeg ikke saa megen Sorg af de Drengene, vilde han være min Tanke altid. Dog tror jeg sikkert, at mine Bønner vil blive hørte, og de vil engang komme til Jesus.“

„Var det ikke saa dyrt,“ fortsætter Laura i et Brev fra Marts samme Aar, „vilde det betale sig for mig at have en Karl til at hjælpe Drengene eller rettere til at gøre det meste, for de gør saa lidt, hvorfor jeg faar saa lidt ud af min Farm. Hidtil dags har jeg dog aldrig savnet noget, men mine Fordringer er ogsaa kun smaa, især til Stadsen, mine Klæder varer evigt. Jeg sidder her i Dag i en Hvergarnskjole, jeg fik i Danmark. Jeg brugte den hele ifjor Vinter og hele denne, og den er god endnu for næste Vinter. . . Havde jeg denne Farm i Danmark, vilde der være endnu meget mere at passe; her driver vi den helt anderledes, nemmere; men man avler heller ikke nær saa meget her som hjemme. Man kan her ikke faa Arbejdskraften. Klimaet og Jordbunden er ogsaa forskellig. . .“

„Hvad om jeg puttede lidt af Amerika inden i

dette Brev, lidt af min Jord!," slutter hun med et pludseligt Indfald.

Lauras religiøse Virksomhed og hendes Arbejde paa Farmen har ikke hindret hende i at foretage nogle smaa Udflugter, der øjensynligt har pint hende som uopfyldte Ønsker i alle de mange Aar, inden hun blev sin egen Herre.

Den ene gaar kun til hendes gamle Distriktsby og til den fordums Nabokone, Fru Johanne Hindstrup, hvis Deltagelse og Venlighed fra de onde Dages Tid paa Prærien Laura taknemligt mindes. Hos hende tilbringer hun straks sin første Fødselsdag efter Mandens Død.

Den anden gaar noget længere, helt til Omaha, der i 1899 havde en „international Udstilling," og hvor hun besøger sit gamle Herskab, Senatøren, hvorfra hun blev gift. „De tog saa rart og ligefremt imod mig, som var jeg en Ligemand. De er nu Millionærer og bor i et lille Slot. Det interesserede mig meget at se Omaha efter 24 Aars Fraværelse — da havde den 33000 Indbyggere, nu 160000; der var ligefrem storartede Bygninger, og de elektriske Sporvogne, der begyndte om Morgenens Kl. 5 og stoppede Kl. 1 om Natten, og den Menneskemasse, det var ligefrem storartet! Alle skulde til Udstillingen. . .“

Mere og mere fanges Lauras Interesse af Forholdene i Amerika, som hun jo ogsaa først nu faar et nogenlunde fyldigt Indtryk af, da hun selvstændigt og med Ro i Sindet kan færdes ogsaa udenfor Hjemmets fire Vægge.

Hendes Betragtninger over amerikanske Tilstande bliver langt talrigere end tidligere.

Særligt er det Kvindens Stilling i Amerika og Forskellen mellem Opfattelsen af Kvinden dér og hjemme i Danmark, som sysselsætter hende.

„Ja, her i Amerika,“ skriver hun saaledes i sit Brev af 22. Marts 1900, „er Kvinderne dygtige, de gør selv al deres Arbejde, selv om Familien er stor. Hjælp er næsten ikke til at faa og meget kostbar. Men Kvinden her har meget store Rettigheder. Fornærmer en Mand hende, kan hun skyde ham ned som en gal Hund, og ikke En løfter sin Haand for at gribe hende. Hun kan forbyde Manden at gaa paa Værtshuset; giver de ham dér at drikke, kan hun søge Værten for mindst 500 Doll. Ingen kan tage Hus og Hjem fra en gift Mand, før der er levnet 500 Doll. for Kone og Børn. Ingen kan for Mandens Gæld tage 1 Ko, 2 Heste, 6 Svin fra Familien paa en Farm. Og saaledes kan jeg regne op mange flere Ting. En Kvinde har en Beskytter, ihvor hun gaar, i en Amerikaner og er aldrig udsat for nogen Fornærmelse. Gud hjælpe den, der vover at fornærme en Dame, hvorsomhelst hun færdes.“

„Men,“ føjer hun til, „her er dog mange Ting at finde sig i,“ navnlig hviler den evindelige Plage ved, at „Arbejdskraften er saa dyr,“ som en pinende Byrde paa Husmoderen i Amerika. „Den amerikanske Husmoder maa, men kan ogsaa i Almindelighed gøre mere end jeg — Bondekonen! Jeg gør selv rent i mit Hønsehus, muger under nogle smaa Grise der trænger til lidt Renlighed, kort sagt arbejder som en Husmandskone. En Gaardmandskone i Danmark vilde aldrig tænke paa at gøre, hvad jeg gør.“

Men der er amerikanske Kvinder paa Landet, saa-

ledes som Laura kender dem, der kan „malke, huske Korn [*husk corn* 3: *plukke Majsen, tage Majs-kolberne ud af Hylstret*], sy sit eget Tøj og saa endda være en Lady! Der er naturligtvis imellem de allerrigeste forvænte Kvinder; men i Almindelighed maa Konen gøre alt sit eget Arbejde, om hun ogsaa har en Flok Børn. Dér er, hvor de lærer at blive dygtige; da de var smaa, havde de at hjælpe deres Moder; er der ingen Datter, ja saa maa Sønnen vadske, feje, vadske op, passe de Smaa; min ældste Søn Charles kunde vadske Tøjet lige saa rent som jeg, kunde lave Mad, bage Brød etc., fordi jeg var saa meget syg, og En havde at gøre Arbejdet.“

Mændene har i Amerika en ganske anden Agtelse for Kvinderne end hjemme i Danmark:

„Amerikaneren i Almindelighed, selv om han er mindre dannet, respekterer Kvinden. Du kan gaa, hvor Du vil, selv mellem raa Arbejdere, ja selv om de er lidt fulde, de skal aldrig fornærme Dig med Ord eller Mine. Kan Du det i Danmark? Jeg spurgte engang en Tjenestekarl af vor om det. Han sagde: „Jeg respekterer enhver Kvinde, for min Moder var en Kvinde.“ Mine Drengene respekterer langt fra mig nu, men de saá deres Fader, og dér lærte de det! Saaledes gaar det her: En Amerikaner i Almindelighed respekterer sin Kone og opdrager sine Sønner til at blive hendes største Hjælp og Støtte. I Danmark bliver Sønnen opdraget til — er de ikke rige nok til at holde Tjenestepige, maa Moderen opvarte Sønnen. Her, selv om de har Tjenestepige, følger det af sig selv, at Mændene

bringer ind Vand, Brændsel, børster deres egne Klæder og Sko. Amerika er Fremskridtets Land.“

Længslen efter Danmark svækkes efterhaanden stærkt hos Laura, og det gamle Land kommer til at træde mere og mere i Skygge for hende.

„Gud véd, om jeg kunde finde mig i at leve i Danmark, om jeg kom hjem?“, hedder det allerede i Martsbrevet fra 1900. „Emma Birch kunde ikke udholde det, Klimaet var saa raat, og Forholdene saa smaalige — „hvad vil dog Folk sige“?“ Til Wilhelmines Fødselsdag i 1902 d. 2. Juni skriver Laura vel med al den gamle Kærlighed overfor Veninden og i Erindring om, at det nu er „saadan en dejlig Tid i Danmark,“ og om hvor mangen herlig 2. Juni „vi har tilbragt i den lykkelige Ungdom;“ men hun tilføjer: „Dog ønsker jeg ikke den Tid tilbage; jeg er glad ved, at jeg er saa meget nærmere Maalet end dengang.“ Og først og sidst er det jo Amerika, som lærte hende „Maalet“ at kende.

„Ja, hvor er jeg dog glad,“ udbryder hun, „over, at al den Sorg og Genvordighed er overstaaet! Vel er mit Helbred kun daarligt, men dog bedre end det var for 15 Aar siden. Jeg takker min Gud og min velsignede Frelser, der har været saa god imod mig. Jeg har et Tag over mit Hoved af mit eget, har mine Synders Forladelse og min sikre Overbevisning om et bedre Hjem hisset. Hvad mere kan jeg forlange? Alt andet er jo Smaating, der jævner sig med Tiden.“

Luras Datter, Annie, udvikler sig til en ferm Pige af en, som det synes, ret amerikansk Type.

„Hun er,“ hedder det i Brev af 27. Maj 1900, „en Lady, stolt og reserveret, høj og slank og kan aldrig blive fin nok. Jeg tror aldrig, Kæresten kan byde hende et Hjem, som hun fordrer. Ud mellem Fremmede vil hun ikke; jeg vilde gerne, hun skulde ud for at lære lidt af andres Skikke. Men hun er flink i Huset. Haandarbejde lider hun ikke. Da hun var mindre, brugte hendes Fader hende i Marken, hun kan pløje, spænde for, køre, ride, saa godt som nogen Dreng, men brodere kan hun ikke; spille har vi været for fattige til at lade hende lære; hun har heller ikke Gaver, saa det vilde aldrig have blevet til noget.“

Forholdet mellem Annie og hendes Kæreste tilfredsstillter ikke den aarvaagne Moder. Han er „smuk og god“ og flittig, men kan ikke holde paa Penge; hun er, efter hvad Moderen kan mærke, ikke nok forelsket i ham; Forlovelsen er nu trukket hen paa sit femte Aar; med Eksemplet fra sit eget Liv for Øje ønsker Laura at faa Datteren sendt bort, „at hun kunde se sig lidt om“ og maaske komme paa nye og bedre Tanker.

Paa Grund af Amerikanernes saa hyppige Vandringer med Hus og Hjem fra Sted til Sted indenfor Landet lykkes det Laura at faa Datteren sendt bort, endogsaa helt over til Californien, paa Besøg hos nogle af Familjens gamle Venner fra Nebraska, der er flyttet til „en mindre By, der ligger lige ved Havet.“

Hun rejser d. 20. Marts „med nogle Venner, saa hun havde godt Selskab. Uden det havde hun ikke vovet sig paa den 2200 Mil lange Rejse, men hun

har nu set saa meget, som man ikke ser i Nebraska, Bjærgene og, ikke at forglemme, Havet. . . Hun har sejlet en Del omkring og er henrykt over Vandet, hun har jo aldrig set andet end Plattefloden, [*Platte- eller Nebraska-Floden*] som syntes hende en mægtig Strøm. . .“

Selv helt betaget fortæller Moderen om, hvorledes hendes Datter har sejlet „i Baade med Glasbund, saa de kan se ned i Havet 60 Fod dybt og se Planter dér med de rigeste Farver, og Guld- og Sølvfisk svømmer omkring; nogle af Planterne naar helt op til Overfladen. Oppe paa Bjærgene ligger Sneen, og nede i Dalen gror Rosen og Appelsinerne; hun spiser af dem; de kan faas dér hele Aaret rundt. Figener især synes at forbyse hende, da de er en hel anden Frugt friske, end som vi faar dem tørrede — og de vilde Blomster! Kalaliljen gror dér vildt, Tusinder af dem, og Pelargonier af alle Farver. Her er vi glade ved at have dem i Vinduerne! . . .“

Der er meget at bestille for Laura, nu, hun „skal gøre alt alene,“ men hun er „saa glad, Annie er gaaet og se lidt af Livet! hun saá intet herhjemme hos mig; ud og tjene vil hun ikke. — Jeg vil gerne, hun skal blive dér et helt Aar. Hun var en Tid i Los Angeles, hun kender en Del gamle Venner fra vor gamle Egn, der bor dér nu. Hun vil derfra tage til San Francisco, naar det bliver hende for varmt i Syden.“

Paa Farmen staar det ret godt til, Sønnerne er hjemme og arbejder; „gaar alt vel, gaar en af dem vel næste Aar for at se Verden lidt; her lever vi

mest mellem tyske Bønder. Her er ogsaa en Del Danske, kun faa Amerikanere. Foraaret har været meget tørt, saa vi begyndte at tænke paa, om det skulde blive som i 94, at vi intet avlede, men nu har vi haft en Masse Regn, næsten for meget paa en Gang, og alt staar dejligt. Kan vi bare faa Regn, saa kan vi avle meget; men det er netop Knuden; Regnen er saa sparsom.“

Lauras trofaste Kærlighed, hendes Blomster „staar dejligt, jeg har dem af alle Slags og alle Kulører;“ det er øjensynligt i tilfreds Lune, hun tilsidst putter et nyt Billede af Datteren i Konvolut til Wilhelmine og tilføjer: „— dog ligner det hende ikke, hun er altid uheldig i at tages af; hun er meget kønnere, siger alle.“

Ovre i Californien hænder da ogsaa det, som Laura i sit stille Sind har haabet.

„Nu Juledag,“ skriver hun den 25. November 1903, „er det et Aar siden Annie blev gift nede ved hans Moder med Anthony Watts, en Electricien, hvilken er overordentlig godt betalt i dette Land, hvor alt skal gaa med Elektricitet, især i Californien, hvor nye Byer gror op ligesom Paddehatte. Jeg fik et nydeligt, stort Billede sendt af dem, Annie i Brude- dragt. Han er pæn, men ikke saa smuk som John [*Annies tidligere Forlovede*] efter min Smag, sort Haar og Øjne, smaa Hænder og Fødder og en fin Gentleman, velopdragen og temmelig lærd. Annie synes at være stolt af ham og meget lykkelig, og han stolt af hende for hendes Skønhed og Huslighed; hun er en ualmindelig dygtig Husholder.“

Den unge Fru Annie er „bleven ved at skrive“ til sin yngste Broder, Robby, der stadig volder Moderen mange Kvaler, „om at komme og prøve sin Lykke i Californien, saa han tog afsted den 28. April og er der endnu, har sine 52 Doll. om Maaneden, 20 Aar gammel! Han lærer tilmed Elektricitet hos Svogeren og er udmærket fornøjet med sit Arbejde.“

Robby er dog med sit letpaavirkelige Sind „saa hjemmesyg, stakkels Fyr, at han græder, hver Gang han faar Brev fra Hjemmet. Dog haaber jeg, han skal blive, da det vil være bedst for hans Fremtid at blive i den Stilling, han nu har begyndt. Han er stor ligesom sin Fader, 6 Fod 2 $\frac{1}{2}$ Tom. høj [*engelsk Maal*], blond med store lyseblaa Øjne, smaa Hænder og Fødder og indtagende Væsen. Alle led ham her, Unge og Gamle. Han var her doven og letsindig i høj Grad og var kommen i slet Selskab, som maa-ske kunde have endt med Drukkenskab og Kortspil. Nu er han sammen med Annies Mand (28 Aar), han ryger og skraar ikke, drikker ikke, spiller ikke, er i enhver Henseende en Gentleman, kun er han ikke omvendt — min største Sorg!“

Selvfølgelig er det „ensomt nu for Willy og mig. Willy er ikke saa stor som Robby, lille og svagelig at se til, dog er han ikke syg; men det synes, som han ikke har Energi nok og Kræfter nok. Det er ogsaa meget for 1 Mand at passe 160 acres, 132 er opdyrket; vi bringer ogsaa meget lidt ud af det — der er saa mange kostbare Redskaber, der skal anskaffes hvert Aar, saa Farmen saa at sige æder sig selv op. I Aar havde vi tilmed et Uvejr saa forfærdeligt, Haglene strømmede ned i

over 2 Timer saa store som Hønsæg, og den 24. Maj, aldrig til at blive forglemt, kom en Cyclon 6 eng. Mil Syd for os — det mest forfærdelige, jeg nogensinde har drømt om! Alt blev ødelagt, Huse, Mennesker og Dyr; af Huse (alle af Fjæl) var ikke levnet en Splint, Menneskene fandtes døde eller saarede ude omkring i Marken, nøgne, to dræbte Kvinder med intet paa undtagen deres Korset, Mænd splitternøgne, uden Sko og Strømper! En ung Pige (18 Aar) fandtes langt ude i Marken med Lynaflederen af Huset snoet omkring hende lig en Snor, saa det tog 3 stærke Mænd til at løsne den, saa den stakkels nøgne Pige kunde komme ud med sit Ben brækket 2 Steder og et dybt, langt Snit i Hovedet. Hendes Søster fandtes død, nøgen, med brækket Hals. Saa forunderligt: 2 andre Søstre var aldeles uskadte, ikke engang en Rift i deres tynde Kjole! Jeg var der og saá dem; ikke de Døde, jeg havde ikke Mod til det, det var jo til ingen Nytte. Jeg blev og passede de Saarede i 3 Dage og 2 Nætter, det var rædselsfuldt. 2 Doktorer var der i 1½ Dag til at forbinde deres Saar! Der var 7 Saarede, 4 Døde; de Saarede saa fulde af Splinter fra Bygningerne, sorte over hele Kroppen af Elektriciteten, Øjnene sugede ud som smaa Kopper, sorte, hovne, forfærdelige! Jeg gik Doktoren til Haande, saa salt Vand kom i min Mund; jeg vil aldrig glemme det, saa længe jeg lever. Og saa Dyrene! Tænk Dig Hønsene, flere uden en Fjer paa dem. En stakkels Mule med en stor Planke igennem sig og levende, en Hest med en stor Splint, [der] stod i dens Øje, Svin, Grise døde, Træer rodede op; den mest for-

færdelige Ødelæggelse man kan tænke sig. . . . .
Den gik mange Mil og udrettede forfærdelig Ødelæggelse, ihvor den kom. Hvor jeg takkede min Gud, at jeg ikke var med i den!“

Det var en Søndag Eftermiddag Kl 4, at den frygtelige Cyclon kom op, og Fru Laura ser i den en Guds „Advarsel for os alle for den Søndagskommers, i Stedet for den Dag at love og prise Herren! Men de Ugudelige ser det ikke i det Lys, og det synes ikke at have gjort noget religiøst Indtryk paa dem. Ligesom ved Syndfloden de blev ved med deres Ugudelighed til det sidste og vilde ingen Advarsel høre.“

Der har været et helt Aar, hvori Laura ikke skrev, og Grunden „var, at det tegnede til en udmærket Avl, og saa kom Regnen og ødelagde saa meget, at jeg ikke kunde betale den Gæld, Drengene havde gjort paa Maskineri og Stof til Avlsforbrug — og dér jeg havde bildt mig ind, at nu var jeg over det, Birchs Gæld betalt, og jeg kunde begynde at give lidt bort! I Stedet maatte jeg lade Gæld staa til i Aar, og saa tænkte jeg, saa kunde jeg betale den. Og saa i Aar, ja, saa er det endnu ringere med Avlen. Haglene fra Cyclonen ødte saa meget af Hveden, at naar Omkostningerne er betalte, er der meget lidt levnet, og der er 447 Doll. Gæld, der maa og skal betales; jeg har naturligvis Værdi for Pengene, de er ikke spist og drukken op. Vi lever yderst tarveligt. Jeg tror ikke paa at overfylde dette Legeme med gode Sager og saa skylde Folk Penge.“

„Endnu“, slutter hun med stor Bestemthed, „er

der Gæld af Birchs levnet, men jeg maa have den betalt, selv om Willy og jeg skal sulte; betales maa den i Aar.“

Som hun har ladet Børnene fotografere, saaledes faar hun nu ogsaa taget Billeder af sit Hjem.

Hendes detaillerede Forklaring til Billederne fortjener at gengives i sin Helhed til Trods for dens trættende Opremsning af Enkeltheder.

Den giver i Virkeligheden et levende Billede baade af de for Tidens, Stedets og Lauras egen Smag ejendommelige Stuer og af denne Kvinde, der, paa Trods af alle Vanskeligheder, efter at have genvunden sin Selvstændighed, haardnakket faar hygget sig til Rette netop i sine egne gamle Folder.

„Det ene af Billederne,“ skriver Laura, er „den østen Ende af mit Værelse, det andet er det sydvest Hjørne af mit Køkken, Vadskehus, Spisestue og Sal, alt tilsammen i et! Bag mig er mit Bogskab og Skrivepult. Mod Syd er et dobbelt Vindue, fuldt med Blomster. Paa Bordet, Du ser, hvor jeg sidder, er et Tæppe, Madam Brodersen i Hillerup gav mig til Jul, den sidste i Danmark. Min Sykurv staar paa en Kasse, jeg har rejst paa Enden og betrukket med grønt Sirts med røde Roser, det er mit Sybord; forinden har jeg en Hylde, hvor mine Sysager staar, Smaakasser etc. Jeg sidder i en Gyngestol, og den anden gamle Gyngestol har mistet sin ene Arm. Emma Birch var saa tyk, saa hun brækkede den under et Besøg. Det store Billede i Bogskabet er Annie i Brudedragt. Gardinerne er sribede klare, mit Guld- uhr hænger der. Jeg sidder i en hvad vi her kalder Housjacket af rødt Sirts med Blonder, Skirted [*skirt*,

Nederdel] sort uldent. Tæppet er et Kludetæppe med røde, blaa, sorte og gule Striber, lavet af vore gamle Pjalter, en Ting, Amerikanerne bruger saa meget; naar man farver dem, ser de helt pænt ud og er meget stærke; mit har varet nu paa 4de Aar og er helt og pænt endnu. Foran mine Fødder er et lille Tæppe med en Kat paa, Mrs. Hindstrup lavede til mig, da Katte endnu er mine Yndlingsdyr. Oppe i mit Rum er et Tæppe foran Vinduet; jeg vilde ønske, Du kunde se det rigtigt, det er lavet af Drengenes opslidte Tøj og hæklet omkring med kulørt Saxoni Garn [*en Art Kamgarn*], i Midten carmoisinrødt Flonel, syet med Blomster af sort Klæde med Knaphulssting af gul Silke, det er meget smukt og har kun kostet mig 60 Cent. Det filerede Tæppe paa Bordet er noget medtaget; det er fuldt af Portræter og Nips. Toiletbordet, jeg kalder det, er af en Kasse, med et gammelt hvidt Skørt omkring, ligeledes fuldt af gammelt Skrab. Gardinerne er nye, i Vinduet staar en Fuchsia i fuld Blomst. Paa Gulvet igen et Kludetæppe. Gardinet gaar ind til Køkkenet mod Syd. Mod Nord er 2 Døre, der gaar ind til Annies Kammer, nu mit Gæstekammer, og til Drengenes Kammer. I den vesten Ende staar min Seng. Du kan se Hjørnet af en Puf ved Gardinet for Døren, fuld af en Del pæne Sofapuder. Tapetet er gult med røde Roser, i Køkkenet er det grønt. — En Nabos Datter har en Codax [*et Kodak-Fotografiapparat*], saa jeg fik Billeder taget af mit Hus til Børnene i Californien.“

Billeder og Skildring suppleres Aaret efter — pr. 19. Maj 1904 — med en Gengivelse og Beskri-

velse af „det Sydost Hjørne“ med min Bufet og Lounge [*Chaiselongue*]. Over Loungen hænger der et stort Oliemaleri, Bjærgene foran en Sø med Træer, hvor en Hjort drikker af Vandet. Underneden er min Faders Portræt; det hvide er en Gibsafstøbning, jeg engang tog og malede et lille Landskab derpaa . . . . Spejlet i Bufeten reflekterer Lampen og flere Ting i den anden Side af Stuen. Tingene er Glas med forgyldte Kanter, en Kagetallerken staar bagved et Sæt Vandtøj, en, Annie sendte mig fra Californien; den er meget smuk. Der staar 2 Par Kopper, det ene har været min Moders, det andet en Præsent af min Søster for mere end 40 Aar siden; der staar en Glas-Sukkerskaal med Sølv-Hank, som min Moder fik i Brudegave. Blonden omkring er Battenberger [?], det bruger man saa meget her, og det morer mig at lave det. Der staar en Del Blomster, men Gyngestolen, den er Annies, tager Synet op. Jeg har saa mange Blomster; Folk siger, det er, som man kom ind i en Have.“

— Lige før Jul samme Aar, da den stille Tid paa Lauras Farm i Nebraska er inde, faar hun udført en længe næret, efter hendes Forhold stort anlagt Plan. Efter en, som det synes, gunstig Høst og godt Salg af Æg og Høns, som der „er gode Penge i,“ lader hun Robby blive tilbage og passe Driften, medens hun selv tager af Sted paa Besøg hos sin Datter og den ældste Søn i Californien.

Den fire Døgn's Rejse fra Omaha midt inde i Amerika til den lille By „ved en Bugt af det stille Hav“ interesserer hende overordentligt; „jeg havde

godt Rejseselskab, Tiden gik helt godt, jeg hæklede og strikkede og læste min Bibel, som om jeg sad hjemme i min Stue," medens hele det vekslende Sceneri flyver forbi hende.

Børnene har ikke ventet hende saa hurtigt, saa „jeg kom og overraskede dem. Jeg havde ikke set Annie i tre Aar og ikke Robby i halvandet, saa vi lo og vi græd, og det var et lykkeligt Øjeblik!“

Californiens Klima og Naturskønhed betager hende ganske, og med sin store Kærlighed til Blomster svælger hun i den Blomsterrigdom, der omgiver hende: „Der er Blomster her, jeg har aldrig drømt om, Blomster, der kun gror i Californien, saa skønne, saa jeg har at staa stille og gøre mine Udraab! Heliotropen og Fuchsiaen gror her som smaa Træer, Kalaliljen gror vildt, Folk benytter dem som en Slags Hæk imellem de forskellige Haver foran Husene.“

Laura synes godt om sin Svigersøn; „han er ikke rig, men han er dygtig og meget energisk og holder saa meget af Annie. Han er mørk, sort Haar, brune Øjne, en ægte Californier, men polite [*polited, høflig, beleven*] til det yderste . . . Robby er og bliver sin Fader lig! Jeg havde haabet, at denne Forandring af Omgivelse og Sædvaner vilde forandre ham, og saa han er den samme ligegyldige, godmodige Fyr, man ikke kan blive vred paa, men som aldrig vil kunne gøre sin egen living [*make his own living, ernære sig selv*]. Han taler om at gaa hjem med mig, det er det samme som at gaa hjem og drive igen, og gaa ind til Spilopper og ængste mig halvt

ihjel! Men jeg giver det i Guds Haand; som han vil have det, saaledes gaar det og ikke anderledes.“

Hun haaber, Vor Herre vil bevare Sønnen hjemme paa Farmen „og de Dyr, der er betroede til hans Varetægt. Sandsynligvis vil han have Besøg af hans Venner af og til; der er ikke meget at gøre, da Køerne er næsten rene, og det derfor er den eneste Tid, jeg kan forlade Farmen. Jeg maa hjem igen i Marts, saa jeg vil have et Besøg her paa en 9 à 10 Uger.“

Men under Opholdet i Californien fæstner Ønsket sig mere og mere hos Laura om, at hun „havde Farmen solgt for god Betaling (6000 Doll.) og havde mig et pænt lille Hjem her — det er just for mig — de mange Blomster, Frugt af alle Slags og ingen Kulde!“

Og i Juni s. A. kan hun hjemme fra Farmen meddele sin Veninde, at nu er Bestemmelsen taget, hun vil sælge i Nebraska „og gaa til Californien for Resten af mine Dage. Annie og Robby er der, og Willy vil gaa med mig . . .“ Hun har ydermere konsuleret en Læge, der „sagde, jeg havde arbejdet for haardt, det var Overanstrengelse, og jeg havde at holde Pige, og da saadan ikke er at faa [*i Nebraska*], har jeg bestemt at gaa herfra. Jeg har levet her i Nebraska i over 32 Aar, længere Tid end jeg har levet i Danmark, men jeg tror ikke, jeg vil savne Landlivet og alle dets Besværligheder, naar jeg kommer til Cal.“

Hvad der ogsaa bidrager til at skærpe Lauras Lyst til at komme bort fra Nebraska og til Califor-

nien, er det Udbytte, hun derved venter sig i religiøs Henseende.

Efter sin Hjemkomst til Nebraska har hun paa taget sig hver Søndag Morgen Kl. 10 at køre over til en Søndagsskole 2½ Mil fra Farmen for at undervise „unge voksne Mænd og Kvinder i Guds Ord efter Biblen;“ men hun udraaber: „Bare jeg kan faa mine Elever interesserede! De kommer, men det synes, som det er andre Ting, der drager dem, og ikke Kærlighed til Jesus. Hjælp mig og bed for dem!“ Hvorimod hun i Los Angeles, hvortil hendes Svigersøn var flyttet, bl. a. har oplevet „den sidste Uge af de revivals [*the revival meetings, Vækkelsesmøderne*]. Tusinder af Mennesker strømmede til Kirkerne, 8 Præster prædikede i 8 store Kirker hver Eftermiddag Kl. 3 og hver Aften Kl. 8½. Vi maatte gaa en Time før for at faa Plads. En Eftermiddag stod vi uden for det store Tempel-Auditorium i over en Time, Hundreder af Mennesker, syngende dejlige Psalmer, i en øsende Regn, ventende paa, der skulde aabnes! Der var Plads for 4000, og dog var der mange, der maatte gaa bort af Mangel paa Plads. En Aften, Annie og jeg kom for sent og saá Hundreder af Mennesker gaa hjem, vi gik ind i Søndagsskolerummet til overflow-meeting [*„Overskudsmøde“ for dem, der maatte gaa forgæves*], hvor saa en af Byens Præster talte til os og bad med os. Annie især havde en stor Velsignelse i det Møde. Salen var fuld, der var Bøn af hvemsomhelst og Vidnesbyrd af hvemsomhelst, saa vi havde en god Tid, endog vi ikke hørte nogen stor revivalist [*Vækkelses-Prædikant*]. De siger, at over 4000 Mennesker blev omvendt; en Ting er sikkert, at

alle Kirkemedlemmerne blev mere opvakte og levende i deres Tjeneste for deres Frelser. Jeg glemmer det aldrig, saa længe jeg lever! Kun de havde blevet ved noget længere, just synes det mig, da alle var interesserede og begejstrede, saa hørte det op. Men de véd vel bedre, de Herrens Tjenere. Jeg er kun en gammel uvidende Kvinde. De havde lovet at gaa til andre Byer. hvor der ligesom i Los Angeles var forberedt ved Bøn og Faste i mange Aar (de siger 5 i Los Angeles) — i 5 Aar har nogle af Guds Hellige bedt for denne revival, og Gud hørte deres Bøn, om den ogsaa tog 5 Aar! Nu er de alle beskæftigede, især Præsterne, med at opsøge de omvendte og holder Bibelskoler flere Aftener om Ugen, saa alle kan komme. [*Der er*] Bønnemøder hver Onsdag og Torsdag over hele United States fra 8 til 9 om Aftenen. Tænk, hvor mange tusinde Bønner, der opstiger til Herren mellem 8 og 9 de to Aftener, og det kun for Omvendelse af Sjæle og sommetider for the second coming of Christ [*Kristi Genkomst*]! Vor Fader er nødt til at høre saa mange Bønner!“ —

Laura venter kun paa den første heldige Lejlighed til at komme af med sin Farm. Medens hun stadigt om Dagen er beskæftiget med at holde Huset propert og rent „fra Ende til anden,“ passe Smaakreaturer og Fjerkræ, kærne Smør, lave Mad o. s. fr., har hun allerede i sin utrættelige Virksomheds-trang om Aftenen „travlt med at sy et Battenbergers Bordtæppe til min Stue i Californien.“

I Efteraaret 1905 er Laura saa heldig at faa sin Farm godt solgt.

Hun har straks meddelt Wilhelmine det; men Brevet er gaaet tabt, og det er først fra sit nye Hjem i Los Angeles i Californien, at hun d. 8. Maj 1906 faar Lejlighed til at lade hende det for Alvor vide.

Den 1. Marts 1906 „gik Farmen over til den nye Ejer,“ og den 15. forlod Laura med sin Søn Willy Nebraska. Hun har nu gjort Springet fra at være en lille „Bondekone“, der kunde slaa sig igennem med Børnene paa sin Gaard, til at blive en af Amerikas mangfoldige „retired farmers“, ældre Mænd og Kvinder, som fra Landet drives ind til Byerne af Usikkerheden i den Hjælp, de kan have af deres voksne Børn, og Umuligheden af at faa anden brugelig fast Arbejdskraft.

Da Laura efter næsten 33 Aars Forløb forlader Nebraska som en tresindstyveaarig udslidt Kone, har hun faaet betalt al sin afdøde Mands Gæld og ejer, foruden en Prioritet paa 3000 Dollars (til 6 Procent) i den solgte Farm, 3600 Dollars.

Typisk amerikansk er det, at de 1100 af disse 3600 Dollars bliver anvendt til en lille Grundspekulation i den By, hvor hun vil slaa sig ned; allerede under Besøget i Californien købte hun „to Grundlodder“ i Udkanten af Los Angeles og haaber her i den rette Stil paa hastig og stærk Stigning af disse Grundstykkers Værdi i Kraft af Byens fortsatte rivende Udvikling, der af alle betragtes som selvfølgelig; for det ene Grundstykke betalte hun 600 Dollars; men hendes Svigersøn, der købte lige Mage til ved Siden af, maatte give 750, „for han kom nogle Uger senere.“

I Brev af 8. Maj 1906 fortæller hun ydermere, at hun har købt sig et lille 6 Stuers Hus i en fredelig, stille Gade langt ude. „Støjen inde i den store By var mere, end mine Nerver kunde bære. Jeg har en pæn lille Dagligstue mod Syd; alle Husene her ligger noget inde paa Lodden, saa vi har en grøn Græsplæne med to nydelige Date-Palmetræer [*Daddelpalmer*], et paa hver Side af Indgangen. Huset er overgroet med smukke Blomster, en Altan, vi kalder det en „porch“, jeg véd ikke, hvad det kaldes paa Dansk, men alle Huse har det her, hvor vi sidder ude om Eftermiddagen og syr eller læser eller besøger hinanden. Jeg har hele Formiddagen og Morgenen været ude og arbejde i min Have... Fuchsiaer og Geraniummer gror her som Træer. Roserne (jeg har 12) blomstrer hele Aaret rundt. Jeg har 2 Ferskentræer med store Ferskener paa allerede; der er Figentræer, men ingen Appelsin- eller Citrontræer, men jeg skal have mig nogle plantede næste Efteraar. Jeg har en Hønsegaard, og jeg købte mig 12 Høns til at begynde med; Høns og Æg er meget dyre her, derfor bedst at have nogle selv!“

Hun fortæller videre om sin „hyggelige lille Dagligstue, jeg købte mig nogle pæne Møbler, nye for hele Huset.“ Der er „Spisestue, Køkken, Spisekammer, Badeværelse med alle mulige nye Bekvemmeligheder, elektrisk Lys, Gas for Kogninger og opvarme Rummene (Stuerne) med, og Vandrør i Huset, saa Du har Vand, naar Du vil, og vi har en Vandslange, saa vi vander vor Have Morgen og Aften. 3 store Sovekamre, mit er mod

Syd, mod Gaden, med et stort Vindue (5 Fod i Kvadrat) og et almindeligt Vindue mod Øst — saa det er lyst og hyggeligt. Min Seng er en forgyldt Jernseng, jeg tog alle mine Sengklæder og de pæreste Ting og Skilderier med mig fra Nebraska . . . Annie og hendes Mand bor hos mig; jeg led ikke at bo alene. Willy har sit Hjem hos os ogsaa; han arbejder paa, hvad han kan faa. Robby har været her i Besøg, men gik tilbage til sin Plads, han har haft nu i over 2 Aar i en lille By, 105 Mil Nord for Los Angeles. Det var mig en Glæde at se ham igen. Annie har ingen Børn, og der er ikke Udsigt til nogen, hvilket er en stor Skuffelse for mig, som altid har ønsket at blive Bedstemoder.“

Saaledes som Laura i sine Tanker har lagt Fremtiden til Rette, skulde hun i sit Hus — hvori der staar et Laan af 1250 Dollars — have sin Datter og Svigersøn boende og derfor faa sit Ophold; den ene af Sønnerne vilde hun ogsaa beholde under sine Vinger, og saaledes at han i hvert Fald ikke kostede hende noget; „Grundlodderne,“ mener hun, vil „mere end double mine Penge,“ saa at de altsaa ved Salg baade kunde betale Gælden paa Huset og give den anlagte Kapital tilbage; Laura kunde da med Renterne af den betale Skatter og Afgifter og endda have et Overskud at lægge til de 180 Dollars, som er hendes Renteindtægt; derigennem vilde hendes beskedne personlige Fornødenheder være dækkede.

Men som saa mangen anden gammel Landboer, der flytter til Byen, gør hun den Opdagelse, at Forvandlingen til Bymenneske ikke gaar saa let og

økonomisk glimrende for sig, som det i første Øjeblik kan se ud.

Overfor den større og forholdsvis billige Komfort staar høje Priser paa alle daglige Fornødenheder og en Mængde Udgifter, som Landet slet ikke kender til. Allerede i Maj Maaned Aaret efter skriver hun: „Det er saa besværligt at leve i en stor By, idet vi har at tage den electric Car, det er næsten 5 Mil fra mit Hjem ned til Forretningsparten [*Forretningskvarteret*]; gaa saa langt kan vi ikke, well, det koster kun 5 c., men det løber op til mange Penge, før vi tænker derpaa. Og Penge har vi ikke mange af! Jeg har lidt, men det koster meget mere at leve her, end jeg drømte om; ude paa Landet har man saa meget saa at sige for intet, saa vi véd ikke meget om, hvad det koster i Byen at leve. Maaske den Dag kommer, at jeg vil have at gaa tilbage til Nebraska igen, da det dér er billigere at leve . . . Saa længe min Datter lever her hos mig, det gaar; men de er fattige og vil maaske have at flytte. Dog jeg kan kun sige, Vor Herre har lovet at tage kær af [*take care of, sørge for*] alle hans Børn her paa Jorden, og jeg stoler paa, han vil ikke glemme mig. Gud være lovet, jeg har den Overbevisning!“ . . . For Resten dvæler hun atter med Glæde ved sit Hus, der er „lille, grøntmalet, med en Veranda overgroet med Ivery geranium [*Ivy Geranium, vedbendbladet Geranium*]; den blomstrer nu, lys lilla. Alle vender dem om for at beundre den, der gaar forbi, Du kan kun se Blomster, kun faa Blade. Paa den anden Side af Døren har jeg Roser, „La France“! ganske lyserød med den fineste Duft, og 3 andre

smukke høje Rosentræer (3 Fod), og for neden har jeg en Række af Stedmodersblomster, af den fineste Slags, store, af alle Kulører. Op ad Stammen af min Banana-Palme gror blomstrende Ærter; jeg erindrer at have set dem i Danmark, de er af alle Kulører og lugter godt. Paa Kanten af Verandaen [*er der*] en lav Væg bygget ligesom Huset, besat med smukke Potteplanter; jeg har en Gyngestol derude og gaar ud dér og fryder mig! Vi bor paa en bred, smuk, stille Gade med store Træer, i hvilke the mocking-bird [*Spottefuglen, mimus polyglottus*] bygger sin Rede og synger saa dejligt for os. Der er en Straf af 50 Dollars for den, der dræber eller molæster en Sangfugl, hvilket gør, at Sangfuglen er saa tam, og saadan en Masse af dem."

Laura er tilfreds med sine „rare Naboer. Amerikanerne sitter en Ære i at være en god Nabo. Vi kender alle hinanden paa denne Block (fra et Hjørne til et andet) og er alle pæne Borgere og sitter en Ære i at leve et pænt Liv. I Sygdom de kommer og ofrer Hjælp; til Jul fik jeg Præsenter fra 3 Naboer, til min Fødselsdag fik jeg igen."

Californiens Jordrystelser lærer Laura hurtigt at kende, idet allerede Dagen efter det frygtelige Jordskælv i Sct. Francisco, d. 18. April 1906, hendes Hus i Los Angeles „rystede under os, og Tallerkener og Kopper etc. rystede; men det tog kun 40 Sekunder; dog vi har haft flere smaa Rystelser. Folk ler af mig og siger, det er ingenting; det har de følt i hele deres Levetid, men det har endnu aldrig gjort nogen Skade. Jeg følte efter, at jeg vilde ønske, jeg havde blevet

i Nebraska . . . men Folk her spørger mig, om jeg hellere vilde blive taget up i en Cyclon . . . Saa naar det kommer til Stykket, er jeg maaske lige saa godt her. En Ting er sikkert, at Gud Fader i Himlen er mig lige saa nær her og er able to take care of me [*i Stand til at sørge for mig*].“ Og ellers er det „et dejligt Land, jeg lever i — en skøn, storartet Natur . . . De Blomster, især Roserne, er vidunderlige, og det blomstrer her hele Aaret rundt. Her er saa mange vidunderlig dejlige Slags Blomster; her er aldrig Vinter, kun en Regntid . . .“

— Den stærke Verdslighed i Livet, som omgiver hende, betoner Laura ofte. Los Angeles ligger „16 Mil fra Havet, hver tyve Minutter gaar en elektrisk car, der kan holde 130 Personer til de mange Bade og Forlystelsessteder langs Kysten, hvor den ene søger at overgaa den anden i Forlystelser for at drage den største Folkemasse.“

„Men,“ tilføjer hun, „Vor Herre er heller ikke glemt i dette Wunderland.“

Og Lauras derpaa følgende Skildringer af de religiøse Forhold i Los Angeles bør gengives med hendes egen Retskrivning og Tegnsætning, fordi man ogsaa derigennem faar et Bidrag til at se, hvorledes hun mere og mere amerikaniseres.

„Jeg har været til 2 Møder, hvor en Mand lægger sin Haand paa en Syg og smører Olie paa Deres Pande, og courerer dem i Jesus Navn. Jeg saá den usseligste Drukkenboldt komme op! og blev healet [*helbredet*] in Jesus Name [*Navn*]! — han tager dem med sig til hans Hjem, gjør dem rene (giver dem et bad) rene nye Klæder! og beholder dem hos

ham til de har overkommet [*come over, overvinde*] Drikkedjævelen, han Da sørger for de faar Arbeide. Han er en rig Mand og spænder [*spends, udgiver*] alt han har paa at redde falden humanity [*Menneskehed*]. Saa er her en anden slags Møder, hvor de clame [*claime, paastaar*], de kan tale i fremmede Tungemaal, som Aanden giver dem at ud-sige det begyndt lidt over et Aar siden, hver Dag sommetider til Midnat, har de Møde! Folk strømme til og fra! — men Møderne har ikke stoppet, og de sige, de vil ikke stoppe før Jesus kommer, de komme sammen for at vente, og forberede dem paa hans Komme. — Det er ganske forunderlig! naar man tænker paa! at denne By er til — fordi hele United Stats kommer her for at have en god Tid see Naturen, Havet, Blomsterne! og alle mulige Fornøielser og Synd gaaer for sig her, for at more de kommende Fremmede der spender there money frily! [*spend their money freely, rask væk giver deres Penge ud*] — og ikke er der noget Sted, de fortælle mig, hvor der er saa mange Kirker, saa mange forskellige secter, som der er her. Jeg har endnu ikke været til disse Møder, de kalde dem pentacostel meetings [*Pentecost meetings, Pinsemøder*] da jeg ikke kan finde der alene, men har at gaa med en der kan finde Veien i denne store Babylon. Jeg gaaer med min Svigtersøns Tante, saadan en god christen Kone! vi har saadan en god Tid sammen [*we have such a good time together, vi har det saa godt sammen*]! — Da vi begger overbeviste om, at vi leve i de sidste Dage.“

De i det hele taget noget rosenfarvede Forvent-

ninger, hvormed Laura i sin Tid kom til Californien, bliver hurtigt gjort til Skamme.

Besøget hos Datteren i dennes Ægteskabs første Tider havde kaldt dem til Live under hele Indtrykket af al Landets Skønhed og naturlige Rigdom; Laura kunde heller ikke dengang unddrage sig Paavirkningen af Amerikanernes dristige Forhaabningsfuldhed, som den ligger i Luften overalt, baade med Rette og Urette.

Nu viser det sig, at Tiderne i Virkeligheden er daarlige. Hendes egen lille Grundspekulation bliver yderst usikker; i Foraaret 1907 mener hun kun at kunne sælge sine to Grunde for det samme, som hun gav, og hun havde troet at „ville haft solgt dem med stor Fordel for længe siden.“ Svigersonnen og Sønnerne har store Vanskeligheder ved at faa Arbejde, omfattende Striker med megen Ulykke i Følge rykker hende ind paa Livet, Forholdene breder i det hele taget Uhygge omkring hende.

„Her er Arbejdsløshed og Dyretid,“ skriver hun f. Eks. i et Brev af 9. Decbr. 1910, „det gærer i alle Forhold; den rige bliver umaadelig rig, og den fattige sulter; som det er, kan det ikke blive ved længe! der vil blive Revolution. Det vil gaa til en Tid, hvor længe ingen véd. Arbejderen vil rejse op imod Arbejdsherren, der tjener Millioner, medens Arbejderen og hans Familie sulter! Føden er rejst [*raised, steget*] og umaadelig dyr, og Arbejdsherren putter Lønnen ned [*fejlagtigt for cuts the wages down, beskærer, sætter Lønnen ned*], fordi han har Magten og kan gøre saa. Her er megen Forbitrelse imod Roosevelt. Den rige løfter ham til Skyerne,

den fattige fordømmer ham. Arbejderne har formet hvad de kalder en Union imod de rige Fabrikejere for derved at tvinge dem til at give højere Løn. The Union har valgt Los Angeles for deres Hovedsæde, saa Slaget vil begynde her, jeg formoder, den rige hader „the Unionmen“ [*Foreningsfolkene*] og gør dem alt det onde, de kan. Det værste er, at Lederne af the Union meler deres egen Kage! Véd Du, jeg tror ikke, der er en ærlig Mand i hele Amerika, de mangler kun Fristelsen og de er alle for Salg (*for sale, til Fals*).“ [*I Oktober 1910 havde i Los Angeles det kapitalistiske Blad „Times“ været Genstand for et Dynamitattentat, som oplystes at være foretaget under Medvirkning af fremragende „unionmen“. Et Par Maaneder efter øvedes et lignende Attentat mod Jernværket Llewellyn.*]

Andet Steds hedder det: „Der er ikke en Ting i det mest forfinede Liv, at de ikke bruger her, det er Ulykken! Arbejdsmanden, som har sine 3 à 4 Dollars om Dagen, lever lige saa fint, det bedste af det bedste paa Bordet hver Dag, som den rige Mand; saa naar der kommer Arbejdsløshed, er der ikke lagt noget til Side, og saa klager de og er misfornøjede. Luksus tager Overhaand, der er dyre Pianoer i ethvert Hus, de kan faa dem paa maanedlig Afbetaling. Alle køber dyre færdigsyede Kjoler. Man faar ikke meget af en Hat for 10 Dollars, 100 Dollars er en almindelig Pris, naar der er Strudsfer paa dem — dog Strudsen lever her i Landet! . . Vi har haft en stor politisk Strid just nu her i Byen. Kvinderne har faaet Ret til at vote [*stemme*]; Socialisterne prøvede paa at faa Municipal office [*Kommu-*

nalbestyrelsen], men blev defiedet [*defied, slaaede*], de rakkede hinanden ned i Bladene, saa det var en Skam. . .“

— Spørgsmaalet om Kvindens Ligestilling med Manden beskæftiger hende stadigt, og hun udtaler bl. a. i et Brev af 13 Maj 1907, „at i dette Land kan Kvinden arbejde for Kristi [*Sag*], idet de i Kirken er tilladte ved Bønnemøder at bede og give deres Vidnesbyrd af hvad deres Frelser har gjort for dem, og tale med enhver om deres Sjæls Frelse. Det er en mageløs Frihed! Det giver mangan en begavet Kvinde i Guds Haand at frelse en eller anden. Jeg er taknemlig, at Gud saaledes styrede min Skæbne, at jeg kom til et Land, hvor Kvinden er ligesidet med Manden i alle Ting.“

Men hun har nu ogsaa lært Sider af Kvindens Ligestilling med Manden at kende, som ikke fuldt ud tiltaler hende.

Da Wilhelmine i 1910 fortæller, at nu har hun faaet „Valgret“ hjemme i Danmark, udtaler Laura, at saa vidt er de endnu ikke overalt naaet i „Fremskridtenes Land,“ men „Pigerne gaar i Skole og lærer det samme som Drengene, hvorfor de ogsaa kan tage alle mulige Bestillinger, og det er almindeligt, at baade Mand og Kone arbejder ude, især dersom der er et eller andet Lem af Familjen, der kan se til Hjemmet.“ Og Lauras Instinkt endnu mere end hendes Religiositet tager bestemt Afstand fra en skæbnesvanger Konsekvens af den amerikanske Kvindes Trang til at blive ligestillet med Mændene: „Her er det saa almindeligt,“ siger hun, „at Folk har ingen Børn. Der er saagar Doktorer, der er lave nok til

at hjælpe en Kone til en Abort. Mange Koner gaar i en tidlig Grav, fordi de ingen Børn vil have.“

I Følge Lauras religiøse Opfattelse maa alle disse Ting blive hende et Bevis for, „at Satan triumferer i disse Dage, et andet Tegn, at Jesus maa komme snart, dette er Begyndelsen af Tribulation [*de sidste Dages Trængsler*]. Skal Du og jeg gaa igennem det? Eller vil vor Lord [*Our Lord, Vorherre*] tage os væk herfra — som han har lovet? Er vi gode nok, til han vil tage os op til ham i Luften!“

Til Satans Værk hører ogsaa efter Lauras Mening, den i den sidste Menneskealder over hele Amerika stærkt fremtrængende „Christian Science“. Wilhelmine har spurgt sin Veninde om, hvad det egentlig er for noget, og Laura svarer:

„Mrs. Eddy, Stifteren af denne nye Religion, der drager Tusinder til sig, er just begravet i disse Dage, 90 Aar gammel. Jeg forstaar ikke Christian Science og ønsker heller ikke at gøre Bekendtskab med den. Det er et Sammensurium af Bibel og Vrøvl! De siger, der er ingen Sorg, Sygdom eller Synd; det er altsammen i vor egen Indbildning; Jesus Krist er en god Mand, han døde ikke for vor Synd, for der er ingen Død eller Synd! At det er af Djævelen, er min Overbevisning. Det vilde ikke have den Magt, det har, hvis det var af Mennesker! Tusinder tror paa det; det passer Synderen, hvis Samvittighed maaske fordømmer ham. Jeg véd, Masser af gamle Libertinere hører til den Religion. De kurerer Folk for alle mulige Sygdomme, idet de bilder dem ind, de er ikke syge — kun i deres Indbildning.

Og der er mange, især mellem Kvinderne, der indbilder dem selv mange Ting, de føler alle Slags Piner, hvilke det halve er i deres Nerver og halvt Indbildning. . . Christian science drager en Masse til sig, de gør Mirakler ved deres Helbredden saa mange syge. Forleden var her en Dame, der fortalte, hendes lille Søn var meget syg af Forkølelse, havde stærk Feber og var saa urolig. Saa phoned [*telefonerede*] hun til en Christian science om at komme og helbrede Drengen. Hun kunde ikke komme, men Kl. 8 om Aftenen vilde hun give Barnet en „absent treatment“ [*Behandling paa Afstand*] — og Kl. 8 blev Barnet roligt og faldt i en rolig Søvn og næste Morgen var fuldstændig rask! Djævelen har en forunderlig Magt i vore Dage!“

„Var det muligt,“ fortsætter hun, „vilde han be-
drage „the very elect“ [*de virkelig udvalgte*], og ingen-
steder er der saa megen Djævelskab, [*der*] gaar for
sig, som her i denne By; alle mulige tænkelige Re-
ligioner flourer her. Der er mig fortalt, at der er
en Plads eller Tempel, hvor de tilbeder Djævelen!
Her lever saa mange Kinesere og Japanesere, som
vi véd tilbeder onde Aander. Ingen Under, de flourer
her. De har fundet ud, at den „Hvide Slave
[*handel*]“ er for fuld Gang her i dette store Baby-
lon.“

Heller ikke Forholdene indenfor Lauras snevrere
Kreds udvikler sig saaledes, som hun en Tid lang
havde dristet sig til at haabe.

Luras yngste Søn, Robby, klarer sig i nogle Aar
taaleligt, den største Tid borte fra Los Angeles, blandt

andet beskæftiget med Appelsinplukning og lignende let, landligt Arbejde; i Julen 1908 „var han hjemme og var saa begejstret over den dejlige Natur oppe mellem Bjærgene.“ Men ved Juletid Aaret efter kommer han syg og elendig hjem til Moderen. Hun faar ham „eksamineret“ af en udmærket Læge, der „sagde, han havde Consumption (Brystsyge), vi fik ham ud paa et Sanatorium for Consumption; han var dér i 4 Maaneder, men nu er han hjemme igen; han blev hjemmesyg og led ikke at være derude imellem de mange brystsyge Mennesker.“

Moderen faar da „lavet et Telt i vor Have, 12×10 med Gulv og en Platform, saa han kan sidde udenfor i en Stol for Invalids; eller naar Solen omkring ved Kl. 10 bliver for varm, flytter vi hans Stol hen under et meget bladfuldt Abrikostræ, saa Solen kan ikke trænge igennem. . . Han sover i Teltet; det er indrettet rigtig hyggeligt med Komode, et lille Bord med Tæppe paa, en Gyngestol, et lille Gulvtæppe foran Sengen, en Garderobe til at hænge hans Klæder i. Vi gør alt, hvad vi kan, for at gøre ham Livet behageligt. Doktoren mener, at han kan leve nogle Aar, dersom vi passer godt paa ham.“ Men det pinagtige for hende er, „at jeg har ikke Penge nok, saa jeg maa tage op af Kapitalen, for alt er saa dyrt. Bare jeg havde blevet paa Farmen! Nu maa jeg se at sælge mit Hjem og maaske tabe Penge, for Tiderne er saa haarde; det synes, som der er ingen Penge mellem Folk. Bare jeg kunde sælge mine Byggelodder, det er en Bekymring alletider!“

Saa er det en Søndag Morgen sidst i August, at Søsteren hører den syge unge Mand ringe heftigt ude

fra sit lille Telt i Haven, hun springer op af Sengen og løber „barbenet i sin Natkjole ud til ham. Han sad op paa Kanten af Sengen og havde haft en Blodstyrtning! — han kaldte „kom! kom!“ Annie sprang og tog ham i hendes Arme, og da jeg kom, et Minut efter, var han allerede død. Min stakkels Dreng, og han var ikke frelst! Vi havde gjort alt, vi kunde, til at frelse hans Sjæl, men det syntes, som der var noget, der kom imellem ham og hans Frelser. Jeg spurgte flere Gange, om han ikke angrede hans Synder, men nej, det syntes, som der var ingen Syndsanger. Han troede paa Jesus som Guds Søn, men syntes ikke at have ham nødvendig. Den 24de blev han begravet i Evergreen Kirkegaard, en dejlig Have, hvor højstammede Roser blomstrer Aaret rundt. Vi købte et pænt Mornement med hans Navn, det er alt, der er levnet af min yngste Søn! Du erindrer, min ældste Søn kom ogsaa i en for tidlig Grav. — Hvor Livet har prøvet mig!“ —

Lauras Prøvelser er ikke omme. Hendes Svigersøn viser sig at være noget ustadig til Arbejde og i det hele taget svag og lidet energisk af Karakter, saa at det ofte synes Laura, som om hendes egen ægteskabelige Skæbne gentager sig i den — forøvrigt barnløse — Datters Liv. En Ting maa hun dog rosende erkende, at „han er Gentleman og glemmer sig ikke selv, som min Mand gjorde.“

Willy, der stadigt bor hos Moderen, arbejder ved lidt af hvert, hyppigt ses han at have været beskæftiget som Arbejdsmand i „en Tømmergaard“ til 2 Dollars om Dagen, stundom som Maler, „han lider den Profession.“ Moderen beklager, at han ikke kan

holde paa Penge og har en stor Del af Faderens Egenkærlighed. Desuden finder hun det med sin strengt amerikanske Tankegang dadelværdigt, at han „bruger Tobak og tager et Glas Øl . . . Gaa ind paa et Værtshus (vi kalder det Saloon) er consideret [*anset for*] en stor Skam i dette Land. En ung Mand, der gør det eller spiller Kort paa en Saloon, er ikke regnet for noget. Der er mange, der gør det, men jeg maa sige, det er mest Folk fra Europa. Mine Børns Fader tog dem med sig ind paa dette Helvede, en Saloon, hvor der bruges profant Sprog [*profane speaking, ugudelig Tale*], Sværgen — og tale[s] ilde om Kvinden. Alle Saloonkiperne [*saloonkeepers, Værtshusholdere*] er rige Folk, svælger i Overflødighed, Penge stjaalne fra den fordrukne Mands Børn! Der har været en stor Strid all over [*over hele*] Landet for Temperens [*temperance, Afhold*], jeg mig selv [*I myself*] bærer det hvide Baand, men min Søn og Svigersøn drikker, og jeg føler mig selv magtesløs og gaar kun sjældent til Temperensmøderne . . . Willy siger, han tager kun et Glas en Gang imellem; der er ingen Saloon tæt ved, praise God [*Gud være lovet*]! men den er nær nok sommetider . . .“

Kort efter den yngste Søns Død lykkes det om-sider Laura „midt i min Forlegenhed eller Sorg“ at faa solgt „en af mine Lodder for 750; jeg havde betalt 600, saa det var ikke megen Fortjeneste, men det kom saa rigtigt tilpas og ligefrem frelste mig ud af en stor Forlegenhed, der kunde have haft den Følge, at jeg tabte mit Hjem.“

Endnu Aaret efter er dog Vanskelighederne ikke overvundne, og hun frygter for, at hun maa sælge „dette Hus og købe mig et billigere, saa Willy og jeg kan leve sammen,“ alene uden Datteren og hendes Mand.

„Der vil ingen Glæde blive for mig i dette Liv,“ slutter hun sit Julebrev af 1910 til sin gamle Veninde, „jeg vil have at bære mit Kors til min Død. Dog jeg bærer det ikke alene; min Frelser hjælper mig.“

Paa Trods af alle Besværligheder lykkes det dog Laura at holde sammen paa Husstanden. Svigersønnen bliver optaget i Baptisternes Samfund, som nu baade Moder og Datter tilhører, og Laura kan i Maj 1911 meddele, at „vi er alle raske, Gud ske Lov, og har vort daglige Brød i al Sparsommelighed.“ Decemberskrivelsen fra samme Aar fortæller, at „vi bor i det samme Hus, jeg købte, da jeg kom, og vi har det hyggeligt og rart — og forliges godt; det er den bedste Part.“

I Brev af 24. Maj 1912 — som er skrevet i Anledning af Venindens Fødselsdag d. 2. Juni — dvæler Laura endnu engang taknemligt ved „det dejlige Vejr, vi har her hele Aaret rundt;“ hun passer sit Hus, pusler i sin Have og søger at gøre for sine Børn, hvad hun kan; gaar kun sjældent ud. Men hun tilføjer: „Jeg haaber, jeg skal ikke blive saa gammel, jeg er træt og længes efter Hvile. Mit Liv har været saadan et strengt et; jeg har arbejdet saa haardt og nægtet mig selv enhver Bekvemmelighed for at have lidt paa mine gamle Dage. Det har taget

alle mine Kræfter, saa jeg føler træt og udslidt. . . Modtag mine og Annes hjerteligste Ønsker for Dig i dit kommende Leveaar! Gid Du maa være rask og fuld af Kærlighed til vor velsignede Frelser Jesus Krist! Alt andet er jo kun for intet at regne.“

I et allersidste Brev — af 31. August 1912 — besvarer Laura en Række Spørgsmaal, som Wilhelmine har stillet til hende angaaende hendes Slægt hjemme i Danmark.

Og idet den gamle, 67aaarige Kone genopfrisker Minderne fra fordums Dage, nævner hun for første Gang i alle sine Breve sin Ungdoms Kærlighedshistorie med den unge Mand, som skuffede hende: „Jeg har aldrig følt Kærlighed mere end den ene Gang i mit hele Liv! og jeg haaber, jeg skal møde ham i Himlen. Livet har intet for mig mere; jeg er færdig til at gaa lige nu.“ —

Hermed ender Laura Birchs Historie. Mindet om den Mand, hun fulgte til Amerika, er dødt; til hendes gamle Land knyttet hun endnu kun ved Brevvekslingen med den eneste trofaste Veninde hjemme; Amerika har ganske præget hende og hendes Børn i sin Form.

Christian Birch gik økonomisk og menneskeligt til Grunde ved manglende Evne til at kunne lade sig omplante i den fremmede Jord. Proprietærsønnen og Forvalteren fra de store Gaarde og med den gamle Verdens Herremoral kunde ikke blive amerikansk Bonde og Ægtemand. Hans Enke, hvis større Smidighed og Livskraft reddede hende fra Tilintet-

gørelsen derovre, vandt kun en socialt ringe Stilling for sig selv og sine Børn.

Men hendes nye Fædreland førte hende ad sine ejendommelige Veje hen til det, som blev hende det ene fornødne. —

EN KØBENHAVNER
PAA TRAMPEN

PAA den Tid, da Kampen imellem Ministeriet Estrup og det danske Folketing rasede heftigst, og den provisoriske Finanslov af 1. April 1885 lige havde set Lyset, var en ung og ivrig Socialdemokrat, Malersvend Valdemar Lyngby nylig udvandret til Nordamerika.

Han var ugift, 25 Aar gammel, Søn af en Snedker-Frimester, født i København, hvor hele hans Familie levede, Brødre og Svogere som Haandværkere og Arbejdsfolk.

Valdemar havde gaaet i en af den gamle Bys Kommuneskoler og var efter Konfirmationen kommen i Malerlære, hvor han blev særlig uddannet i Rullegardinsmaleri, som dengang var paa Mode.

Det ældste af de bevarede Breve til hans Hjem er skrevet fra Omaha i Nebraska og virker noget voldsomt.

Det er dateret d. 18. April 1885 og skrevet lige efter, at han i det stedlige danske Blad „Den danske Pioneer“ har faaet Underretning om de nyeste politiske Begivenheder hjemme.

Øverst oppe bærer Brevet som et Motto Socialistmarchens populære Begyndelseslinjer:

Snart dages, det Brødrer, det lysner i Øst
Til Arbejdet Liv eller Død.

Derpaa følger nogle højst majestætsfornærmende Sider, og en overraskende Udsigt over Danmarks Historie fra Middelalderen indtil Nutiden (hvoraf det første lille Afsnit — ligesom de citerede Verslinjer — eksempelvis gengives med Originalens Ret-skrivning og Tegnsætning):

„Efter Historien véd vi Tilfælder, hvor den Simple kunde staa frem for Kongen og sige ham sin og hans Meningsfællers Mening; men det var de Tider, da Bonden eller Arbejderen, eller hvad vi nu vil kalde ham for, ikke vilde lade sig træde paa Nakken, og ej taale dumme og rovbegjærlige Konger, Exp: som Historien viser særlig i det 12 Aarhundre.

Aaret 1448 bragt et nyt Tidsalder for Danmark, da fik „Folkets Stemme“ Gehør, eller rettere sagt en Part af Folket paatog sig denne Tjeneste at krone Chr. 1ste, men efter først at give sin Ed paa „intet at gøre imod Adelen, hverken med eller mod“ uden deres Samtykke. Paa de Tider var allerede „Borgeren“ sunken ned i sin nedværdige Stilling. Ham (Bonden, Arbejderen og Borgeren) Danmarks virkelige Raadgiver og dets Frelser i Nødens Stund, han havde intet at sige, han skulde kuns være Redskabet til at fremme deres Planer og tilsidst Offeret for deres Gerninger; men da Chr. d. 2den blev valgt, rørtes en anden Retning i Folket. Han var selv frihedselkende og vilde kun gøre Gavn. Men hans Politik huede ikke Adelen, og de fik ham snart væk, skønt efter megen Blodsudgydelse (Skipper Clement), og herved saá man tilsidst Fredr. den 1stes dyrebare og hellige „Eder“, som skulde være en Konges Pryd. Og naar vi tilsidst kommer til Christian d. 7de,

som begik de værste Udskejelser, og Følgerne blev, at han blev Idiot tilsidst, han var Konge over saadan Mænd som Heiberg og andre, der skrev og talte om Frihed; vel havde han Raadgiver men hans Underskrift skulde til, og med andre Ord saa snart Navnet Christian den 7de stod under Dommen, stod den ved Magt. — Historien gemmer flere af saadan mørke Blade, som man helst skulde lade fare; men Historien giver os tillige Begreb om, hvorledes vi har at forholde os, naar der kommer Tilstande, hvor det er nødigt at tage fat med paa Roret.“

I hvad Retning Valdemar kunde ønske, at der blev „taget fat med paa Roret,“ forstaar man allerede af hans Bemærkning om, at han „sætter [*siddet*] i Omaha, Friheds-Bladet „Den Danske Pioneer“s Hjem.“ Gennem „Pioneeren“ har han „set de hjemlige Rystelser, og hvilket jeg haaber ikke maa lægge sig, førend Arbejderen har naaet sit Maal, og det vil vel ogsaa ske, naar bare der er Enighed.“

Som erfaren Mand fra Amerika kan han allerede belære om, at „Demokrat [*og Demokrat*] er to Ting; thi man kan være Demokrat for sig selv og kuns leve for at faa mere i Løn, og for det andet Demokrat, som det er her ovre: Du er fri i et og alt, og Du kan handle, som Du selv vil. Hvad Du synes, der er det bedste, det kan Du frit skrive og tale om. Her gives ngen „Injurier“, thi det vilde være latterligt, hvis to Modstandere Dagen efter Kampen skulde i Retten. Men naturligvis, sige og skrive, hvad der [*er*] Usandhed, er her Grænse for; men har en af Kandidaterne en eller anden Fortid, Kors, hvor den bliver gennemhamret paa Talerstolen, ja, med saadan Ord:

Han er Landets værste Røver! Han har stjaalet Landets Penge! o. s. v.“

— Med en dekorativ Streg afslutter Valdemar den almindeligere politiske Del af sin Skrivelse og gaar over til at fortælle, hvorledes han og hans Barn-
domsven fra Adelgade i København, ligeledes Maler-
svend Julius Hansen „for at komme til Omaha har
passeret Mississipi River og Missouri ditto. Omaha
ligger ved sidstnævnte. I kan tro, at her er noget
at se, og jeg kan fortælle Eder Historier, som baade
er „grinagtige“ og „alvorlige“, hvilket jeg mundtligt
skal fortælle for Eder ved Lejlighed en Gang. Jeg
haaber nu, at I vil besvare mig disse Linjer hurtig
muligst og skrive, at Danmark nu er blevet Repu-
blik?????“ — Men „naar I næste Gang hører fra
os, bliver det ganske vist fra Californien.“

Valdemars „store Lyst til at se mig omkring,“ som
han andet Steds kalder det, har gjort ham det for
trangt i Omaha til Trods for „Frihedsbladet“ og hans
demokratiske Oplevelser; sammen med Kammeraten
hjemme fra sætter han sig det Maal at naa saa langt
igennem Amerika, som det er muligt, lige til Stille-
havskysten.

Han kommer ogsaa af Sted, om end noget senere
end paaregnet og uden sin Ven Julius, der allerede
tidligere har kunnet begive sig paa Vej.

En lille Samling paa 17 Breve — fra 20. Septbr.
1885 til 8. September. 1888 — til Moderen og Sø-
skende i København og en sammenhængende „Rejse-
skildring“, der er bleven til i mindre Partier, som
efterhaanden sendtes til Hjemmet, viser hele Turens

Forløb. Engelske Navne og Sætninger, som forekommer i Optegnelserne, er bestandigt til Oplysning for Familien omhyggeligt oversatte i vedføjede Paranteser. —

Alle politiske Betragtninger og ethvert Henblik paa Fædrelandets Fortid og Nutid er som blæste væk, i samme Øjeblik Rejsen er begyndt; Valdemar faar aabenbart alt for meget at gøre med at klare for sig selv, til at han kan ofre Tid og Tanker paa Samfundet.

Begyndelsen paa Turen er, at den 28. Juli 1885 sætter „3 Svenskere, 2 Danskere og jeg“ sig i Bevægelse fra Omaha.

De stiller paa Burlington-Jernbanerutens Kontor, hvor de har „søgt om at komme med ud paa Jernbaneanlæg,“ hvad de ogsaa er bleven antaget til.

Paa Kontoret faar de „en Seddel, som gav os Ret til at gaa paa Trainet (Jernbanetoget). „Farvel, Omaha, for stedse,“ sagde jeg i den Tro, at „Ildhesten“ vilde bringe mig ud i The great Western (Det store Vesten); men nej, det gaar ikke altid, som Præsten prædiker, Køreturen var ikke længere end til Lincoln, 75 mile from Omaha.

Vi skulde til en Town (By) ved Navn Dorchester; men i Lincoln kom vi paa et fejlt Train, og [da] vi havde kørt et Stykke Vej, kom Konduktøren og sagde Tickets! (Billetterne). Han, som havde Sedlen, tog den frem og viste Konduktøren den; han saå paa den og sagde: „I er paa fejlt Train!“ Han lod Trainet stoppe, og vi hoppede af. Vi havde 2 mile (Engelsk) tilbage til Lincoln, hvortil vi gik.“

Med den Gaaen i forkert Tog bliver Arbejdet paa Jernbaneanlægget straks opgivet. For Resten var Selska-

bet allerede blevet reduceret undervejs, thi „da vi kom til Platta-Mount (La Plattas Udløb i Missouri) [*Platte-Mouth, Platte- eller Nebraska-Flodens Udmunding kun 25 km. fra Omaha*], gik to af Svenskerne fra os og tog Vejen Øst paa, i Stedet for Vest paa. Vi andre, da vi var heldt ud, begav os paa vort Tilbage tog, hvilket var en meget drøj Tur, især for en Dansker. Han blev syg af Varmen og maatte tilsidst tage ind i en lille Hytte eller rettere sagt i et Skur, og dér opslog vi vor Bagage, og vore Lidelsesfæller havde en Flaske med Alkohol, og Vand var der nok af i Nærheden, saa vi lavede os en „Grog“, men — den var kold. Vor Patient blev meget syg dér, og jeg fungerede som „Mirakeldoktor“. Hele min Kur bestod af Vand og bare Vand; men det hjalp ogsaa paa ham, efter at jeg havde heldt den ene efter den anden Øse Vand over ham, saa at han tilsidst lignede en drukkende Mus. Han gav mig min Honorar (25 cts.) med det samme, det var just ikke meget, men da der var „Thomas“ i Lommen, saa gjorde det dog saa meget, at da jeg kom til Lincoln, kunde jeg faa Dinner (Middagsmad). — Vi kom endelig til Lincoln efter at have svedt en Del, thi det var ualmindelig varmt i de Dage, og opslog vor Resident paa Jernbanestationen, og derfra blev den tilbageblivende Svensker og jeg sendt ud paa Reconognering efter et billigt og godt Logis. Vi fandt et, men kuns til to, og da vi kom tilbage og sagde det, sagde de andre to: „Det er bedst, I gaar igen og ser at finde et, hvor vi kan være alle 4!“ Atter udrykkede vi to og kom tilbage

efter en $\frac{1}{2}$ Times Forløb, men da var de andre to „forduftet“, hvorhen maa Guderne vide.“

Efter en lille Raadslagning tager de to tilbageblevne Kammerater deres „Randsel og stavrede over til National-Hotel, hvor vi slog os til Ro efter Dagens Begivenheder.“ Senere op paa Dagen gaar de „en Omgang i Byen. Lincoln er Nebraskas Hovedstad og har 20 Tusind Indbyggere. Af Mærkværdigheder vil jeg nævne: Et meget smukt Posthus af store Kampensten. Det laa paa en lille grøn indhegnet Plads, og der var et Springvand med „Sundheds-Vand“, som kom mellem 11,000 til 12,000 Fod fra Jorden. Jeg véd ikke, om det er en „And“, men saaledes blev der sagt.“

Efter „„supper“ (Aftensmad)“ gaar de igen en Tur til det samme Posthus og ser til Afveksling paa en Mand, der havde faaet Solstik, „hvilken de forsøgte at faa rask igen“ uden heldigt Resultat. Saa blev det „Sengetid, og vi tog atter til Hotellet, hvor vi fik vor Bedroom (Sovekammer) anvist, og vi stavrede derop. Sengen var ren og pæn at se til; men, da vi ikke kendte til dens Indhold, besluttede vi os at gaa i Seng i den Garderobe ligesom Adam førend Syndefaldet. Vi var lige ved at falde i Søvn, saa kom der en Mand ind, og da han fandt os i Sengen, begyndte han med Amerikanernes Bøn, hvilken de altid [*har*] paa Læberne til ethvert Ord: God-dam (Gud straffe) og løb ned til Madammen og sagde: „Der er nogle oppe paa mit Værelse!“ og kom lidt efter op med Madammen og Hotelkarlen, dog selv dannede han Halen. Madammen bad os om at staa op, da det

var en Misforstaaelse af Karlen; han havde nemlig anvist os fejlt Værelse.“

Det falder ikke Valdemar og hans Rejsefælle ind at tage den gode Kone denne lille Forstyrrelse ilde op. De „rømmer“ bare Værelset og kommer „saa til det rette „Room“ og efter at have gjort vor Nattoilet og hængt vort Undertøj op i Vinduet for at tørres [*saa varmt har det altsaa været om Dagen!*], faldt vi i Søvn.“

Dagen efter skal de to Rejsende ud at søge Arbejde. Svenskeren faar noget at gøre med „at grave ind en Grund. Og jeg var inde i alle Byens Paint-Store og Paint-Shop (Malerbutik og Malerværksted), men Nej og atter Nej var Svaret. Jeg gik hen til Svenskeren og fortalte ham, hvorledes det var, og han sagde til mig: „Du maa lægge Pensel og tage Spaden i din Haand!“, hvilket jeg vidste ikke lod sig gøre, da jeg havde nok af Dagens Varme, og hvorledes og hvad vilde ikke saa haardt et Arbejde, som det, falde for mig, som slet ikke kan taale Varmen! (Senere har jeg baade lært og følt det, og Varmen taaler jeg nu rigtig godt). Efter at have gaaet og spurgt om Job (Arbejde) i et Par Timer og intet fandt, besluttede jeg at travle (gaa) Vest, og med et Map (Landkort) i Lommen, det var alt, og saa de Klæder jeg havde paa, styrede jeg mine Fjed ud af Byen.“

Paa sin ensomme Vandring træffer Valdemar et Par Mil fra Byen „en German (Tysker), han skulde et lille Stykke ud, og han viste mig Vejen, hvor jeg skulde gaa. Min Beslutning var at tage til Columbus, 75 mile Nordvest for Lincoln, og ad den Kant

vendte jeg mig. Nu begyndte først Rejsen. Og nu lærte jeg, hvad det er at gaa Vest.“ —

Først marcherer han 8 eng. Mil og naar en lille By, Wooddawn, der kun bestaar af „2 Huse og en Melmølle,“ samme Aften en af lignende Størrelse, Malmcolm, hvor „jeg tog ind paa Byens billigste Hotel, en Høstak, som var lige ved Vejen. Da Hanen begyndte at gale, stod jeg op og var snart rejsefærdig, da jeg sov med Garderoben paa.“

Lidt op paa Dagen tjener Valdemar sine første „Par Stykker Mad“ paa Turen „ved et Hus, som jeg kom forbi, for at hugge Brænde;“ men der er ellers „ingen Udsigter til Arbejde“ hverken dér eller i Byen Servard, „en By saa stor som Lyngby,“ hvor han bliver næste Nat.

De Byer, som han derpaa passerer, Staplehurst, Ulysses og Garrison, „vil jeg nævne ved Navn, da jeg ikke kan fortælle noget om dem af den Grund, der er intet at fortælle.“ Paa den tredje Dags Marche kommer han til „a farmhouse (Bondehus), hvor der var en flink Kone, som gav mig Mælk og Brød, hvilket kom mig ret til pas, da jeg med den Gang kun havde spist 3 Gange, siden jeg forlod Lincoln.“ Og da Valdemar vandrer videre, møder der ham et nyt Held, idet der kom to Mænd kørende, og de spurgte mig, om jeg vilde køre med? Yes, sir! (Ja, Herre), og paa den Maade holdt jeg mit Indtog i Davis City, en „meget pæn lille Plads,“ som han dog efter et Par Timers Ophold lader bag sig for at „styre mod Nord.“

Efter en Spadseretur paa 18 miles „traf jeg a Partner [*partner, Kompagnon, Kammerat*] (Partner

er et Ord, Amerikanerne bruger til enhver). Ja, vi kunde godt kaldes saa, thi han var paa Fodrejse til New York og kom fra Arkansas og var i samme Stilling som mig: „How do you do?“ (Hvorledes har De eller Du det), det var de første Ord, vi vekslede sammen, og hvor kommer Du fra? og hvor gaar Du til? — Da vore Spørgsmaal til hinanden var gensidig besvarede, fulgte vi ad til Bellwood, og i Nærheden deraf tog vi Rest (Hvil) i en Time, vadskede os i en lille Aa, der løb forbi dér, og startede atter paa vor afbrudte Marche, gik igennem Byen og kom 2 mile fra den til en Plads, hvor der blev tærsket Hvede. Vi fik Job (Arbejde) dér og skulde have 1 Dollars og Mad for Eftermiddagen. Vi begyndte hver med en „Fork“ (Høtyv) at stærke [?] Stakken. Vi havde omtrent tærsket og stærket 4 store Læs, saa overvældede Varmen mig i den Grad, at det sortnede for mine Øjne, og jeg maatte hoppe ned af Stakken og sætte mig et Øjeblik. Atter tog jeg fat, og atter blev jeg syg og sad i en meget lang Tid og nappede efter Vejret; jeg blev saa kasseret og fik ingenting, for hvad jeg havde gjort.“

Der bliver ikke andet at gøre end „saa daarlig og hungrig som jeg var“ at fortsætte Vandringen. Efter 3 miles Marche støder Valdemar paa et Hus, hvor der aabenbart ingen er hjemme, men hvor han „gik ind og drak noget Vand og vadskede mig, thi jeg var lige saa sort as a nigger (som en Neger).“

Det er blevet sent paa Eftermiddagen, inden han ser for sig „Platta River“ [*Platte-Floden*], som han passerer ad to Broer, der fører til og fra en lille Ø i Flodens Midte.

Valdemars sultne Mave forhindrer ham ikke i med levende Interesse at iagttage den store Flod, som han passerer.

„Platte Floden,“ skriver han, er ikke „som vi hjemme ser vore Floder eller rettere sagt Aaer. Den er paa sine Steder ligesom Ladegaardsaaen i Bredde og Dybde men paa andre Steder saa vild, sandet og fuld af smaa Øer. Dér, hvor Broen gik, kunde man kalde den en Aa, en Rendesten, en Strandbred og en Plantage, thi det var alt tilsammen. Her saá man et lille Aaløb, som noget længere borte faldt ud i et større; et andet Sted saá man i Sandet, at Vandet havde trængt sig ind og banede [sig] Vej igennem [en] 1 Alen bred Grøft og atter forenede sig med det større Vand. Det tredje Sted saá man Sandet med smaa Stene, lig en Strandbred; hvor ellers Vandet var langt over, der var nu fra 1 Fod til 2 fra Vandskorpen. Det fjerde Sted saá man smaa Buske og Træer og det høje Flodgræs staa i den nydeligste grønne Klædning. Det var smukt! Og alt saá jeg under mine Fødder. Broen er lavet saaledes: den ene Svelle ligger et Skridt fra den anden. — Floden var tørret af Solen. Men, hvert Foraar, naar Sneen smelter, saa er det, som om Sommeren er Aa, Rendesten, Strandbred og Plantage, oversvømmet, og det hele er en mægtig brusende Flod, som har en Kraft, der river alt med sig. — Den anden Side var saa sandet og haard at gaa igennem. Af Mærkværdigheder dér saá jeg, der var i Sandet smaa Frøer, som var hvide, saa det syntes ligesom Sandet hoppede en Gang imellem, og paa en og anden Plet stod det høje stive Flodgræs, visnet af Solen. Der

var saa øde; i Sandet saá man Revner af Vandet, hvor det havde været, og nogle enkelte Vandhuller. Det var en lang Strækning, hvor man kun saá det.“

Foruden disse Indtryk af Naturen bød Dagen ikke den farende Svend paa meget. Han maatte vandre „en 7 til 8 miles, førend jeg kom til et Hus, hvor jeg fik noget Vand at drikke og saa fortsatte videre. Langt om længe kom jeg Kl. mellem 8 og 9 om Aftenen til Columbia [*Columbus*] og stod [*stay, blive*] dér i 2 Dage.“

Arbejde er der ikke at faa i Columbus; det eneste Udbytte, Valdemar kan notere af Opholdet, er det højst beskedne, at han „fik 5 cents en Dag for at passe paa et Par Heste, medens Kusken var inde i et Hus.“

Derfor bestemmer han sig, som rimeligt er, til at tage videre paa den anden Dags Aften; men nu vil han forsøge Jernbanetoget — som Fripassager.

Som han siger, findes der i Amerika „paa den første Vogn bagefter Lokomotivet den bekendte Platform,“ hvor Fripassagererne i Mulm og Mørke søger at snige sig op lige inden Togets Afgang, eller i alt Fald inden det faar alt for stærk Fart, for saa at skjule sig dér, indtil de kan se Lejlighed til at smutte af igen saa nær ved deres Maal som muligt.

„Det er koldt at staa paa Platformene,“ fortæller han, „Vinden suser om Ørene, og Fødderne maa stadigt holdes i Bevægelse for at holde Varmen;“ det gælder ogsaa om at vare Tøjet saa godt som muligt for Gnisterne, der ryger fra Lokomotivet; men Fordelene ved at komme hurtigt frem er paa

den anden Side store, og i Columbus tager han nu for første Gang Tjansen.

Sent paa Aftenen „eller rettere sagt Nat boarded jeg og nogle andre Fyre Passagerer-Trainet (Jernbane-toget) og fløj ud i den mørke Tilværelse, men i den Retning, hvor Solen gaar ned. Da Toget kom i Nærheden af Stationen, gjorde vi os alle reddig [*ready, rede*] til at springe af, førend Toget standsede, thi det er Forsigtighedsregler, hvis vi ikke ønskede at blive tagne af Politiet. Jeg var saa heldig at komme af førend nogle af de andre, og da jeg kom hen i Nærheden af en Lygte, saá jeg, hvilken en livlig Klapjagt Lovens Tjener gjorde paa mine lykkelige eller ulykkelige Rejsekammerater; men jeg tror ikke, at de fangede nogle af dem, for det [*fordi*] hver har Respekt for the Chain-gang (Kædegangen); Vagabonder, som bliver fangede, faar en Kæde med en stor Kugle i Enden om det ene Ben og bliver sendt ud og feje Gaderne, eller ogsaa kommer de i Fængsel paa en vis Tid, som de er dømte til.“

Men Valdemar er altsaa lykkelig og vel kommen af og ind til en ny By, Grand Island. Dér under han sig den velfortjente Nydelse at tage „et Glas Beer (Bajer) for de 5 Cent“ fra Columbus, og glæder sig endnu Dagen efter, da han „begyndte paa Fortsættelsen af mit landstrygende Liv“ ved „Tanken om de 50 eller 60 mile, jeg havde høstet paa Plat-formen af Toget.“

Dagen er smuk og varm. Han passerer nogle Byer, „hvis de kunde kaldes Byer, for de bestod mest af et eller to Huse, og det alt,“ og kommer om Aftenen til Gibbon og træffer „dér „a pard“, som

skulde ogsaa ud i Eventyrlandet, og vi besluttede at „take rest“ (hvile os), og vi faldt i en god Slummer og drømte os oppe i et Land, hvor der er kun Glæde og Fornøjelse og ingen Savn og Møje. — Drømmen varede ikke længe! Ind kom Toget, brusende og stønnende, gjorde al den Støj som muligt for at vise sin Nærværelse; op jeg kom, gned mine Øjne, løb alt hvad jeg kunde, kom op [*paa Platformen*] og blev glad.“

Undervejs faar han imidlertid „en velsignet Udvaskning af en Skypumpe, som gik over os, som vidste ikke alt det onde, som den skulde gøre os. Lyn paa Lyn fulgte, saa det var en Fornøjelse,“ og midt under Uvejret viser det sig tilmed, at han er kørt de mange Mile med et forkert Tog.

„Hvilken Ulykke! Tilbage igen, og vaad, ja det kan I være vis paa, ind til Skindet, og det kunde jeg vride i oven i Købet af Sult og Tørst. Den Streg, som Lykken spillede mig dér, var en „slem en“, men dog tabte jeg ikke Hovedet. Jeg kom ind og fik Tøjet tørt, mens det hang paa mig, i et af Maskinhusene. Paaen igen! næste Dag. Jeg tog det Løfte at ville ikke mere tage Toget. Men op paa Dagen fik jeg saa god en Anledning, og op det gik, men kun en lille Vej, thi saa kom en af Jernbanebetjentene og „heldte mig ud“.“

Paa sine Ben maa Valdemar stavre videre, og det gaar ikke rigtig godt. Da han „efter en Tid kom til en Farmer (Bondemand)“ og tilbød sin Tjeneste for noget at spise, fik han til Svar: „O my poor boy! [*Ja, stakkels Fyr!*] jeg har ikke noget for Dig at

gøre. Men jeg holdt paa, saa Konen i Huset gav mig Brød og Kaffe.“

Ovenpaa Maaltidet følger da Arbejde ude i Marken med at læsse Hø og køre det hjem og om Aftenen en Seng paa Gulvet, „og [jeg] sov sødt den Nat. 6 om Morgenen kaldte de mig op, og [jeg] fik Frokost og ud i Marken igen. Om Middagen var vi færdig, og efter at have spist og faaet en lille Pakke Mad med mig gik jeg. Jeg havde den Gang en Masse Huller paa mine Fødder, som smertede mig meget, og som gjorde, at Rejsen faldt lidt besværlig for mig og lang. Konen gav mig noget Lammetælg, med hvilket jeg smurte mine Fødder. Mine Sko, som var nye, den Gang jeg forlod Omaha, var omtrent gaaet, og hvor blev jeg glad, da jeg kom ind til den næste By og traf en Mand, som ikke alene beklædte mine saarede nøgne Fødder, men tillige fyldte min tomme Mave! Manden talte saa venlig til mig og spurgte, om jeg havde „Gelt“ (Penge), hvilket jeg ikke forstod den Gang; han troede nemlig, at jeg var en Tysker. Kearny Junction hed Byen, og dér blev jeg til om Aftenen og skulde atter til at have en Køretur; men der var vinket af. Mine nye Støvler trykkede mig lidt, men frejdigt fremad! Og gik det for haardt, af med Støvlerne, om Halsen med dem! Kludene om Benene var mine Strømper. Engang imellem var der en Sten ivejen og sommetider, hvad der var værre, en Torn, og saa blev der et Pilleri, til jeg havde faaet den ud. —

En Dag henad Aften kom jeg nok saa glad henad Jernbaneskinneerne, syngende paa en af vore gamle Sange. Da ser jeg en Flok Lam, en Hest og en ung Mand.

Han giver sig i Samtale med mig paa Engelsk. Jeg sagde til ham, jeg kunde ikke fortælle ham meget, fordi jeg kunde ikke meget Engelsk. „Saa taler vi Dansk,“ siger han!

„Hvad, er Du Dansk!“

„Jo hvorfor ikke,“ siger han, og saa fortalte han om sit eget Liv.

Dér sad vi og talte. Dagen blev kortere og kortere, Solen laa paa Marken. Og det var paa Tiden, at han skulde hjem med sin Flok. Jeg gik hjem med ham, fik noget gammelt Brød og salt Flæsk, talte for en lille Tid og skiltes. —

Dag gaar nu efter Dag med stadig „Spadsering;“ kun en eneste Gang kommer han op at køre med „nogle Emigranter, som skulde til Wyoming,“ — altsaa paa de lærredstelte Vogne, „Præriskonnerterne“, som dengang endnu saas langs de lave Banker paa Platteflodens sydlige Bred, hvor „den gamle Ud-vandrervej“ gik.

En Aften kommer han „ned til Jernbanestationen og traf dér 2 danske Gutter, som var paa den samme Tur som mig, og var efter „a change“ [*chance*] for at komme paa Toget.

„Hej Du!“ siger den ene, „skal Du med Toget?“ „Ja naturligvis, hvis de ikke „fejer“ mig!“ „Du skal da ikke have Paggaser-Toget!“ „Jo, hvis jeg kan faaet.“ „Ser Du ikke det Fragttog, som nu skal gaa?“ „Ja“. — „Se at komme med det.“

Jeg gik hen og saá paa det. Lige med et begyndte det at gaa. Op det gik og ud af Byen!

Efter jeg havde sat dér for en lille Tid, kom en af Togpersonalet.

„You got any stof?“ (Har Du noget at give?)

„Nej,“ svarede jeg!

„So get off again.“ (Se saa at komme af igen!)

Toget kørte stærkt den Gang, og jeg vilde blive saa længe, som det var mig muligt, derpaa.

Han kom engang endnu og gik igennem mine Lommer og fandt et Par gamle Handsker.

„Them I take!“ (Dem tager jeg).

„You can keep them, when I can get a ride.“ (Du kan beholde dem, naar jeg kan køre).

Vi kom til en Plads, hvor vi skulde holde paa et Skiftespor for at lade Paggaser-Toget passere os, og dér smed de mig af.

Paggaser-Toget kom langsomt ind, og da der var ingen, som saá mig, sprang jeg op paa det.

Da Toget kom til den næste By, og Valdemars „Herlighed var forbi,“ fandt han „efter en Søgning et Skur med Hø i, og dér opslog jeg min Residens for de kommende 3 Uger.“ —

Det er Denver Junction, som bliver Valdemars Hovedkvarter for saa lang en Tid.

Til at begynde med kommer han ind i et Hus og faar sin Middagsmad for at vadske Gulvet.

Men da Gulvet er vadsket, hører han Mand og Kone snakke om, at de vil have Huset malet, og han faar det Stykke Arbejde „efter at have talt saa godt, det var mig muligt,“ hvad der altsaa ikke kan have været helt daarligt. „Om Aftenen sagde Konen, men vi har ingen Seng for Dig! Og Manden sagde

til hende paa Engelsk, „Aa, han har været uden Seng i en lang Tid, saa han kan sove endnu i en Høstak.“ Det krøb mig ned af Ryggen, da jeg hørte det, men [jeg] var glad for at komme til at staa og faa min Mad; Sengen maatte komme, som den kunde bedst.“

Huset bliver malet baade indvendigt og udvendigt, og derefter faar Valdemar „lidt andet Arbejde i den samme By.“

Saa hænder det „en Dag, som han var malende en Dør,“ at der kommer en Mand hen til ham, betragter hans Værk og siger uden mindste Indledning: „You ought to go to San Francisco“ (Du skulde gaa til San Francisko).

„I dont understand you!“ (Jeg forstaar Dem ikke).

„Du er Dansk?,“ siger han. „Ja,“ siger jeg. Og paa den Maade lærte jeg at kende min Rejsekammerat og Ven Chr. P. Neumann.“

Chr. P. Neumann er Snedker, og de to nye Venner beslutter sig en skønne Dag til at gøre Alvor af Turen til Californien. Den 1ste September pakker de deres „Pikkelilliger, alt hvad vi kunde have i, et Lommetørklæde,“ og om Natten „efter Kl. 1“ faar de „Chance til at komme op paa et Tog,“ der ogsaa lykkeligt den næste Morgen bringer dem til Byen Sidney, hvor Valdemars Ven hjemme fra og fra Omaha, Julius Hansen — i Følge Brev af 20. Septbr. fra Valdemar til Moderen — „blev noget forundret, da han saá mig træde ind ad Døren. Han saá rigtig godt ud, sund og frisk, saa Turen havde ikke taget megen Kulør af ham. Han har et Værksted tillige med en Amerikaner og tje-

ner gode Penge og vil med Tiden komme frem i Byen [*hvad der i Parentes bemærket er slaaet til, idet Valdemars gamle Ven den Dag i Dag lever i Sidney som en velstillet Malermester*]. Snedkeren og jeg har i de to sidste Dage arbejdet for dem. Jeg tænker, at vi om en liden Stund gaar videre fort; om jeg naar San Francisco, véd jeg ikke, men jeg gør alt, for at det kan ske.“

„Kære Moder,“ tilføjer han, „nu maa Du ikke tænke Dig eller blive bedrøvet, fordi at jeg gør det, thi jeg vil og maa gøre det, fordi jeg altid tænker paa Pladsen [*∴ Stedet, San Francisco*], og tro ikke, at det gaar alle lige galt! Vel har min sidste Tur ikke været „paa Roser“, men derfor er Humøret og Interessen ikke blevet mindre.“

Selve Rejseberetningen indeholder den samlede lakoniske Skildring af de to gamle Venner Julius og Valdemars Møde og Samvær, Raadslagninger og Afsked:

„Da vi kom ind til han, og han saá mig, sagde han: „Hvad er det Dig, Valdemar?“

„Ja, hvorfor ikke!“

Vi stod dér i 3 Dage og arbejdede for ham og hans Partner. Og dér kom jeg for første Gang i Seng, siden jeg forlod Lincoln.

Julius sagde: „Du er tosset, Valdemar; naar Du kommer til Utah, ønsker Du, Du var tilbage!“

„Nej,“ sagde jeg, „nu er jeg kommet paa Vejen, og nu skal det gaa.“

Han stod og saá saa længe efter os, til vi kunde ikke se mere af hinanden.“ —

Men Chr. P. Neumann og Valdemar vandrer videre, begge „lidt ved Muffen.“ „Alt var lysegrønt for mig,“ siger Valdemar, saa meget mere som hans „Fødder er kommet sig igen.“

I den lille By Deer Lodge flottes de to Venner sig endogsaa med „at køre med et Fragttog for Betaling,“ men iagttager forøvrigt vedvarende en priselig Økonomi; da de saaledes i Cheyenne City efter at have spist til Aften søger Natteløgis, finder de „en Kasse, hvor vi begge krøb ind i og overgav os til „Mofæus' Arme“. Vi havde ikke sovet længe, eller vi kunde ikke, for Kassen var saa lille, saa det var en sand „Krump Slutning“ at være i, og opgav den Seng, og kom til en lille Plads, hvor vi fandt gamle Klude og Straa, og dér sov vi til næste Morgen.“

Efter at Cheyenne er forladt, og de begynder „at stige op ad de Rocky Mts. (Rocky Bjærg),“ bliver det meget koldt, navnlig „er Nætterne ualmindelig kolde.“

Turen gaar fremad paa vanlig Maade, dels med „Spadsring“, dels oppe paa „Platformen“, hvorfra de hyppigt bliver smidt af, dels stundom paa et Tog imod Betaling. At deres Befordring dog ogsaa i det sidste Tilfælde er noget ekstraordinær og ikke forbunden med særlig Komfort, viser Valdemars Beretning om, hvorledes de en Eftermiddag kom paa et andet Tog ved at betale for det, „og ned i Kælderen kom vi (Kælderen er en Kasse under den sidste Vogn), og dér mellem alt det Skram, de opbevarer dér, sov vi sødt, Hovedet hvilende paa en Del Jern.“ —

En af de Nætter, da de er bleven opdagede og

smidt af Toget ud i Mulm og Mørke og Kulde, faar de „bygget et Baal og forsøgte at sove, som vi kunde bedst.“ Men ellers maa de ofte vandre om Nætterne lige saa godt som om Dagen, „fordi det var for koldt at sove i.“

Forkomne af Kulden prøver de en Eftermiddag paa i et Jernbanestationskontor at faa sig varmet lidt „ved Kakkellovnen, som var saa dejlig rød af et godt Fyr,“ men bliver jaget ud; saa „fandt vi et Kulskur, hvor vi begge gik ind; Neumann faldt straks i Søvn, men jeg maatte udenfor og løb, alt hvad jeg kunde, for at holde mig varm. Det var en knagende Frost. Tænderne klappede i Munden ligesom et Trommestikker. Langt om længe kom der et Fragttog ind, og op vi kom paa det og næste Morgen kom ind til Green River.“

Under alle disse Kampe med Frost og Kulde kommer der en Dag, paa den anden Side Byen Granger, „en ung Fyr til os og sagde, vi gjorde bedre i at gaa tilbage igen, for i Sct. Francisco er der daarligere Tider.“

Men „vi lod os ikke forbløffe, men hastede fremad til vort Maal . . . vi travede og travede de Dage, saa det var en Lyst, ikke for os selv, men for vort Fodtøj, thi det begyndte at gaa sin skæve Gang.“

Først efter meget anstrengende Marcher bliver Evanston paa Grænsen af Utah naaet en Søndag Eftermiddag.

Begge Vandringsmænd føler i høj Grad Trang til et ordentligt Maaltid Mad og gaar da ogsaa ind i en

Restaurant, men rigtignok „efter først at have aftalt til at brænde den af.“

„At vi spiste for to behøver jeg jo ikke at skrive. Jeg gik ud af Bagdøren og kom godt ud af det. Men Neumann fandt ingen Lejlighed til at „fordufte“.“

Til Trods for denne Skuffelse gaar det „atter fremad“ og om Natten overskred vi Grænsen, og henad Morgenstunden kom vi igennem en Tunnel og havde „Mormonernes dejlige Paradis“ for vore Øjne.“

De har øjensynligt begge allerede hjemme i Danmark hørt megen Tale om Mormonerne og venter sig en hel Del af deres Land; men „Mormonernes Gæstfrihed“ imponerer ikke Valdemar, han og hans Kammerat bliver simpelthen afviste ved det første Hus, hvor de beder om noget, og maa i den lille Bjærgby Vebec selv proviantere sig med „Crackers, en Slags firkantet, skøre, af Mel bagte Ting, og for 10 Cent Ost,“ hvortil de „fik 3 til 4 Glas Bajer, før vi var færdig.“

Derimod faar han et stærkt Indtryk af Naturen i Mormonlandet.

Vilhelm Topsøe rejste — pr. Jernbane — igennem de samme Egne som de to danske Haandværks-svende, og det er ganske morsomt at sammenligne Forfatterens Skildring med Valdemars.

Topsøe skriver („Fra Amerika“, 2. Udg., S. 383—384):

„Forbi „Prædikestolen“, en af de mange forunderlige røde Klipper, gaar Banen i en ret Vinkel, i hvis Hjørne Echo-Byen ligger, om langs Weber

Floden og ind i Weber Canyon. Skummende og larmende flyder Floden her paa en Strækning af omtrent 40 Mile i den dybe Kløft mellem de bratte og brudte Klipper. Her ser man et Sted et ensomt, smukt, højt Fyrretræ, det eneste ordentlige Træ paa mange, mange Mile, det er „Tusind-Mile-Træet“, en Milepæl for, hvor langt vi nu ere komne fra Omaha . . . Nær „Tusind-Mile-Træet“ er „Djævelens Glidebane“, to forunderlige Fjældkamme fra 50 til 200 Fod høje, som med et Mellemlum af c. 100 Fod trække sig ned over Kløftens Vægge. Her imellem alle disse vilde Klippeformationer var Banens Bygning forbunden med store Vanskeligheder, ofte kniber den sig langs med dem med Strømmen paa den ene Side, ofte var der ikke en fodbred Strimmel tilovers, og Banen maatte hugges ind i Klipperne eller føres gennem dem. En længere Tunnel er saaledes bygget her, som passeres, inden man naar Weber Station . . . . Fra Weber gaar det til „Djæveporten“ over en Bro, et halvt Hundrede Fod over den kogende Strøm, afsted mellem mørkere, vildere og mere truende Klipper end nogensinde før, til Toget glider ud paa lyst, aabent Land . . . .“

Valdemar fortæller:

„En By ved Navn Patterson [*Peterson*] kom vi forbi om Natten, en Tunnel til, og vi kom over en Bro, og ret for os havde vi „the devils Gate“ (Djævelens Laage) [*the devils gate*], et Pas mellem Bjærgene, og en Flod eller rettere sagt en Aa imellem. Et af Bjærg[ne] var dannede ligesom Rutzebanen paa Tivoli af Naturen, hvilket kaldtes „Djævelens Slide“. [*slide, Glidebane*]. Nogle Steder gik Landevejen ned

til Vandet og kom igennem et lille Krat. Paa andre Steder var Vejen oppe paa Toppen af Bjærgene eller langs med Kanten af dem. Her og der overskar Jernbanen Landevejen. Smukt, yndig og storartig!! — Vi fik om Natten, som vi kom igennem det „Pas“ en voldsom Storm, som rasede hele Natten. Hvorfor den Plads havde det Navn, véd jeg ikke; men det faldt os i Tanker, at et mere „romantisk“ Navn kunde ikke passe bedre for den, end det, den havde. Stormen hylede, Vandet rullede saa voldsomt imod de store Stene, som laa i Floden. Stene laa somme Pladser saa højt og var saa brede, at Vandet kunde passere mellem Klippevæggen og Stenen. Og det kunde være paa saadanne Steder, at Bølgerne kunde synge. Skummet piskede op, hvor vi gik. Hvor Jernbanen kørte, var der paa sine Pladser saa snævert, at der var lige Rum for det. Efter [en] Vej paa 30 til 40 mile den Vej kom vi til „Echo“ (Ekko). En Hund gøede, og straks efter kom Ekkoet tilbage fra Bjærgene. Selv naar vi talte, kom vor Samtale tilbage igen.“

Echo-City viser sig at være „en pæn lille Plads med Træer paa begge Sider af den eneste Gade, de havde dér af nogen Betydning. Der skulde vi ogsaa have frit Frokost — vi kom begge ud af Hotellet, men Manden fangede os $\frac{1}{2}$ Time efter paa Gaden, og vi gjorde „Regning uden Vært“.“

Det kniber stærkt med at skaane de sparsomme Penge, Neumann maa en Dag ind at redde Abrikoser i en Have, Stalde og Høstakke holder stadigt for om Nætterne, indtil de to Venner i Byen Ogden ikke blot spiser i et billigt Logishus, men endogsaa

— da det regner overmaade stærkt ude — „betalte for en Seng og sov sødt den Nat efter vore lange senge-løse Nætter.“ Fodtøjet faar „den billigste og den nødvendigste Repair;“ der købes „Provision saasom Brød, Kaffe, Ost og Sirup,“ og „vi satte atter Apostlenes Heste i Gang igen til Rejsens Fuldendelse“ gennem „det Great American Desert“ [*desert, Ørken*], hvad Valdemar mærkeligt nok oversætter ved „det store amerikanske Desert“.

Under Turen ud i den store amerikanske Ørken hænder det Uheld, at Valdemar og hans Rejsefælle bliver skilte ad.

Det er paa den historisk bekendte Promontory Station, hvor de to store Stykker af Stillehavsbanen Vest og Øst fra mødtes, og i 1869 den samlede Linjes Indvielse foregik. Neumann er kommen „op at køre mod at arbejde i Kulvognen og hugge Kullet i Stykker,“ medens Valdemar „var og blev tilbage. Jeg sagde: „Neumann, maaske kan jeg faa det andet Tog og træffe Dig igen!“ — Toget med Neumann gik ud, og jeg ventede 2 Timer paa det næste Tog. Ind det kom.“

Men nu skal den danske Omstrejfer faa Lejlighed til at prøve, hvad det vil sige at blive gjort til Genstand for en amerikansk Spøg — „joke“ kunde man tilføje i Valdemars egen Stil.

Han fortæller derom: „Jeg løb hen til Fyrbøderen og spurgte ham, om jeg kunde brække Kul for ham. „Nej!“ sagde han. Jeg bad saa meget, men intet hjalp. Maskinmesteren gav mig derpaa et Stykke Papir og sagde: „Gaa hen til Togføreren og giv ham

det, og han vil lade Dig køre.“ Jeg takkede saa meget og vilde se, hvad Slags Papir det var, som kunde være en „Talsmand“ [*Talisman*?] for mig, men han sagde: „Skynd Dig, førend Toget sætter sig i Gang!“ Ellevild af Glæde satte jeg i Løb, men før end jeg havde naaet den anden Ende, kørte Toget. Op jeg sprang og kom ind i en Vogn, hvor der var udelukkende Kinesere. — Togføreren kom og sagde: „Billet!“ Ned i Lommen stak jeg min Haand og drog frem mit Rejsepas. „Hvad er det?“ sagde han. „Maskinmesteren gav mig det, han sagde, det vilde blive allright (rigtig).“ „Har Du Penge?“ spurgte Togføreren. „Nej!“ sagde jeg. „Saa kom af igen,“ og gav mig Papiret tilbage, paa hvilket jeg saá, med store Øjne endda, thi Sedlen var en Seddel for Kul, hvilken de modtager, hver Gang de fylder Vognen! Jeg havde maaske kørt mellem 1 Kvarter og $\frac{1}{2}$ Time, saa fejede de mig. Fra den varme Vogn og Kinesernes morsomme Snakken og Pjatten kom jeg ud i den kolde Natteluft til Vindens Hyling. Et stort Forskel, men til Virkelighed!“

Han vil nu se i Mørket at smutte op paa den bekendte Fri-Platform, men det „var saa mørkt, og jeg snublede nogle Gange og mistede hele Stadsen. Dér stod jeg. Alt omkring mig koldt og sort. Men „Fremad vort Løsen var,“ og frem jeg maatte. Jeg begyndte at krybe frem ad Vejen, bandende alt, selv mit eget dumme Jeg, fordi jeg blev „brændt af“. Snart begyndte Kulden at tage rigtig fat, og jeg bandt et Lommetørklæde om Ørerne og et dito om Næsen og satte i Trav som en Væddeløbshest for at holde mig varm. Paa Vejen var der et Baal,

omkring hvilket tre Eventyrer var, en af dem i en dyb Søvn. De to andre sad omkring Baalet og ry-stede som et „Espeløb“, skønt Brændsel havde de nok af, og Baalet var stort. De indbød mig til Varmen og spurgte mig, hvor jeg skulde hen. De fortalte mig, der var 25 mile til den næste By, og jeg kunde lige saa godt blive dér om Natten, saa kunde vi alle i Morgen gaa tilsammen. Jeg afslog deres Tilbud og gik videre. Klokken 6 næste Morgen indholdt jeg mit Indtog i Kelton, træt, søvning og hungrig. Et lille Skur med Hø fandt jeg og gik dér til „Drømmens Rige“.

De Dage, som derefter følger, betegner Valdemar som „de værste i min hele Levetid, uden Mad og Drikke og Penge.“

Endelig, i Byen Ombey, kommer han „til en Mand og Kone og bad om noget at spise for at hugge Brænde. „Kineserne gør det!“ sagde han. Konen gav mig en Kop varm The og to Stykker Brød, som var ikke hævet. „Jeg kan ikke forstaa, hvorledes han kan faa det ned?“ hørte jeg, hun sagde til Manden. „Aa, naar han er sulten, kan det sagtens nok glide ned.“ Og han havde Ret. Jeg saá kun efter mere, selv om det var af samme Surdejg, og ned skulde det nok komme. Konen gav mig en Kop The mere. Paa mit Spørgsmaal om, hvor langt der var til den næste By, sagde han 24 mile, [saa] takkede jeg og gik.“

Og han tilføjer taknemmelig: „Atter havde min gode Skæbne indfunden sig og med en lystig:

Undrer mig paa, hvad jeg faar at se
Over de høje Fjælde!

sang jeg med Lystighed og paa den Maade glemte eller forsøgte at glemme mine Lidelser i de forrige Dage.“

Efter en Vandring lige til Kl. 9 om Aftenen og derpaa Natteleje i en Jernbanevogn, bliver han i Byen Terrace behagelig overrasket ved, at „der kom en Mand og spurgte mig, om jeg vilde have Frokost. „Frokost,“ sagde jeg! „Er han tosse, det spørger han saadan en Fyr som mig. Ja, saa naturligt, hvis jeg kan faaet!“

I min Fantasi malede jeg en Frokost op af Kartofler og stegt Flæsk, hvilken er den Frokost, den Slags Fyre som jeg og mine „Kaliber“ faar med de Ord „Det er godt nok for dem.““

Men hans Forbavselse vokser paa den glædeligste Maade, da „vi gik ind i et flot Hotel. Jeg saá og saá, gned mine Øjne og ordrede min Frokost. En halv Time efter, efter først at en god Beufsteg, Kartofler, 7 Boller og 4 Kopper Kaffe havde endt deres „jordiske Tilværelse“, meldte jeg mig til Tjenesten. Arbejdet var haardt og var først færdigt om Aftenen, men jeg havde levet den Dag som en Herremand baade Mid-dag og Aften. Han lovede mig Mad med paa Vejen, naar jeg forlod Byen, og tillige at komme op at køre. Det sidste gjorde han, men det første skete ikke.

Paa Kulvognen kom jeg snart i Bevægelse igen, hamrede og skuffede Kullet ned, saa at Fyrbøderen kunde have det lidt mageligt. Lige med et spørger Fyrbøderen, hvad Slags Landsmand jeg var? „Dansk!“ siger jeg. Han og Maskinmesteren talte saa en lille Stund sammen. Saa spørger Maskinmesteren mig paa Dansk „Hvor skal Du hen da?“ „Til Californien,“

siger jeg. „Vel min Ven,“ siger han, „der er en lang Vej dertil.“ Klokkeren 2 om Natten kom vi ind til Wells. Og da jeg havde arbejdet som en Hest, vilde jeg luske mig fra Kulvognen og se at finde en Plads, hvor jeg kunde sove, men de fangede mig, saa jeg maatte først hjælpe dem med at fylde Kulvognen igen og en mere. Endelig blev vi da færdig med det, og de gav mig Lov til at gaa ind i Maskinhuset og sove. Jeg faldt snart i Søvn, men efter to Timers Forløb vaagnede de mig op fra mit Leje og [jeg] maatte saa søge et andet. Jeg fandt en Kone, for hvem jeg huggede Brænde for min Frokost, som bestod af Kaffe og gammelt Brød. Op ad Dagen mødte jeg Maskinmesteren igen, og han fortalte mig, jeg skulde gaa ned ved en Plads og sige til Folkene, at jeg hjalp dem igaar, saa vilde de give mig „a change“ igen; men, sagde han, naar Du kommer ind i den næste By, maa Du gøre alt for at komme med Toget igen, hvis ikke, kan Du belave Dig paa at gaa hele Vejen.“

Vi hang omkring paa Vognene, thi der var flere end mig, som Fluere, og ind til Carlin vi kom. Dér fik jeg fat paa „a Pardner“, og vi skulde begge med igen, naturligvis! Vi fandt en Vogn, hvor der var en Del store Rør og Maskineri. Vi kravlede ind i et af Rørene og ønskede os Held og Lykke. Vi sad maaske dér for en halv Time, saa kom en af Togpersonalet med en Lygte. „Get out there!“ (Gaa ud dér). Jeg var helt inde og troede, at han saá ikke mig, og blev siddende, medens den anden krøb ud! Toget begyndte at køre, og jeg blev glad; men min Glæde varede ikke længe, thi Fyren kom tilbage og

fejede mig ud! Jeg véd ikke, om den anden havde fortalt ham, at „der var en mere.“ Toget kørte, og af jeg skulde. Et Spring. En Kuldbøtte. Og der laa jeg 3 mile fra Byen. Da jeg samlede mig op igen, tænkte jeg, det er vel bedst at gaa tilbage til Byen og se, hvad næste Dag bringer. . . . Da jeg kom ind til Byen traf jeg min Pardner, han sagde, han troede mig paa Toget! Efter at have søgt hele Byen om, fandt vi et Skur, hvor der var meget lidt Hø. Der var mange bedre Steder end det, men hver Gang vi gjorde Forsøg paa at komme over Plankeværket, gøede Hunden paa Stedet og fik hele Byens store Rigdom paa Hunde til at gø, og for at være i Fred tog vi det lille Skur. Et Par Gange om Natten fik jeg et Par Stød i Siden med de Ord i Tilgift: „Det er dog forfærdeligt, hvor Du snorker!“ Tredje Gang vaagnede jeg af mig selv, om det var af Snorken eller af Stødet, skal jeg ikke sige; men det kunde nok være, at jeg kunde „skralde“. Det blev Morgen, og vor Toilette var snart gjort.“

„Partneren“ forsvinder imidlertid uden at efterlade sig andet Minde end Valdemars Formodning om, at han har taget hans lille Lommebog med sig, som Valdemar pludseligt, efter at have marcheret videre en 8—10 miles savner. „Om min Sengekammerat havde søgt mine Lommer igennem, medens jeg sov, troede jeg ikke; men hvorledes kunde jeg tabe den, da jeg havde den fra Omaha og paa hele Vejen, og Uheldet skulde først indtræffe nu. Tabet var just ej stort; men naar Humøret var daarligt, kunde jeg bare se lidt i Bogen, saa var det straks tilbage. Bogen var

en Sangbog, men jeg havde selv skrevet Sangene op, medens jeg var i Racine og i Omaha.“

Ud paa Aftenen hænder det, at en Indianer „gaar med hans Gemalinde og hans Afkom“ foran Valdemar, „syngende hans toneløse ma-ba-ma-ba eller saadan noget lignende for hans grædende Unger. Da det var første Gang, jeg var alene med „the wild west people“ (Vestens vilde Folk), skal jeg sige, at jeg følte mig ikke ganske kry. Tilsidst drejede de ned ad en Sidevej, og jeg fik Lejlighed at bruge mine Ben igen, for saa længe jeg havde dem foran mig, gik jeg meget langsomt.“

I Byen Beowave bliver han ubarmhjertigt jaget paa Porten, uagtet han fortæller Beboerne af et Hus ved Vejen om „sin lange Marche og Sult;“ der er kun en Høstak, som forbarmer sig over ham, og „de to følgende Dage var miserable Dage for mig. Ingen Høstak om Natten og ingen Mad om Dagen.“

Men „lidt udenfor Battle Mountain“ smiler Lykken til ham. Paa „en Ranch (Bondegaard, d. v. s. hvor de opdrætter Kreaturer saasom Heste, Køer og Stude) lader Ejeren, en gammel Mand, og hans Kone en Kineser give ham „en Stavel af Brød og en Kop Mælk“ bagefter endogsaa „en Tallerken Suppe og noget at spise. Det kan nok være, det krøb ned!“, og da Manden hører, hvad Profession han har, siger han: „Du kan staa her i et Par Dage, og jeg vil give Dig et Stykke Arbejde. Du kan blive omkring Kineseren og sove i Stalden, som Du kan bedst. — Aa, hvor blev jeg glad! Og alt i mig begyndte at synge.“

Valdemar „stod der i 3 Dage og malede et lille Hus;

jeg spiste ved samme Bord som Familjen og levede saa godt som Kongen af Danmark. Han kunde ikke leve bedre, end jeg gjorde dér. Alt har en Ende, og den gode Tid fik ogsaa snart sin. Den gamle Mand skulde rejse den samme Dag, som jeg var færdig med Huset, og da jeg ønskede at faa mit Tøj vadsket, spurgte jeg, om han vilde tillade mig det. „Naturligvis,“ sagde han, „Kineseren kan give Dig Sæbe og varmt Vand, alt hvad Du ønsker!“ og tog med det samme ned i Lommen og tog 3 \$ (Dollars) op og gav mig dem med disse Ord: „Her har Du lidt med paa Vejen, og naar Du gaar, kan Kokken give Dig noget Mad med.“

Om Morgenen begyndte jeg at vadske og hang Tøjet tiltørre, saa jeg kunde have det med, naar jeg gik derfra. Klokken 6 om Aftenen forlod jeg en af de faa Gentleman, jeg havde mødt paa Vejen fra Omaha til Nevada. Hans Navn var George W. Crum.“ —

Det gjaldt nu for Valdemar om at „staa“ i Byen Battle Mountain til ud paa Natten for maaske at kunne faa entret et Jernbanetog; „men Nej Granberg, den gaar ikke hver Gang at være „svineheldig“,“ og han maa vandre.

Lidt udenfor Byen ser han i Mørket „et stort Baal, og dertil styrede jeg mine Fjed for at varme mig og komme til at sove. Omkring Baalet sad der en 3 til 4 slemme Krabater, men jeg laa mig frejdig ned og var snart i Søvn. Mit rene Tøj havde jeg i et Lommetørklæde og min Mad i et andet. Begge Lommetørklæderne var bundne tilsammen i et Stykke Sejlgarn, som jeg kunde bære om Halsen. Til min

største Vrede fandt jeg om Morgenen, at de havde skaaret Snoren over, og Tørklædet med Maden var gaaet. Jeg spurgte: „Hvem af Eder har taget det? Giv mig Lommetørklædet tilbage, saa vil det blive allright!“ De lo af mig og kaldte mig „a dame Duchs“ (en forbandet Tysker) [*dam'ed dutch*]. Jeg fandt snart ud, at med dem kom jeg ingen Vegne, og gik ind i Byen og fik Frokost. Middagen kom, og da jeg havde spist paa samme Plads igen, gik jeg videre fort.“

Der er 60 miles fra Battle Mountain til Winnemucca, og Valdemar naar dertil allerede næste Dags Eftermiddag, takket være et Fragttog, som han under Vejs faar krøbet op paa.

Lige overfor Jernbanestationen ligger et Hotel, og dér gaar han ind og spiser sin Middag.

„Som jeg stod dér,“ siger han „et „nylig Syn“ var jeg, en gammel Hat paa Hovedet, Trøjen var der Huller paa, hist og her, hvor den havde kommet for nær Kampfyrets glødende Gnister, Støvlerne skæve, Haaret ukæmmet for en god Tid. Og med hele min Garderobe hængende om Halsen, lyttende til dem, som sad paa Stolene uden for Hotellet.

„Hvad er Du?“ spørger en af dem mig. „Painter!“ (Maler). „Hvad kan Du gøre?“ „Alt hvad der hører til Faget!“ siger jeg. „Hvor meget vil Du have om Dagen?“ „1½ \$ and my board!“ (1½ Dollars og min Seng og Mad). Hotelværten kom hen til mig og sagde: „Hør! Jeg vil give Dig 75 cent om Dagen og board!“ Jeg slog til, for jeg havde fundet ud, det var bedre at have lidt end slet intet. Og paa den samme Plads stod jeg de følgende 10 Maaneder i Winnemucca.“

Dengang har Valdemar gaaet paa Trampen i 4 Maaneder.

„Den første Idé,“ fortæller Valdemar, som han fik i Winnemucca, „var at høre lidt nyt, baade fra Venner og især fra Gammellandet, og for de tiloversblivende Penge købte jeg Blæk, Papir og Penne og derved sendte mit nuværende Tilflugtssted bekendt for dem, som havde en Interesse i mig. Før de Maaneder var forløbne, hvilken Tid det var! altid var der noget, jeg savnede. Selv følte jeg en stor Lyst, om ikke at se dem, saa dog i det mindste at høre fra dem. Da Brevene kom, var jeg hjemme igen, selv paa saadan en Plads, hvor man ikke vidste, hvilken Dag man kunde faa sin Afskedsbevilling udleveret, selv mod Ens allerhøjeste Ønske. Jeg fik saasagt Breve fra Per og Poul, selv om der var nogle, som havde glemt mig.“

Af Valdemars egne Breve fra Opholdet i Winnemucca er der bevaret 5 fra d. 29. November 1885 til d. 15. Juli 1886.

Det første er et Jule- og Nytaarsbrev, sirligt skrevet, med rødt Blæk og bærende en Vignet, der fylder en Tredjedel af første Side, og som forestiller et Visitkort med ombøjede Hjørner og med en lille Buket Blomster stukket ind ved den ene Side; Kortet har til Indskrift:

„En glædelig Jul“
 jeg herved bringer
 „En glædelig Jul“
 til Slægt og Venner.

Nedenunder fortsættes til Overflod med:

Kære Moder, Søkende og Venner

Herved ønsker jeg Eder Allesammen

„En glædelig Juul“

„Og et godt Nytaar,“

hvorpaa det egentlige Brev begynder, stilet til „Kære Moder!“

Valdemar vil først „besvare, hvorledes jeg har det. Som Du véd, arbejder jeg paa en „big Job“ [*et stort Stykke Arbejde*] og er alene om det, hvilket jeg tænker, [*jeg*] er færdigt med henad Julen. Hvad min Helbred angaar, saa er jeg temmelig godt med, frisk og sund og glad. Det er det, som jeg, kære Moder, kan fortælle om mig selv.“

Efter denne lille fordringsløse Redegørelse for sine egne Forhold gaar han over til, at hans Broder August, som er Maskinsmedesvend, efter hvad Moderen har skrevet, „er i København og er arbejdsløs og ønsker at komme herover, og Du, kære Moder, tvivler, om det er til Gavn eller Skade. Jeg vil dertil sige, jeg ønskede gerne, at han kunde komme herover, og vi vilde nok ved forenet Arbejde komme frem. Jeg føler godt, at jeg har mistet det gode Hjem og er ene herovre. Ikke er min Mening, at jeg vil gøre Forandring og tage hjem igen, men jeg mener, at have en Broder vilde lette Savnet noget herovre.“

Men hvad Broderens Fremtidsudsigter i Amerika angaar, vil Valdemar dog bemærke, at „man kan lige saa godt være ordentlig som uordentlig i Amerika

som i Danmark. Der gives lige saa godt Fristelser hjemme, som her. Og Amerika er hverken værre eller bedre end hjemme, hvad det angaar. Og kommer han over her, hvor han ingen kender, maa der først gaa en Tid, førend han kan sætte sig ind i disse Forhold, som er her. Hjemme kender han alle og enhver, men her ingen!“

Som han tilføjer i et samtidigt Brev til Broderen: „Dit Ønske er ogsaa mit, og jeg vilde gerne give Dig en Haandsrækning; men desværre jeg er ej i Stand dertil, saa Ønsket bliver kuns et Ønske foreløbigt. Kære Broder, jeg vil fortælle Dig, hvad jeg har i Sinde. Som Du nu véd, er jeg paa Vejen til San Francisco og venter at komme dertil i Begyndelsen af det nye Aar, og naar jeg saa har saa mange Money, at jeg kan begynde for mig selv, vil jeg se at kunne være med til at opfylde dit Ønske.“ Foreløbigt er det kun til Moderen, at han, ved en lidt senere Lejlighed, kan sende „en Present“.

— Der findes i Valdemars Breve fra Winnemucca intetsomhelst om politiske eller sociale Forhold hjemme eller ude, kun sparsomme Oplysninger om hans egne økonomiske Forhold og iøvrigt Udtryk for hans venlige Følelser for Slægt og Venner, alt sammen fremsat i en vis højtidelig og traditionel Form, som naar han slutter sit Julebrev med „Haabet om, at I hjemme maa tilbringe den i hinanden Kreds, glad og tilfredse. Og Tak, for det [*fordi*] I mindes os herovre. Tak, for det I har et godt Haab for vores Fremtid, hvilket gør os godt at høre.

Og Tak, kære Moder, Søskende og Venner for Eders Ønsker og Bønner for os.

Kærlig Hilsen til alle, med Haabet og Tanken om, at det nye Aar vil bringe de Ønsker, vi have, i Opfyldelse for os.“ —

I sine Optegnelser fra Rejsen beretter Valdemar, hvorledes han i Winnemucca efterhaanden faar fjernet Sporene af Landstrygerlivet, blandt andet de „smaa, næsvise og nærgaaende Krabater,“ der somme Tider „holdt Kongerevue ned ad mine Ben.“

Hans Ven Julius i Sidney sender ham „noget Værktøj“ til det Arbejde, han har taget sig paa, „I kan da nok tænke, at jeg „smurte“ dem med nogle deverse Løgne om, hvor dygtig jeg var i Faget; men efter at jeg havde begyndt, fandt jeg ud, det gik bedre, end jeg havde troet.“

Hans første Værk „var et Navn paa hele Husets Facade,“ og efter dette „første Bevis paa min Kunst kaldte de mig en Maler;“ før var det „kun en Landstryger.“ Dernæst „malede jeg i to af Stuerne Loftene i Dekoration med Landskaber i Midten. Da det var gjort, blev jeg „Kunstner“ for dem.“

Valdemar lærer en ny dansk Snedker at kende, der kommer til at arbejde sammen med ham paa Hotellet. Ganske vist bliver Snedkeren engang meget fornærmet paa sin Landsmand paa Grund af „min gamle gode eller onde Vane,“ nemlig at han „sang fra Morgen til om Aftenen.“ Paa „en af de mest syngende Dage stod Snedkeren, ved en Lejlighed, ved Siden af, og da det var bidende koldt, hvor han var, troede han, at jeg følte mig glad ved at se ham fryse. Men vi kom overens efter det, og han glemte sine Mordplaner; han havde sagt og svoret paa det, hvis jeg ikke tav stille og lod være med at glæde

mig paa hans Vegne, vilde han myrde mig. Men vi blev, som sagt, de bedste Venner, saa længe som han var i Byen. Hvor han var, kunde de finde mig med.“

Valdemar har det godt, om end ikke overdaadigt, for „Hotellet var, som I nok kan forstaa, under Opførsel, og vi maatte derfor sove ude i Stalden,“ men alligevel i Seng, to Mand sammen.

„Konen i Hotellet“ tager sig venligt af den danske Maler, „lærte mig og gjorde alt, for at jeg kunde tale Engelsk . . . jeg blev efterhaanden bekendt med hele Byens Befolkning under Navnet Mrs. Johnsons Painter (Madam Johnsons Maler) og fik mangan et godt Stykke Arbejde at lave“.

Den 31. August 1886 siger han imidlertid Farvel til baade Fru Johnson og Winnemucca for at drage videre mod det yderste Vesten, og den næste Dag, ved Byen Wadsworth „begynder Opstigningen af de Bjerge, som de kalder „Sierra Nevada“, og der begynder Landet igen at vise sig i sin Skønhed. Reno er den sidste By i Nevada, og lidt uden for var der en Skrænt gennemskaaren, hvor der stod en Post, paa hvis ene Side stod Nevada og paa den anden California.

Da jeg saa det, klang det frem fra mine Lunger „Hurra! Hurra!! Hurra!!!, og det var den 4. September.“

Hos en dansk Familje, „som boede ved Vejen dér,“ faar Valdemar en beskeden Nydelse, idet „jeg dér fik noget af det bedste Vand, som jeg har drukket i mit Liv,“ og derpaa begynder hans Marche

fremefter ganske paa samme Maade som Aaret iforvejen.

Som Fripassager paa Nattogene, som Vandringsmand ved Dag eller Nat, en Gang imellem bænket i en rigtig Kupé paa betalt Billet, stundom sammen med en „Partner“, af og til beskæftiget nogle Dage eller Uger; bestandig videre. Og „altid var der noget at se“.

I Byen Colfax bliver han 5 Uger.

Det hedder derfra i Brev til Moderen: „... Jeg har et Stykke Arbejde her og befinder mig rigtig godt. I kan tro, at det er et smukt Land, Californien, og det var en god Spadseretur over de saakaldte Sierra Nevada (Bjærge). Her lever vi af bare Vindruer, Æbler og Pærer eller, med andre Ord, lever som Blommen i et Æg...“

Rejsefortællingen beretter, at „i Colfax levede for nogle Dage i Hotellet en Mand, som havde en stor Ranch,“ og han lover at lade Valdemar faa den at male, naar han er færdig med sit Arbejde i Byen. I Konen paa Hotellet har den omflakkende Dansker atter truffet en Kvinde, der var „ligesom en Moder til mig.“ Og en Dag giver hun ham da ogsaa det gode Raad: „Wally, naar Du nu gaar herfra, bliv saa godt klædt paa, for Du véd, Folk har ingen god Tiltro til daarligt klædte Mennesker.“ Valdemar indrømmer, at den gode Kone havde Ret, „men kan man blive bedre klædt, naar man gaar og sover i sin Dragt i ugevis og sjældent faar det af tillige?“

Han har dog faaet sig lidt bedre Klæder, og „den sidste Søndag“ tog en af Sønnerne i Hotellet med ham til den næste By Auburn, „og der blev jeg

udstrammet som en rigtig „Dude“ (Løveherre) [*dude, amerikansk Slang for Laps*] fra Fodsaalen til Haaret.“ Saaledes udhalet bliver han kun „over en Nat, og næste Morgen gik [*jeg*] med Toget som første Klasses Passagerer til Sacramento og derfra ned ad Floden med Skibet ind til Rio Vista. 6 mile uden for den sidst nævnte By laa den Ranch, som jeg skulde male.“

Dagen efter begynder han paa sit „Smøneri“ og har, medens han „stod dér“ den Glæde at faa et „smukt Fotografi af mine forhenværende Arbejdskammerater.“

Manden, som ejer Ranchen, hedder „Egbert, og han var en af de gamle „Pioneer of 48“ (En Pioneer d. v. s. en af de første, som kom til Landet i Aaret 48, 49, 50, 51 eller 52). Den Gang var [*han*] et ungt Menneske paa 18 Aar. Og høre ham at fortælle om „they palmy days“ (gode Dage) kunde vække Lyst og Interesse i mit Bryst. Han var en ligefrem Mand. Og det var med stor Interesse, jeg hørte paa hans Fortællinger.“

— Byen Rio Vista kan paa den Tid ikke have været meget anselig, thi den rummede ikke engang en Fotograf, som kunde aftage det Billede af Valdemar, han i Anledning af sin 26aarige Fødselsdag gerne vilde sende hjem til Moderen. Dette beklager han meget i et Brev til hende, som er skrevet paa selve Højtidsdagen d. 31. Oktober 1886. Iøvrigt udtaler han sig i sin kortfattede lille Skrivelse veltilfreds med sine Forhold, men staar paa Springet til Afrejse; han venter blot paa at kunne fuldføre sit af

vedholdende Regn afbrudte Arbejde for at tage til Sct. Francisco.

Til denne, som han kalder den „det gylde City (den gyldne By) [*the golden city*]“ kommer han, efter at hans Arbejde er bleven færdigt, og „jeg blev afbetalt.“ Hans første Gang er til en dansk Skomager, der er en god Ven af Valdemars Stalbroder fra Rejsen, Neumann. Desværre viser det sig, at Neumann er rejst videre, til „Eureka, Humboldt County,“ og Valdemar slaar sig da foreløbigt alene til Ro i Byen.

Hurtigt kommer der „en dansk Mand til mig og bød mig sin Tjeneste med at vise Byen, hvilket vi gjorde baade paa Øjnene saavel som paa Pungen.“

Der er ikke lidt, som vækker Valdemars Forundring og Beundring, allerførst „en Slags Sporvogn, som kaldes Cabelcar, det menes: Der er tre Spor, det midterste for et Cabel (Tov), som trækker Vognene, thi der er to af dem. Den første kaldes Dummy [*dummy betegner en Vogn med selvstændig Dampkraft*], og dér er den Mand, som styrer dem. De Sporvogne kan gaa op ad de stejleste Høje.“

Ganske særligt finder han Fornøjelse i Kineserkvarteret, der jo ogsaa netop i de Tider oplevede sin Blomstring.

Valdemar vil ikke „berøre“ Kineserbyen „for dens Skønhed eller Renhed, som den ikke er i Besiddelse af, men for dens særagtige Liv og Færdsel, som man kan blive Vidne til.“

„Man har læst“, mener han, „om Italiens Kramboder, rundt omkring paa Gaderne; men dette her

er ligesaa interessant, om det [end] ikke er under „Italiens brændende Sol“.

„Her i en Gadedør sidder der en gammel hvidhaaret eller „pisket“ Kineser med sin „List“, hamrende paa en Støvle. Rundt omkring har han et Oplag af samme Slags og andre henhørende til samme Familje; alt tyder paa en haard Medtagning fra deres Ejers Side; men ved hans Kunst viser de snart, at det kan blive „godt engang endnu“. Se her! Her har vi nogle af de „kinesiske Skønheder“. Er de ikke dejlige? I deres Bukser. Ja, Bukser har de paa, saa vide, at de flager dem rundt om deres bare Fødder i deres Tøfler. Næ, vil Du nu gaa væk! Han er smuk! I Silke, men han var ogsaa en Mandarin. Her kommer en lille kinesisk Pige. Men hvad er det, hun har paa Ryggen? Det er et Barn. Sjallet, som er bundet fast og hængt ligesom en Pose, og deri bærer hun „Ungen“ rundt omkring, maaske hele Dagen eller i det mindste det meste af den ...

Her har vi Marked (Handelspladsen ligesom Amagertorv o. s. f.) overstrøget med Grøntsager, Høns og alt andet. Køber og Sælger, Kineser og Hvide, alt i en broget Masse.

Her er en „hængende Have“, som de bruger i Kina, men her er det en Restauration. Hvad er det? Sikken en uhyggelig „Katzenjamren“, det er det kinesiske Teater.“

Som Fagmand maa han staa stille, fordi „her fængsles Øjet af et broget kinesisk Skilt, malet paa høj rød Bund, gørende bekendt, at her „lever

Who. Ho. Sing & Co.“

Og til Fuldstændiggørelse anføres, at „vi kom da

ogsaa dér igennem, hvor de offentlige Piger bor. Hvilket Syn! Beskidte Huse. Tillige smaa, snevre Gader. Og dér indestængt ligesom i et Fængsel, sidder de og venter paa Forretning, smykkede med Ringe baade paa Fingrene, Ørerne, ja selv om Anklerne . . .“

Midt i sin Skildring kommer Valdemar i Tanker om, at denne Fremstilling kunde behøve en lille Undskyldning overfor Moderen og Søstrene, for hvem Rejseberetningen er bestemt, og han indskyder derfor i en Parenthes: „Hvorfor jeg omtaler dette her, er for at give Eder et Bevis paa Kinesernes Liv!“

„Hvem der har set Sct. Francisco,“ slutter han, „behøver ikke at gaa til Kina, for her er det, selv om det er i det „smaa“.“

For den hvide Races Vedkommende byder „Barbari Coast“ [*et ved Jordskælvet i 1906 ødelagt gammelt, berygtet Kvarter*] ham paa „et andet af S. Franciscos velbekendte Udskejjelsessteder. I hver en Kælder og Stue er der Beværtning, og derfra lyder Dansens lystige Toner. Af Danskerne i San F. kaldes det „Dyrehavsbakken“, godt passende, thi Musiken er ogsaa lidt broget her. Somme Pladser et Piano, andre Violin og Horn, det tredje Plads Harmonikarens skrigende Toner falder i Takt til de dansendes Trampen. De fleste af de Steder ender hver Aften i et Teablou (Slagsmaal), sommetider med Skydning, som vil koste Soms [*sommes?*] Liv. San Francisco har mange saadanne Pladser, den ene værre end den anden.“

Men Valdemar anfører ogsaa, at der er „mange store smukke Bygninger: Hoteller, Residenser og Kirker.“

Som den mest berømmede anføres karakteristisk nok Palace-Hotel, der „efter hvad de siger skal være den smukkeste og bedste i Verden. Den skal have kostet henved 10 Millioner Dollars.“ Valdemar synes dog ikke, at der „er en overvældende Skønhed ved den. Den er stor ligesom en Kaserne og ser i det hele noget mørk og trist ud.“

Derimod finder han „Indsejlingen til Sct. Francisco, Golden Gate (den gyldne Laage),“ smuk; Brandvæsenet med de store Stigevogne, der „kommer rullende og svingende omkring Gadehjørnerne,“ storartet og „Salvation-Army (Frelser Arméen)“ morsom; „man kan somme Tider om Dagen have den Fornøjelse at høre Musik, snart her og snart dér; Tyskere, Franskmænd og andre Folkeslag højtideligholder deres nationale Festsdage; Gaderne vrimer af Handelsmænd, som falbyder „Medicin eller andre Ting, den ene taler i Munden paa den anden, og saa gaar det lystigt med „Taskenspillerkunster“, med store Gaver i Lidkøb saasom Ringe, Naale, Stene, Diamanter, men naturligvis uægte.“ Kort og godt: „Broget, forunderligt er alt her i Sct. Francisco.“

Men — der er et mægtigt Men! Den fremmede unge Mand havde Ret, der under Valdemars Gaaen paa Trampen advarede ham mod Sct. Francisco, men blev saa ubetinget afvist.

Nu maa Valdemar nedskrive:

„Gaa til San Francisco og se den hvide Elefant „Jombo“ [*en af det Barnumske Menageris store Seværdigheder*] og dø saa!“ var et Mundheld, som blev brugt meget i Winnemucca. Ja, jeg kom der,

og blev [jeg] ikke død, saa blev jeg i det mindste „flatbrok“ (spillet Fallit) [*flat broken, helt fallit*], og det var en drøj Tid, de 2½ Maaned jeg var der.“

Til alt Held kan Vennen Neumann, der arbejder som Snedker i Byen Eureka, sende Valdemar nogle Penge, og saa „sagde jeg Farvel til San Francisko, kom ud at gyng paa Pacific Ocean, hvor Søluften og min sygelige Person snart maatte gaa tilkøjs, næsten hele Vejen op til Eureka. — Eureka ankom jeg til den 16. Januar 1887 i et øsende Regnvejr, og da jeg ikke fandt Neumann straks, blev jeg temmelig godt gennemblødt. Det var den Gang en 16 Maaneder siden, jeg havde set ham. Han var ikke meget forandret. Og jeg blev ikke lidt overrasket ved at se hans Hjem. Vi begge, da vi kom til Ro, begyndte at opfriske vore Erindringer, og mangan en Aftenstund i Begyndelsen var det vor Tidsfordriv at høre om hinandens Lykke eller Ulykke, efter vi blev skilte ad.“

Fra den lille By Eureka, hvor Valdemar arbejder i sin Profession og lever meget sammen med Vennen Chr. P. Neumann, er der bevaret 6 Breve fra ham til Moder og Søskende hjemme, skrevne mellem d. 3. Oktober 1887 og d. 8. September 1888.

Han sender engang Moderen 10 Dollars og sparer aldrig paa de venligste Hilsener til Familjen og en Række navngivne Venner; om sine egne Forhold fortæller han ikke andet end, at han er sund og rask og har det godt.

Danske Tilstande kommer han overfor en Broder,

som er Arbejdsmand hjemme, atter en Smule ind paa. Der er i et Brev af 27. Oktober 1887 nogle Spydigheder om „Fæstningen“, som „kom alligevel — og nu skal den prøberes. Til Lykke eller Fy for en Ulykke med den Galskab! . . . Vil Danmark atter i Krig med Tyskland? Jeg tror, at vi fik „nok“ i 64. Og skulde det ske, hvad er saa Følgen? Der bliver intet af „Sjølunds grønne Vange“, og det vil blive en Svie, som vil tage lang Tid at faa væk.“ Med en sidste Erindring om Provisorietiden hedder det d. 27. Januar 1888: „Jeg har læst her, at de „lyseblaa“ [*altsaa Gendarmene*] holder Vagt over de kolerabefængte Svin hjemme, og at de (Svinene) bliver sendt over til en bedre Verden med et Økseslag paa Panden og et Stik i Halsen . . . Bogøs Konge [*Folkethingsmand Christen Berg*], er han nu ogsaa bleven en Vendekaabe? Ja, saaledes gaar Verden i sin „Rundkasseking“, alt bliver omvendt.“ Som en Modsætning til den formentlig vankelmødige danske Politiker fremhæver Valdemar „de fire hængte Anarkister i Chikago. De var Mænd, som gik i Døden paa, hvad de troede vilde være til Menneskedens Gavn.“. I samme Brev takker han for „Billedet af Udstillingen [*den skandinaviske Kunst- og Industriudstilling i København 1888*], det var dog en forunderlig Form, det har. Det er hvad man kalder „oldnordisk Konstrution“. Er det ikke?“

Iøvrigt er det Valdemars Brevskrivning til Hjemmet og Hjemmets til ham, som i sidstnævnte Brev gøres til Genstand for en Række ret utilfredse Betragtninger, der i mangt og meget er typiske for Mænd

af hans Klasse og deres Paarørende i det gamle Land. I Tilslutning til Klager over, at en af Valdemars Brødre og en „gammel Ven“ af ham „har ingen Tid at værdige mig en Tanke,“ hedder det:

„Jeg kan ingen anden Grund se for deres sløve Ligegyldighed imod mig. Jeg for min Part har nok at skrive til, og mangen en Aften skriver jeg lige saa mange Breve, som de gør i et helt Aar. Jeg gør med stor Glæde et Par mere, naar jeg véd, at mine Spørgsmaal besvares, men i modsatte Tilfælde bliver jeg selv sløv og glemmer at gøre det saa interessant som muligt. I Moders Brev faar jeg nogle Piller at tage, som er haarde, men Sagen er, naar I faar mine Breve, læser I dem ikke, som min Mening er udtydt [*udtydet*] i dem, saa Moder tror, det er hende, som menes deri. Jeg sender med største Fornøjelse et Dusin Breve hjem, naar jeg modtager Breve fra Eder. Men naar der er et lille Stykke fra den ene og et ikke meget større fra den anden, hvor tror I, at jeg saa kan faa al den Nyhed fra, som jeg godt kan forstaa, at I længes efter, lige saa godt som jeg. Eders Breve kommer tilsammen, og straks sætter jeg mig til at besvare Eder, den samme Aften eller ikke mange Dage efter, og saa skal Hjernens fattige Evne overanstreges, for at mit Brev kan have en nogenlunde Indtryk af, at kaldes saa. Naar enhver af Eder vilde sende mig et opmuntrende Brev fuld af Spørgsmaal og Svar og engang hver $\frac{1}{2}$ Aar, saa vilde det gøre den fornødne Virkning at blive, hvad man kalder interessant; i den anden Retning er Papiret, Frimærkerne og Blækket kun spildt. Vi har hver vor Tanke om et og andet, lad os tale og

skrive om det den Vej, som vi synes bedst. Vi har hver vor Syn for Sagen, selv om det gaar ikke, som vi vilde have det; derfor kan vi dog udtrykke os for hverandre. Enhver i sig er en Igoist, som ikke synes om at tilsidesættes eller blive den sidste. . . Kære Hans, gør Du for mig, hvad Du kan, for at jeg endnu kan faa en Interesse fra dem, som føler dem lidt langsom i deres Følelser for mig. Det er hverken Hjemve eller Ønsket om atter at være hjemme. Men det er min inderligste Tanke om, selv jeg er over her, at jeg véd, hvorledes det gamle Hjem er, at der faar mig til at skrive disse Bebrejdelser.“

Valdemars omstændeligt udtrykte, men i og for sig saare fornuftige Opfordringer til Familjen om at skrive ordentligere, hyppigere og mere animerende har næppe baaret Frugt. I hvert Tilfælde findes der endnu kun fra ham et lille Julebrev, dateret Eureka 1887, og en kort Skrivelse samme Steds fra af September 1888 til hans Moder og Søskende. Efter Moderens Død i 1889 udbeder han sig og faar tilsendt en udførlig Fremstilling af, hvorledes hendes Begravelse er gaaet for sig. Men derefter hører Familjen aldrig mere fra ham. Der bliver i Tidernes Løb gjort nogle spredte Forsøg paa gennem Bekendte i Amerika at erfare noget om ham, men forgæves; baade han og hans Ven Neumann menes at være brudte op fra Eureka, uden at der senere vides noget om dem.

Valdemar var en ægte københavnsk, jævn Haandværkssvend, uden fremtrædende Karakteregenskaber, men godmodig og munter, venlig overfor sine nær-

meste, fordringsløs overfor fremmede. Han blev ført ud i den vide Verden af den noget vage Lyst til at se sig om og lære nyt at kende, som hænger sammen med æstetisk Sans.

Igennem sin Forsvinden uden at efterlade sig noget Spor er han typisk for langt flere Udvandrere, end man paa Forhaand skulde antage.

Hans endnu i København levende Søster haaber stadigt paa, at han engang vil komme ind ad Døren til hende, og umuligt er det ikke

Der findes Udvandrere, som, i Lighed netop med Valdemar, efterhaanden føler sig utilfredsstillede af Korrespondancen med Hjemmet og som, naar Moderen er død, hører helt op at skrive. Hende sendte de i hvert Tilfælde Hilsen ved Julen eller til Fødselsdagen, hvor lidt eller meget hun saa skrev; nu opsætter og opsætter de, medens det fremmede Liv mere og mere tager dem fangen. En skønne Dag kan de saa pludseligt efter mange Aars Forløb sende et Brev over Havet eller endogsaa selv gøre Rejsen og „staa i Stuen“ hos dem, der længst troede dem døde og borte.

Men mellem Aar og Dag forliser der ogsaa ude i det store fremmede mange Udvandrere ganske stille som Skibene, der ensomt gaar under med Mand og Mus. —

**** DEN UNGE ****
FYNSKE HUSMANDSSØN
POUL JØRGENSEN

PAA en Gaard i den nordvestlige Del af Fyen gik der i Vinteren 1905—06 en ung Husmandssøn, Poul Jørgensen, og drømte om at tage til Nordamerika for at tjene Penge.

Han havde tjent, fra han var 12 Aar gammel, 4 Aar hos en Gaardmand, 2 Aar hos en anden, og sidst 1 Aar hos Præsten. Soldat havde han ikke været, og kunde han ikke blive, fordi hans ene Øje var bleven skudt ud under Flitsbueleg i hans Barndom, men ellers var han sund og frisk, høj og kraftig.

Pouls Forældre boede i hans Barndom i et Hus, der laa tæt op ad Landsbyens Kirkegaardsmur, og hans Fader havde den Bestilling at ringe med Kirkeklokkerne, fyre i Kirkens Ovn om Vinteren og undertiden grave Grav. Huset var saa stort, at det kunde rumme et Sæt Lejefolk og havde en Nyttehave paa 3—4 Skæpper Land. Forøvrigt ernærede Faderen sig som Daglejer. Der var kun to Drengbørn, men Konen var svagelig og Kaarene smaa.

Moderen døde, da Poul var 9 Aar, og 4—5 Aar efter giftede hans Fader sig igen med en Enke, der ejede et Hus i en anden Landsby, hvorved Familjens Forhold bedredes noget.

Til sit trettende Aar gik Drengen i Landsbyskolen

ved Hjemmet og, efter at han var kommet ud at vogte Kreaturer, endnu indtil Konfirmationen i Skolen i sin Husbonds By.

— Det er i Maj 1906, at den nittenaarige unge Mand gør Alvor af sit Forsæt og for sammensparede Penge rejser med dansk Dampers fra København til New York.

Han er yderst tilfreds med Overfarten, hvor de er „1400—1500“ [*et stærkt overdrevent Antal*] Emigranter om Bord, som faar god Kost, og „det gaar ogsaa med Liv og Lyst og med Musik og Dans,“ saa han „kan ikke forstaa, hvor Tiden bliver af.“ „I Dag,“ skriver han d. 12. Maj, „er det 9 Dage siden vi sejlede fra København, og for mig er de gaaet, som om det kunde være 9 Timer i Stedet for 9 Dage.“ Dagen efter er det Pouls Faders Fødselsdag, og „jeg vil da ønske Dig til Lykke saa mange Gange. Vi har ellers haft en rigtig gemytlig Dag i Dag, med Sang og Komædie, Musik og Dans, og jeg har lige været oppe paa Agterdækket og faaet en rask Svingom, men der er ikke saa mange danske Piger, men der er mange norske Jenter, som de kalder deres Piger, men det gaar lige godt, for de danser godt, og vi kan ogsaa magelig tale med dem, da det norske Sprog er meget lig det danske. Der er kun en Ting ved dem, som jeg ikke kan lide, og det er, at de vil gerne have dem en Kærest. Kommer vi op paa Dækket om Aftenen, sidder der Par om Par rundt omkring, hvor der er til at sidde, men jeg har nu ikke været saa heldig at være blandt dem endnu; de er mig for frække; selv ved højlys Dag er de frække nok til at gaa med

Karlene ind i deres Kahyt; Hovmesteren har flere Gange jaget dem ud. . .“

Sit første Brev fra Amerika skriver Poul d, 27. Maj fra en mellemstor By i Jowa.

Først skildrer han Ankomsten til New York i en længere Fremstilling, hvoraf Begyndelsen her gengives med den unge Mands egen Retskrivning og Tegnsætning; Haandskriften er meget tydelig, men noget barnlig.

„Emigranterne kommer ikke i Land førend Dagen efter Ankomsten, fordi der var nemlig 14,000 [?] Udvandrere bleven samlet der paa en Gang, der var et tysk Skib et hollandsk et italiensk og nogle flere, men de kan ikke tage flere end som 6000 [?] over paa Øen om Dagen som vi skal over paa, før vi faar Lov at komme i Land vi kom da der over hen paa Eftermiddagen, dem som de ikke vil have i Land bliver sadt op i et Bur som er oppe under Taget paa Kastlegarden som Bygningen kaldes vi kommer ind i, der var mange der var kommen derop, og det var morsomt at se dem side derope og kukkelogre, de bliver saa sendt tilbages igen hvor de kom fra, det er ikke saadan at komme til Amerika for alle slags Folk jeg ved ikke men jeg tror det da ikke der var mere end som en af vore der kom tilbages.“

Poul maatte selv „til to Læger, fordi jeg havde Glasøje, men jeg var god nok, saa jeg slap godt igennem. Piger, som er frugtsommelige, faar ikke Lov at komme i Land, undtagen hvis de har Kæresten med, saa bliver de gift dér. Vi havde tre Par af det Slags, som skulde giftes, og det kan man sige,

det er Besparelse, for det første sparer de al den gode Bryllupsmad, og for det andet sparer de at købe Brudeklæder, men jeg siger ellers Tak for at blive gift paa den Maade. Men det er en grimme Dag, den Dag, vi er derovre, en som ikke bliver let at glemme; jeg skal ikke ønske at komme der tiere. Vi blev ringet op om Morgenen paa „Hellig Olav“ Kl. 5, for at vi skulde have noget at spise, før vi skulde afsted; vi kom fra Skibet af og ned i Pakhuset, hvor vi skulde have vort Tøj eftersat, vi skulde aabne vore Kufferter og blive staaende ved dem, til de havde været der og set dem. Jeg skrev sidst, at vi havde faaet et Nummer udleveret, som vi skulde bære synligt, naar vi gik fra Skibet. Vi blev saa stuvet ned i et Skib, der lignede omtrent et svømmende Hus, og saa gik Kursen efter Kastlegarden. Naar vi saa kommer der ind, ligner det en kæmpemæssig stor Hønsegaard, med mange Bure, dér bliver vi saa puttet ind, og saa bliver der laaset for os, og saa kan vi sidde dér og have det saa godt, til vi faar Lov at komme ud igen. Naar vi saa kommer derfra, kommer vi et Sted hen, hvor vi skal vise vore Penge frem, og derfra til Billetkontoret, hvor vi faar Jernbanebilletten, og saa er vi færdige, men saa var Kl. ogsaa 7 om Aftenen. Saa fik vi da Ro til at faa noget Mad, og den smagte godt, da vi ikke havde faaet noget siden Kl. 5 om Morgenen . . . Naa, da vi saa havde faaet noget Mad, blev vi puttet i det Skib igen, som havde sejlet os derover, saa blev vi sejlet over til det Sted, hvor vi skulde med Banen, og der kom vi saa fra Kl. 12 om Natten med Tog til Chikago.“

Chikago gør paa den unge Fynbo Indtryk af at være „en grusom urenlig By; jeg har aldrig troet, den har været saa beskidt, som den i Grunden er; men her er noget at se, kan I tro. Ja, jeg har oplevet nogen den sidste Tid, kan I tro, men det er ikke alt, der er saa morsomt at se; der var en Nordmand, som var falden i Kløerne paa nogle Bondefangere, eller hvad det var for nogen, de havde da faaet noget Skidt fyldt i ham, saa han var fuldstændig døddrukken. To af hans Kammerater kom bærende med ham, og han blev saa lagt paa Gulvet af Ventesalen mere død end levende; han skulde ogsaa her til Byen, han naaede alligevel at komme med Toget.“

Paa Pouls første Bosted er det Danskere, der modtager ham, Danskere, han bor hos, og en Dansker, han arbejder for med „at lægge Fortove.“ Saa snart han kan, vil han se at faa Plads hos en Farmer, fordi han overhovedet helst vil beskæftige sig med Landvæsen, og tillige fordi „det giver flere Penge,“ og han mener hurtigere at kunne faa lært Engelsk ude paa Landet.

Den 8. Juli kan Poul da ogsaa sende et meget langt Brev hjem fra en lille By i Nebraska, hvor han er bleven Karl hos en Farmer, men rigtignok en dansk.

Dér har han været til en Skovfest, hvor der „var mest Danskere,“ og hans Skildring af „hvordan det gaar til her“ giver et i høj Grad typisk Billede.

„Det er gerne hos en Farmer,“ fortæller han, „hvor der er lidt Skov ved, og det koster ikke noget, uden for hvem der vil ind at danse. Vi var kørende

derud, ham, jeg er hos, og hans Kone og Christen og jeg, ikke at forglemme. Da vi saa kom derud, saa skulde vi jo have os en „Beer“, som de kalder deres Øl, for det var varmt. Vi fik os saa noget at drikke og stod og saá paa Selskabet. Her har vi to Salonkeeper, det samme som I kalder Gæstgivere hjemme, de er rejst inde fra Byen og her ud for at komme til Fest; de kaster den ene Dollar efter den anden paa Disken foran hvor de sælger Øl, og raaber: „Hallo, Landsmænd! kom her og faa noget at drikke,“ og her kan en Mand godt staa og drikke sig fuld uden at give en Cent ud, for de Salonkeeper regner ikke en Dollar for mere, end vi andre regner en Cent. Jeg ser mig omkring, og mine Øjne falder paa en stor, svær Farmer, der staar og ser paa mig. „Der har vi en med noget rigtig godt Gammel-Lands Blod i sig, det kan jeg da se,“ siger han, „men vent Du, til Du har været i Amerika et Aars Tid, saa skal Du nok faa en anden Kulør,“ siger han. „Ja, det kan godt være,“ siger jeg, „men jeg kan ogsaa nok lide at faa en god amerikansk Kulør.“ „All right,“ siger han, „Du er en Fyr, jeg kan lide! Goddag og Velkommen til Amerika,“ siger han og giver mig Haanden, „jeg er Sønderjyde,“ siger han, „og jeg har været tysk Soldat i tre Aar, men derfor er jeg en lige god Dansker; ja, jeg har døjet noget i min Tid, men nu har jeg det godt,“ siger han, og vi staar og taler frem og tilbage om Tingene. Jeg slentrer saa hen og saà paa de dansende; her har vi en, som har sit Besvær ved at sejle rundt med en svær Matrone, Sveden løber ned ad Kinderne paa ham, men han hænger troligt i.

„Hvad er det for en, som slider saa haardt,“ spørger jeg en. „Det er en, der danser med sin Svigermoder,“ siger han, „det er godt at staa højt ved sin Svigermoder her,“ siger han. . . Her har vi saa nogle amerikanske Damer, som er sminket saa dejligt i Ansigtet, saa det er en Lyst at se, og saa gaar Munden paa dem ligesom paa en Kanin, der æder, saadan tygger de paa Skraaen; thi de amerikanske Damer skraar, maa I vide, men det er ikke af samme Slags, som Herrerne bruger, det er et Slags Gummi, som de saa spytter ud, naar der ikke er mere Kraft ved det, og det kalder jeg skraa, naar de gør det. Naa, vi var der ikke saa længe, for vi skulde hjem og gøre Aftenarbejde, men der var mange, som havde en Bjørn at trække med, inden vi kom derfra, for de kan nok drikke herovre ogsaa, kan I tro.“

Poul er meget taknemmelig for et Brev, som han har faaet fra Forældrene, „for I maa nu ikke tro, jeg har glemte Eder hjemme i gamle Danmark endnu; nej, der er ikke en Dag, uden at jeg tænker paa Eder; men Hjemve har jeg ikke; nej tak, saadan et Barn er jeg ikke.“ —

Det er ingen høj Løn, han og en anden nylig ankommen ung dansk Karl faar, „18 Dollars om Maanednen, men vi forstaar heller ikke en Smule af det Arbejde herovre, naar vi kommer; vi forstaar ikke engang at lægge en Sele paa en Hest; men saa længe vi ikke faar den store Løn, forlanger de heller ikke saa meget Arbejde af os.“

Imidlertid har han dog paa de Par Maaneder i Amerika „tjent saa meget, at jeg har betalt Peder

de 80 Kr., jeg skyldte ham ved vi rejste hjemme fra," og han nærer allerede store Forventninger til Fremtiden: „Naar vi har været her et Aar, saa tør jeg nok sige uden at sige Løgn, at vi kan sende 1000 Kr. hjem hvert Aar, hvis vi da kan være raske; men det bliver ikke det første Aar.“

Hvad Levemaaden angaar, har det knebet for hans fynske Vaner at finde sig til Rette med, at de kun „faar Mad tre Gange om Dagen, det var noget haardt at begynde med, men nu gaar det godt.“ Og selve Maden synes at glide udmærket ned, „vi faar for det meste Steg og Kage; Lagkage faar vi meget af og Syltetøj.“

Allerede af den Grund kan han med Tak afvise Moderens inderlig velmente Tilbud om at sende nogle Ribs fra Haven over til ham — „det behøver Du ikke, for vi har baade Ribs og Stikkelsbær og Jordbær og Rhabarberggrød i Masser.“

Til efter Jul vil Poul blive i sin Plads. Saa er Majshøsten forbi, og der bliver, ud over Pasningen af Kreaturerne, intet at gøre paa Farmen, indtil Arbejdet begynder igen i Marts.

Maanederne Januar og Februar vil den unge Mand da bruge til at skaffe sig Kundskaber i Engelsk. Og han har bestemt sig til ikke, som oprindeligt paa-tænkt, at gøre dette ved at tage Plads hos en amerikansk Farmerfamilje, men ved at gaa paa en dansk Højskole, Dana College i Blair i Nebraska, som har „særlig Kursus for Nykommere.“ Karakteristisk nok tager han derhen sammen med „et Par flinke Karle,“

unge, i Amerika fødte Danskere, der „rejses paa Skolen for at lære Dansk.“

Dana College and Trinity Seminary, som det officielle Navn lyder, rummer baade Præsteskole, en højere Skole efter amerikansk Mønster og en folkelig Højskole. Undervisningen foregaar paa Engelsk undtagen i dansk Sprog, Historie, Litteratur og en Række af de teologiske Fag.

Næst efter „at øve en kristelig Indflydelse paa de unge“ har Skolen i sin Højskoleafdeling sat sig til Opgave at lære unge Mennesker Dansk og Engelsk samt give dem et Indblik i Danmarks og Amerikas Historie og Litteratur. Der staar i Skolens Program de sikkert rigtige Ord, at „ligesom de allerfleste, der indvandrer hertil, kun naar til at bruge det engelske Sprog i meget ringe Udstrækning, saaledes lærer deres Børn kun meget ufuldkomment Faders og Moders Sprog at kende. Her har Højskolen en vigtig Opgave.“

Den unge Poul Jørgensen skriver meget tilfreds fra Blair, d. 8. Februar 1907, efter c. 5 Ugers Ophold og Undervisning. Han betaler 16 Dollars om Maaneden for Kost, Logis og Undervisning, de er i alle Skolens Afdelinger „godt og vel 100 Karle og cirka 20 Piger, og det er Danske allesammen med Undtagelse af nogle faa Nordmænd og Svenskere og en Tysker . . . Jeg vil aldrig fortryde, at jeg er rejst herved for at lære Engelsk, for jeg har lært meget paa den Tid, jeg har været her.“ Paa et senere hjemme fra stillet Spørgsmaal, om de nu ogsaa paa godt gammelt Fynsk „havde Bal til Af-

sked paa Skolen“, bemærker han, at det havde de rigtignok ikke, for „det var forbudt at gaa til Dans og paa Beværtningsstederne, saa længe vi var paa Skolen.“ —

Poul har forladt Dana College efter sine 2 Maaneders Forløb d. 2. Marts og foreløbig arbejdet en Maaned udenfor Byen paa en Farm, der var forpagtet af de Folk, han kendte hjemme fra og straks rejste til, da han kom til Amerika.

Men en Maaned efter kommer han til en amerikansk Farmer af tysk Herkomst, der med sine to Sønner og to Karle driver en Farm, som navnlig er anlagt paa at producere Mælk til Salg i Byen. De har 30 Køer og 16 Heste, Poul faar 25 Dollars om Maaneden, arbejder trøstigt i Marken, men tænker kun at ville blive i Pladsen til Efteraaret, fordi han, som saa mangen anden Dansker, ikke rigtigt kan taale Nebraskas strenge Hede om Sommeren og bitre Kulde om Vinteren; antageligt vil han gaa længere Vester paa.

Da tilmed hans Øjensvaghed i Følge en Læges Udsagn vilde gøre ham det ønskeligt at kunne undgaa den megen Støv og Vind ved Markarbejdet, beslutter han sig til at tage som Mejeri-Elev til en dansk Mejeribestyrer i en tysk-finsk Koloni ude paa Prærien i South Dakota.

Pouls første Brev derfra er dateret 9. Juni 1907. Han lever 2³/₄ dansk Mil fra nærmeste Jernbanestation; „det er nyt Land altsammen,“ uden mindste Tilløb til fynske Frugttræer med de herlige Æbler og Pærer, som Poul sender en længselsfuld Tanke. Finnerne har, ligesom Tyskerne bygget deres egen

Kirke og „har deres egen Jordemoder;“ ved Siden af Mejeriet ligger et Posthus og en Butik. Poul er godt tilfreds, uagtet hans Løn er gaaet ned til 10 Dollars fra de 25 Dollars hos Bonden [og som oven i Købet efter den første „Nykommertid“ skulde have været forhøjede]. Men han lærer noget, og hans Læremester er ogsaa ellers en flink Mand, der „holder fire danske Aviser, „Dansk Amerikaneren“, „Nordvesten“, „Revyen“ og „Mineapolis-Tidende“. Klimaet tiltaler ogsaa Poul uendelig meget mere end det i Nebraska, nu har han faaet Blod i Kinderne igen, vejer 173½ Pund, og „her kan vi da have Tæpperne paa os om Natten; det er ikke saadan i Nebraska, jeg laa mange Nætter sidste Sommer oven paa Tæpperne foruden saa meget som en Trævl paa Kroppen, og saa har jeg tit svedt saa meget, saa det var umuligt at sove, for der er lige saa varmt om Natten som [om] Dagen, men saadan skal det helst være for at faa Majsen til at gro godt.“

Foruden Mejeristen er der paa lang Omkreds kun to Danskere i Stationsbyen de 2¾ danske Mil borte, „den ene er en Maskinsmed, han er gift med en Svensker og kan ikke huske mere Dansk end „Øl“ og „Skaal“, den anden er Mejeristen dér i Byen, han er lige bleven gift, det er med en Dansk, men hun er født herover, og hun kan ikke tale Dansk, og han kan heller ikke huske meget Dansk, saa det er nogen slemme Danskere, vi har her. Vi var inde at besøge dem sidste Lørdag Eftermiddag og Søndag.“

Turen har dog interesseret Poul, fordi de „var ude i en Skov, ikke saa langt derfra; det er det skøn-

neste Sted, jeg endnu har været her i Amerika, jeg har været der en Gang før i Sommer. Der løber en Flod igennem Skoven, som vi var ude [at] sejle paa, desuden ligger her en gammel Farm, som minder om, hvordan de byggede Huse i Skoven herover at begynde med. Jeg har sendt Postkort med Billedet af det, det ligner godt, men det ser meget smukkere ud i sig selv end som paa Billedet. Det er bygget af raa tilhuggede Træstammer, tilklinede med Ler; Ejeren bor selv i det endnu, og,“ tilføjer han med historisk Sans, „jeg vilde ogsaa heller have det, end jeg vilde have et fint 2-Etages Hus, for her er et Stykke Amerika, som vidner om, hvordan de første Indvandrere har maattet bo i Førstningen.“

Lige saa lidt som i Nebraska faar Poul i South Dakota Lejlighed til at dyrke sin kære Cyklesport hjemme fra, om end man „i S. D. cykler mere end i Nebraska. Dernede holder Karlene selv Hest og Vogn, og det er ogsaa mere praktisk end Cykle, for naar en Cyklist er til Fest, og saa at det træffer sig, han kommer til at følges med en Pige hjem, ja saa maa han pænt vandre ved Siden af; men her tager de Pigebarnet med i Vognen og slaar Kalesjen op og saa, ja saa véd jeg ikke mere at fortælle om det. Jeg har ikke haft den Ære at køre paa Cykle, siden jeg forlod Danmark, saa jeg tænker snart, jeg har glemmt det, men derfor maa I ikke tro, at jeg kører for Pigerne; no, I don't care for the girls.“ [*nej, jeg bryder mig ikke om Pigerne*] — disse Pigebørn, om hvilke han ogsaa skriver, at de er meget for „dovne“ til at arbejde i Mejeriet; dér er det kun Mænd, som gør Gavn.

Fra en ung Fynbo, som var Pouls Rejsefælle fra Danmark til Amerika, har Poul haft Efterretning, „han arbejder hos en Dansker nede i Nebraska; han skrev, at han havde snart tjent saa mange Penge, han kunde være bekendt at rejse hjem igen, og det vil jeg ogsaa godt tro, for det kunde jeg ogsaa, hvis jeg havde baaret mig ad ligesom han; han har tjent hos Danskere, paa 2 Maaneder nær sidste Sommer, og arbejdet sidste Vinter ogsaa, men saa kan han heller ikke tale Sproget, knap nok forstaa, hvad de siger. Jeg derimod rejste paa Skolen sidste Vinter . . .“

Noget andet er, at Poul, naar han har faaet noget ud af Amerika og lagt tilstrækkeligt op, ogsaa vil hjem igen til Danmark. Hvis han skulde kunne vinde paa den Lotteriseddel, han beder Forældrene skaffe ham og Mejeribestyreren tilsammen, vilde det fremskynde Tilbagereisen særdeles.

Det bliver Vinter ude paa Prærien; Poul sender i November Forældrene de første Billeder fra det Fotografiapparat, han har faaet sig, „for vi maa jo fjuske med lidt af alle Slags“ i den stille Vintertid, hvor det for Resten er „fint Vejr med lidt Frost.“ Og Poul „elsker den store vilde Prærie her. Den er saa flad som en Pandekage; I kan tro, her er smukt om Morgenen, naar Solen staar op; vi kan se den i mange Mils Afstand. Om Aftenen studerer jeg mine engelske Bøger, for det maa jeg heller ikke forsømme, for der er meget, jeg maa have lært endnu. Jeg skal ogsaa til at skære Rammer, for Mejeristen har faaet Lyst til dem, saa jeg har nok at tage fat i. Nu naar vi snart Julen, saa vilde jeg

gerne et Smut hjem og hjælpe Eder med at kime paa Klokkerne i Kirketaarnet, men det er for langt at rejse, saa jeg faar blive, hvor jeg er.“

Sit egentlige Julebrev hjem sender Poul d. 5. December, og han indleder det med Slutningsverset af et Juledigt, som „en Dansker skrev sidste Jul:“

O, Fædreland i Juleglans!
 Du tager fangen Sind og Tanke
 Og faar vort Hjerter til at banke
 I Takt med Barneflokkens Dans.
 O, Danmark! Danmark Moder skøn!
 Hvor saa i Verden end vi findes —
 Kom os i Hu, som vi Dig mindes,
 Det er vor Længsels Julebøn!

„Jeg synes,“ fortsætter Poul, „det er et smukt Digt, og jeg tror, at enhver Dansk herover vil tænke det samme, og enhver ærlig Dansker herover vil synes, at det er deres egen Tanke, han har nedskrevet her. Mange venlige Tanker vil i denne Tid flyve over det store Hav, hjem til den kære hjemlige Plet i Nord, hvor hver især er født og opvokset; for hvad er kærere at tænke paa end som det Sted, hvor man har levet sin Barndoms Juletid, hvor ingen Sorger og ingen Bekymringer trykked! Og hvor gerne vilde jeg ikke ogsaa i denne Jul være sammen med Eder, kære Forældre, men det bliver der nok ikke noget af, det er for langt at rejse hvert Aar; men jeg vil haabe, at jeg endnu en Gang maa faa Lov at holde Jul med Eder. Men nu maa I ikke tro, kære Forældre, at jeg gaar og hænger med Hovedet, nej, jeg tør sige med Sandhed, at der er ingen, der har tænkt mere over det, før de rejste, end jeg

har; nej, jeg har ikke fortrudt det og vil heller aldrig gøre det. Mit Maal er at arbejde mig op til en Stilling, hvor jeg kan være til Nytte, og hvor ingen skal pege Fingre efter mig; jeg er lige glad om Stillingen aldrig er saa lille, og vil Gud hjælpe mig, som han har gjort hidtil, saa haaber jeg, at jeg skal naa mit Maal.“

Julen forløber iøvrigt særdeles godt for den unge Landflygtige, han kan den 5. Januar 1908 meddele, at „vi har haft en gemytlig Jul, vi havde Besøg af nogle danske Mejerister og en dansk Pige, som tjente herude sidste Sommer; hun rejser i Overmorgen. 3dje Juledag var jeg til Bal i et Forsamlingshus, som ligger ikke saa langt herfra. Jeg fik en Bog i Julegave hos Mejeristen med en 5 Dollar-Seddel i som Bogmærke, et godt Bogmærke! Tak for Brevet og det smukke Kort, jeg fik fra Eder, hvor var jeg glad ved at faa et Postkort fra den gamle kendte Egn! . . Du skal ikke bryde Dig noget om, fordi at Fader gør Nar ad din Skrift, kære Moder, jeg kan meget godt læse det. Skriv bare, jeg er saa glad, hver Gang jeg hører fra Eder.“

I det samme Brev af Januar 1908 giver den unge Mejerist en højst udførlig og teknisk Skildring af Virksomheden i Mejeriet, hvor han arbejder, yderligere oplyst gennem Fotografier, han selv har taget. Efter at hans Læretid er omme, opnaar han, efter adskillige forgæves Forsøg, pr. 1. Juni Plads som Smørmejerist sammen med 2 andre Danske paa et stort Mejeri i en landlig By i Jowa, „ham, som passer Fløden, er ogsaa Dansk. Vi laver Smør fra

Klokken 7 til 6, om Lørdagen er vi ikke færdige før 10 Aften. Vi laver i denne Tid 10.000 ø Smør om Dagen, om Lørdagen 14 til 15.000 ø . I tror maaske, det er Løgn, men det er det ikke; vi faar en Masse Fløde ind med Jernbanen hver Dag, ja, her er noget at tage fat paa. Jeg faar 150 Kroner om Maaneden, men saa maa jeg betale $67\frac{1}{2}$ Krone for Kost og Logis, saa det er ikke meget, der bliver til Rest. Men jeg venter paa bedre Tider; hvis ikke de kommer, saa rejser jeg ud til Vesten til næste Aar, jeg lider ikke at opholde mig i Jowa meget længe, men jeg tænker, jeg bliver her i Sommer. Jeg længes efter South Dakotas Prærie igen, dér er min Tumbleplads.“

Længere end Aaret ud vil han paa ingen Maade blive i Jowa. „Jeg lider ikke at være her,“ hedder det atter i et Brev fra Slutningen af Juli, og han har tilmed Lyst til yderligere at lære noget paa Landbrugsskolen i South Dakota, hvor han da vil rejse hen efter Nytaar. Uagtet der bliver lagt 18 Kr. paa hans Løn pr. Maaned, er det allerede i August hans bestemte Hensigt at forlade baade Stillingen og Stedet. Som mange Danske og andre Indvandrere har han „længe været „Kaliforniensyg“,“ men en dansk Landmaaler derfra, som bor paa Hotellet i Byen, har faaet ham „kureret for en Tid ved sine Fortællinger om de daarlige Forhold derovre. . .“ „I maa ikke tro,“ fortsætter han i sin August-Skrivelse, „at de amerikanske Mejerier er saa gode som de danske, det er langt fra. De smaa Mejerier er gode nok, men tag de store Mejerier, som dette; vi har kun en Centrifuge til at skumme Mælk, da vi ikke

faar mere, end som vi bruger til Syre. Fløden deraf laver de „Isecream“ [*ice-cream, Fløde-Is*] af, noget som Amerikanerne spiser meget af. Fløden, vi laver til Smør, faar vi sendt ind med Toget, Farmerne skummer deres Mælk selv med smaa Haandcentrifuger, og det er noget daarligt Kram; meget af det er 4—5 Dage gammelt paa den Tid, før vi faar det, og om Vinteren 8—10 Dage gammelt. Vi har lige faaet en anden dansk Mejerist, en A-Jyde, men en flink Karl, som aldrig er forknyt. Han pakker Smør, og naar det rigtigt gaar, saa er han allerlystigst. Han sagde en Dag til mig, da han arbejdede, at han maatte holde op lidt, for hans Smørske havde han brugt saa længe, at den var bleven varm, saa I kan nok forstaa, det gaar stærkt. Vi laver 3 Slags Smør, og det daarligste siger han om, at er det ikke til andet, saa er det da til at snavse sine Støvler til med, og jeg vilde ogsaa nødig spise noget af det selv. Nr. 1-Smørret, vi laver, er ikke saa daarligt, men Nr. 3 er rent ud sagt Skidt. Ja, I tror maaske, det er Løgn, men sandt er det, de fylder Kalk i Fløden, for at Smørret kan holde sig, til det kommer til Markedet. Nej, jeg længes efter 1ste November, for dette er ingen Plads for mig at være.“

Allerede i September kan han til sin Glæde skrive fra Dakotas Prærie igen. Hans gamle Læremester har telegraferet efter ham, fordi han skal rejse og ønsker et paalideligt Menneske i Mejeriet saa længe. Poul fik Lov at tage fra sin Plads i Jowa og skal nu „være her i 2 Maaneder og faar 375 Kr. derfor, Kost, Logis, Vadsk og fri Hest og Vogn, saa det er jo ikke saa tosset. Til Vinteren rejser jeg saa ned paa Land-

brugsskolen i Brookings; der er en Professor dér, som er Dansk. . . Jeg blev kendt med ham sidste Efteraar, han var inde i vor nærmeste By at holde Foredrag og var her ude en Dag, hvor han hjalp mig med at lave Smør. Det er en af de Landsmænd, som vi Danskere herover maa være stolte af, for her er kun saa få af dem, for naar en Dansker herover bliver en Smule mere end andre Folk, saa faar de straks den gamle danske „Arvesygdom“ den dumme Stolthed, hvormed de „Store“ i Danmark ser ned paa Mindrestillede, ja selv en Agrarsøn er ikke bange for at spytte en stakkels Husmandssøn i Ansigtet. Det er det eneste, jeg ikke lider Danmark for. Herover er der ingen Forskel med det, den fattige er lige saa god som den rige, men selvfølgelig kan han ikke leve saa fint; naa, det var ikke om det, jeg vilde skrive. Det var Professoren, jeg skrev om, han lider ikke af nogen Stolthed; det er morsomt at høre ham tale om sin Fortid, han taler altid om den Tid, da han gik hjemme paa Fyen og passede Køer, og fra de første Aar, han var i Amerika, hvor han arbejdede paa Farmen om Sommeren og var med Tærskemaskinerne om Efteraaret.“

Poul fremhæver ogsaa om den anførte Landbrugsprofessor, at han „taler godt Dansk, eftersom han er gift med en Amerikanerinde og altid taler Engelsk; men han skammer sig ikke ved det danske Sprog, som saa mange gør, selv om de ikke har været herover mere end nogle få Maaneder; ja, mange vil paastaa, at de har glemt en Masse af det danske Sprog, efter at de har opholdt dem herover et Aar, og det er meget sørgeligt for de Stak-

ler, der glemmer deres Modersmaal, før de kan tale noget andet. Følgen bliver, at de kommer til at tale det gyseligste Vrøvl sammenblandet af Dansk og Engelsk. Jeg glemmer aldrig en Gang, at jeg blev inviteret til et dansk Ungdomsmøde i den danske Ungdomsforening; jeg havde ikke været herover meget længe den Gang og var selvfølgelig glad ved at komme med dér; men ak ø ve, det var en gemtylig Underholdning, der blev talt lige saa meget Engelsk som Dansk, men stort skal det være. Og saa kalder de det for dansk Ungdomsforening. Det var første og sidste Gang, at jeg har været til deres Møder.“

Den gode Pouls maaske lidt for selvkære Forargelse over Sammenblandingen af Dansk og Engelsk, hævner sig straks en lille Smule paa ham, naar han fortsætter:

„Saa er der en anden dansk Forening herover, som hedder „Dansk Brodersamfund“, og som har sine Loger alt over [*all over, overalt*] i de forenede Stater. Den udgør baade for Sygekasse og for Livsforsikringskasse, og det er jo en meget god Ting, naar kun der blev set paa Sagen fra den rigtige Side. Den første Sommer, jeg var herover, arbejdede jeg i et dansk Settlement, hvor der var en Loge af nævnte Forening. De arbejdede meget for at faa mig i Logen, og jeg var ogsaa med til deres Fester, men jeg fik nok. Altid skulde der drikkes efter en større Maalestok, og ofte endte det med Slagsmaal, og saa kalder de det endda for „Brodersamfund“.“ Poul er nu i en amerikansk Livsforsikringskasse og er livsforsikret for 3500 Kr., „hvilken Sum jeg vil faa ud-

betalt om 20 Aar, og som vil blive udbetalt til Eder ved mit Dødsfald, om jeg skulde dø før nævnte Tidsrum.“

Ved den omtalte Landbrugsprofessors Hjælp haaber Poul, efter at have endt sit Kursus paa Landbrugsskolen, at kunne faa en god Plads, paa lignende Maade som „flere danske Mejeribestyrere her i Syd Dakota,“ og „tror I ikke, kære Forældre, at dette er bedre end at gaa og slide for Storbønderne i Danmark!“

Vinteren bliver „fin“ ude paa Prærien og med dejligt Kaneføre; kun er det meget koldt, men „Kulden mærkes ikke saa meget her i S. D., fordi det er saa højt over Havfladen. Luften er meget tynd og tør, vi kender ikke meget til Raakulde og taaget Vejr, som saa tit indtræffer i Danmark, men Vejr-glasset synker ofte ned til 30 below Zero [30 Grader under Nul (Fahrenheit) = ÷ 13 Grader Reaumur] — spørg Købmand Petersen efter, hvor koldt det er. . .“

Pouls Ophold paa Landbrugsskolen i Brookings kommer ikke til at falde saa tidligt og bliver ikke saa langvarigt, som han havde beregnet, fordi Mejeribestyreren vil beholde ham til Foraaret; det bliver kun et 2 Ugers Kursus, som han i Januar Maaned faar Orlov til, efter at han og hans Bestyrer sammen med nogle danske Mejerister, der kom paa Besøg, har fejret Julen, bl. a. med „dansk Musik fra 24 danske Fonograf-Valser,“ som Bestyreren har „sendt til København efter.“

Og pr. 1ste Marts bliver han selv Mejeribestyrer et andet Sted i S. D. for et Andelsmejeri i en norsk

Koloni. Han fortæller straks i Marts Maaned derom, at Mejeriet er „en gammel Kasse i Grunden og har været i Gæld til op over Ørene og har Gæld endnu, saa I kan se, det er ingen hel let Plads; men de har Tillid til mig og tog mig trods min unge Alder, og jeg vil ogsaa gøre alt, hvad jeg kan til, at de kan være tilfreds med mig. Der var foruden mig indstillet 2 andre Mejerister, som tillige var gifte og havde flere Aars Erfarenhed end som jeg, men jeg gik af med Sejren, og nu er der ikke andet end at gaa paa med krum Hals og vise, at jeg er ikke bange for at tage fat. Jeg er fæstet for et Aar, men kan sige min Plads op paa en Maanedes Forvarsel, og de kan sige mig op paa den samme Maade, jeg skal have Kr. 3875 for hele Aaret og frit Hus, men saa skal jeg betale for egen Hjælp; men det er kun i Juni og Juli, at jeg trænger en til at hjælpe mig.“

Det er „næsten allesammen Norske og Danske her omkring, og her er 3 norske Kirker her omkring og amerikansk Skole 5 Minutters Gang fra Mejeriet. Jeg var i norsk Kirke sidste Søndag, jeg syntes det var saa underligt at sidde i en Kirke saa langt fra den hjemlige Arne og se de samme Sermonier og høre samme Prædiken over samme Tekst som f. Ex. Pastor Holm holder paa samme Søndag.“

Poul finder det „interessant at studere Folkelivet herover; hvor jeg kom fra, da var det allesammen Finlændere og Tyskere; der var finsk Købmandsforretning, finsk Kirke og to tyske Kirker, og jeg har i den Tid, jeg var der ude, levet mig ind i deres Skik og Brug, at jeg følte mig hjemme dér. „Nu efter jeg er

kommet her, saa skal jeg til at være norsk og lære deres Skik, Købmanden jeg spiser hos, er norsk, og Maden er dito, saa nu maa jeg til at vænne min Mave til norske Fiskeboller, Klipfisk, røget Flæsk og Sild o. s. v. Det værste er, at jeg faar mit danske Sprog ødelagt; her tales for det meste Engelsk, men der tales en Del Norsk ogsaa, især de fleste, som kommer til Mejeriet, taler gerne Norsk til mig, fordi de synes, det er saa morsomt, fordi de har faaet en Mejerist, som de kan tale med i deres eget Sprog.“

Poul bliver hurtigt fortrolig med Nordmændene, hvis Sprog ogsaa smitter lidt af paa hans Dansk, som naar han skriver, at „han kan hænde faar fæste“ en Medhjælper i den travleste Tid, hvad han for Resten kvier sig ved af den respektable Grund, at han „lider ikke [*hvad der kan være baade Engelsk-Dansk og Norsk-Dansk*] at fæste nogen og saa jage ham bort, naar den travle Tid er over.“

For at hindre vilkaarlig Indlevering til alle mulige Tider af den Fløde, Mejeriet skal behandle, hvorved hans Arbejde i høj Grad vanskeliggøres, maa han en Gang imellem gøre sig ud til Bens, men saa hjælper det ogsaa. Der var jo dem, mener han, som har troet, at de kunde „gøre ved mig, hvad de ønsker, fordi jeg er saa ung; men de har taget fejl; jeg har taget mod saa mange Spark og Stød, siden jeg kom til Amerika, at jeg har lært at bide fra mig.“

I et Brev af 6. Juni fortsætter Poul sine Skildringer fra sit Arbejde i den norske Koloni. Hans Sprog er, som det vil ses, ikke helt upaavirket af det Engelske.

„Vel“ [*well*], begynder han, hvorledes har I det ellers derhjemme i gammel Danmark . . . jeg har travlt i denne Tid, jeg er alene i Mejeriet, jeg faar lært at flytte Skankerne i disse Mornings fra Maskinrummet til Centrifuge, og jeg maa staa med et Ben i Vejerummet, et andet i Kølerummet, et andet i et af Flødekøretøjerne, hvis det er en Madamme, som kommer med det. Jeg skummer om Morgenen, vejer ind Fløde om Formiddagen og kærner om Aftenen, paa den Maade klarer jeg Ærterne.“

„Men,“ tilføjer han [*i Følge Fagfolks Udtalelser rigtigt nok*], „det bliver daarligere for hvert Aar, som gaar, for Mejeribruget her i South Dakota. Vel bliver der bygget nye Mejerier hvert Foraar, men det er af de nye Settlerne, som bosætter sig paa det nye Land. Men efterhaanden som de faar Landet pløjet op og faar det til-saaet, saa lukker de Mejerierne. Der er ikke mange af de unge Farmere, som er født her i Landet, som gider at malke Køer, og de behøver det ikke, da Kornet er i en saa svimlende høj Pris, og de har haft en god Avl i de sidste Aar. En af vore mest kendte Mejerimænd har spaaet, at 2 Aars god Avl mere mener [*means, betyder*] Farvel til $\frac{3}{4}$ af South Dakotas Mejerier. Om det bliver Tilfældet, det vil Tiden vise. Alt, der er at gøre, er at passe paa Pengene og faa saa meget ud af det som muligt for saa at begynde paa noget andet, dersom Mejeriforretningen gaar under ud og hjem.“

I det lille Hus, Poul tidligere har omtalt, har han faaet „et af Værelserne møbleret, og jeg lever som en Prins. Jeg har faaet en Ramme til det store Billede, som jeg engang skrev, jeg havde faaet lavet

efter Eders Fotografi, det ser prægtig godt [*pretty well, helt godt*] ud og hænger over mit Skrivebord; saa har jeg det danske og det amerikanske Flag hængende paa Væggen lige over min Seng. Jeg tænker, jeg kan vedblive at faa Kosten hos Købmandens, jeg gaar ud og ind dér, som det kunde være mit Hjem. Købmanden kalder mig for Søn, Børnene kalder mig for Bedstefar, og det er jo et meget skikkeligt Navn. Ja, værsko kom et Smut over at se mig [*see me, besøge mig*], det er fint Vejr herude paa Prærien om Sommeren.“

Det fine Vejr bliver imidlertid varmere og varmere, mod Slutningen af August er det nær ved at tage Magten fra den unge Fynbo. Det har været 110 Grader [*Fahrenheit, 34 Grader Reamur*] i Skyggen, og „der har saa at sige ingen Forskel været paa Dag og Nat, altid den samme tørre ulmende Hede, saa det saa at sige har været umuligt at trække Vejret. For hvem, som har kunnet sidde i en Tønde koldt Vand eller ligge i Hængekøjen under Træerne hele Dagen, saa kan det endda gaa, men for hvem, som skal arbejde om Dagen og ikke kan sove om Natten for Varme, da kan det være haardt nok. Uha! hvor jeg har været svedt, jeg tror, jeg har tabt 15 à 20 Pund i Vægt den sidste Maaned; alt der er tilbages, er kun Hud og Ben. Men jeg har sluppet godt, jeg har ikke været syg en eneste Dag, som derimod saa mange har været. Det er en underlig doven og dvask Følelse, man faar, naar det er saa varmt; man kan blive saa doven og ligegyldig i saadan en Varme, saa at man ikke bryder sig om en Smule,

lige meget hvor tosset det gaar. Der er ikke den Arbejdskraft og den Spiselyst — *ikke at forglemme* — som der findes ved den danske Strand. Wov! hvor har jeg ikke mange Gange i de varme Dage forbandet det hele store forgyldne Amerika med dets Varme og forpestede Drikkevand, som man maa tage til Takke med, og saa har jeg sendt en bevæget Tanke over det store Hav, indtil den naaede en Tønde af det gode fynske Gammeløl.“

De forenede Stater byder jo ikke den i Danmark saa overmaade bekvemme Lejlighed til selv i den mindste Landsby at kunne købe rigeligt med Øl fra de stærkere Spiritusgrader og ned efter; Poul har „ikke smagt Øl for seks Maaneder, de eneste Steder, vi kan faa Øl herover, er paa Beværtingerne, og jeg lider ikke den Slags Øl, de har dér, da det er fyldt op med Sprit og Sprut og Kulsyre og andet Stads for at gøre Folk tossede i Hovedet. Her ude paa Prærien faar vi kun Vand, og det stiger jo ikke saa let til Hovedet; men i disse varme Dage, naar man drikker den ene Pottefuld efter den anden, saa er det ofte Tilfældet, at Maven bliver gnaven og begynder at knurre. Vel,“ trøster Poul sig, med et vist Galgenhumør, „den værste Varme er over for i Sommer, og naar saa Moskitoerne og Fluerne snart kunde tage Rejsepas, saa kan vi have det nok saa gemytligt for et Par Maaneder, indtil Snestormene begynder at køle os af.“

Hvorledes det vil gaa med hans Mejeri, naar disse Vintermaaneder kommer, kan Poul endnu ikke vide, men „hvis ikke her bliver noget at gøre, saa tænker

jeg, at jeg rejser til Minnesota og tager paa Statens Mejeriskole dér. Minnesota har den bedste Mejeriskole i U. S. A., om ikke den bedste i Verden, og kunde jeg vinde den Deploma, som bliver uddelt til de dygtigste Mejerister ved Skolens Slutning, saa vilde det jo være en god anbefaling. Min gamle Læremester og Ven [*den danske Mejeribestyrer i den finsk-tyske Koloni, S. D.*] og jeg har gjort den Akkord, at naar vi faar en Masse Penge skrabet sammen, hm! gad vide, naar det bliver! saa rejser vi til Danmark, gaar i Kompagni og køber et Mejeri et eller andet Sted; men," siger Poul, „jeg er bange, vi er for ærlige til at lave os en Levevej, for det ser jo nærmest ud, som om det kun er Storbedragerne, som kan slaa Plader dér; Danmark er snart verdensberømt paa dette Omraade.“ [*Hentydning til Alberti-Affæren, som ogsaa i Amerika havde vakt stor Opsigt*].

Vinteren træffer stadigt Poul i sin norske Koloni paa Prærien, travlt beskæftiget med at benytte sin rigelige Fritid til Uddannelse paa forskellig Maade. Han tager „et Bogføringskursus og et Maskinpasningskursus pr. Post og Selvstudium,“ holder et dansk og to amerikanske Mejeriblade foruden to almindelige amerikanske Aviser, to dansk-amerikanske og det dansk-amerikanske Billedblad „Norden“, der regelmæssigt hver Maaned gaar hjem til Forældrene; „det er det bedste danske Blad, jeg holder, da der er saa mange pæne Billeder i fra Danmark og saa Rejsebeskrivelser, baade fra Danmark og her fra Landet . . .“

„Dersom nogen har Anledning til at blande Engelsk og Dansk eller Dansk og Engelsk sammen i en sørgelig Pærevælling, saa har jeg, da jeg arbejder med begge Sprog hver Dag, men jeg kan nok se Forskel endnu; naar jeg taler Dansk, saa taler jeg Dansk, og naar jeg taler Engelsk, saa taler jeg Engelsk. Det gør mig aldeles rasende, naar jeg hører en Dansker eller Norsker tale deres Modersmaal, saa de blander det sammen med Engelsk, fordi det skal lyde fint. Jeg har ofte spurgt dem efter, hvorfor de ikke taler rent Dansk, naar de taler Dansk, saa kan man høre dem sige: „Plain“-dansk, no, det har jeg glemt.“ Ligeledes modtager jeg Breve til Tider fra en eller anden Bekendt, som er blandet med engelske Ord, saa det omtrent kan faa En til at besvime ved at studere det igennem. Det er som en kendt Chicago-Dansker sagde i sin Tale ved en Banket for den danske Gesandt: „— for ser De, Hr. Gesandt, naar man har været her i Landet i et Par Aar, saa tror man, at alt, vi kan tale, er Engelsk; men naar vi har været her i omtrent en Menneskealder, saa finder vi, at det eneste, vi kan tale, er Dansk“.

For Poul som for de fleste Skandinavere [og *Tyskere*] bevarer Julen en særegen national Værdi. Alle — man tør sige uden Undtagelse — fremhæver de, ofte med naiv Forbavselse, hvor langt mere fortroligt og hjerteligt Julehøjtiden fejres i de gamle Lande fremfor i Amerika, som desuden kun helligholder første Juledag.

D. 19. November 1909 sender Poul til sine „kære elskede Forældre“ et Julebrev:

Hvide, vinterhvide
 stille, højtidsstille Jul i Is og Øde,
 Klang af hjemligt blide
 Klokketoner kimer nænsomt os i Møde.
 Lyt — og lad os gerne
 tænde Julens Stjerne,
 saadan som vor Barndoms fjerne Mor os lærte
 Fred paa Jord og Juleminders Helg i Hjerte.

Det var Mylius Erichsens Sang, da han holdt Jul i Ismarken fjernt fra den kære danske Kyst [*Verset er sat sammen af 4 Linjer fra 1. Vers og 4 Linjer fra sidste Vers af Mylius-Erichsens i Juleroser 1908 offentliggjorte Juledigt, der var skrevet for Juleheftet, men bleven afsunget allerede 1906 ved Danmarks-Ekspeditionens Julefest i Danmarkshavn i Nordgrønland*]. Det gaar ogsaa op i min Tankegang nu, naar Julen staar for Døren, for selv om man kan forholde sig roligt hele Aaret igennem, saa tror jeg dog neppe, der er mange, som ikke nu ved Jul sender en kærlig Tanke paa Mindernes stærke Vinger over de brede Sletter og store Have hjem til vore Barndoms-minders Julefest, som „vor Barndoms fjerne Mor os lærte at fejre.“ Nej, hvem kan vel glemme de kære Barndoms Juleminder, som enhver og især tog med dem paa Livets Vandring, især dem, som rejste ud fra det gamle Fædreland, for at prøve hvor stærke Vingerne var. For dem var det vist nok den største Skat, som de tog med dem, og som gav dem Kraft til at holde ud i de triste Timer, naar Vingerne syntes at blive trætte, Minderne, som gav dem Strykke til at arbejde dem selv frem til en Stilling, som de kan være dem selv bekendt, og som skal staa til Vidnesbyrd, at det var ikke Forbrydere eller Eventyrere,

som drog bort til andre Lande for at øve Misgerninger, men arbejdsdygtige Folk, som, selv om det aldrig gaar dem saa godt i deres nye Fosterland, elsker deres gamle Fædreland som deres Barndomshjem, og som kun ønsker, „at det vil komme dem i Hu, som de det mindes; det er vor Længsels Julebøn [*Citat fra det i forrige Julebrev anførte Digt*].“

I kan tro, jeg ønsker, jeg var hjemme og kunde holde Jul med I to kære Gamle og hjælpe Eder med at ringe Julen ind; jeg kan saa tydelig huske, at mens jeg tjente i Ejby, saa skulde jeg altid ud at lytte Juleaften, naar de begyndte at kime Julen ind. Naar det var rigtig stille, kunde jeg høre Klokkerne i Højbjerg, Broby og Røislev; men smukkeste lød dog Klokkerne [*hos Eder*] i Broby. Naar jeg kunde høre dem, ja saa syntes jeg, at saa var det først Jul, og det er, som jeg kan høre dem nu, naar jeg skriver disse Linjer, og jeg ønsker kun, at jeg endnu engang maa komme hjem og selv hjælpe med til at kime Julen ind. Saa ser jeg Fader kikke paa Uhret og saa Pegefingern i Vejret og saa Bum-bume-bum, alt er roligt i nogle faa Øjeblikke, for saa atter at begynde med mere Klang igen.

Ja hav saa Tak, I to kære gamle Forældre, for disse kære Barndoms og Ungdoms Juletider, som vi har haft sammen, og Tak fordi jeg kan se tilbages til disse Stunder, som for mig er de kæreste Minder, som jeg har i Eje, og Tak for hver en kærlig Tanke god, som I har sendt mig med Mindernes Vingslag i det svundne Aar, og lad os saa alle ønske, at Gud vil velsigne det nye Aar for os, som vi gaar i Møde,

saa at vi vedblivende kan mindes hverandre i en kærlig Tanke og saa atter en Gang mødes og fejre den kære danske Julefest tilsammen. Ja, en højtidsstille

Juleaften sidder vi iblandt hverandre [*blandt Venner*] hjemme,
da vil Mindets Kilde

Løfte i fortrolig Sang sin lyse Stemme
om vor vinterhvide,
fjerne, vemodsblide

Juleaften under tændte Stjerner Kærter [*Nordlyskærter*],
og da mødes varmt de spredte Fællers Hjerter.

[*Med de angivne Ændringer ogsaa hentet fra samme Digt af Mylius-Erichsen.*]

Jeg skulde have været til Hansen [*hans gamle Mejeribestyrer*] til Juleaften, men har faaet en Forkølelse paa Halsen, saa jeg maa blive hjemme, og jeg skal hjælpe med at pynte Juletræ i den norske Kirke Juleaften, og vi skal have Juletræ hos Købmandens, hvor jeg logerer, saa jeg faar jo en ret hyggelig Jul, om ikke den bliver dansk, som jeg er vant til.“ —

En Uges Tid ind i det nye Aar forsikrer han Forældrene hjemme om, at jeg har „bestemt mig til at være rigtig sparsommelig hvad angaar med mine Udgifter, saa at jeg engang kan komme hjem som en holden Mand. Hvor godt jeg kan holde det, vil jeg ikke garantere, men jeg lover at gøre det bedste, er I tilfreds? Jeg har tænkt paa at sende mine Sparepenge hjem i en Sparekasse, efterhaanden som jeg faar nogen, det er saa at sige den eneste Maade, som jeg kan spare lidt paa; desuden tiltror jeg ikke Bankerne herover for godt, da de har en slem Til-

bøjelighed til at „revne“ i Ryggen, eftersom de faar lidt dynget op.“

I en derpaa følgende Udvikling om hans „Finanser“ bemærker han, at „naar man hjemme i Danmark taler om det forjættede Land, som man til daglig Tale kalder for Amerika, ja saa tænker man, naar man da saa havde været i Amerika, saa kunde vi saa meget nemt løbe hen at samle en Million sammen og saa smøre Haser for det gamle Land igen. Det var hvad jeg selv tænkte engang; men det har været mig en stor Nødvendighed at forandre min Mening igen, da Pengene i de fleste Tilfælde hænger lige saa højt her som i Danmark. Nu har jeg snart været her i 4 Aar og paa den Tid har jeg haft den Fornøjelse, at jeg kunde kalde mig selv et Par Gange som man paa engelsk kalder „broke“ [*broken, fallit*], jeg véd ikke, hvad det Ord er paa Dansk, men det mener det samme, som man vil have fat paa en Femogtyveøre og for den Sags Skyld vender alle sine Lommer og ryster sine Støvler og saa opdager til sine Ærgrelser, at der er ingenting at finde. Naa det har nu aldrig slaaet mig paa Hjernen; saalænge Solen skinner og Himlen er blaa, saa længe tænker jeg, det skal være mig muligt at holde Humøret fra Frysepunktet. Men til Forretningerne: Jeg har lige regnet paa et stort Regnestykke og fundet ud, at naar jeg naar til 1ste Maj i Aar, altsaa 4 Aar fra jeg rejste hjemme fra, saa har jeg ialt samment 1725 Kr., hvoraf jeg har 900 staaende i Ejendele, 225 i et Livsforsikringsselskab. Vel tænker jeg ikke, jeg kunde have gjort det bedre, om jeg havde blevet i Danmark, men er dog ikke rigtig tilfreds med

Resultatet, men tænker, det skal blive bedre herefter, og, som før sagt, jeg tænker, jeg vil begynde at sende hjem til Foraaret, hvad jeg kan undvære, saa véd jeg jo, hvor jeg kan gaa og faa dem, naar jeg kommer hjem.

Der er en Ting, som jeg ikke rigtigt kan forstaa, og det er, hvor længere jeg er i Amerika, des mere Dansk bliver jeg, og det skulde jo næsten være modsat, men jeg tror nu aldrig, jeg bliver Amerikaner. Det er med mig som med de amerikanske Pyntedukker, som gaar under Navnet „Ladies“, der længes efter, det skal blive Paaskedag, for at de kan gaa til Kirke for at vise frem deres nye 20 Dollars Foraarshat, saaledes længes jeg efter, den Tid skal komme, da jeg atter igen kan hilse paa den danske Bøgeskov og den danske Strand. Jeg rejser her fra den 1ste Marts, hvorhen véd jeg ikke endnu; faar jeg ingen Plads til den Tid, saa rejser jeg til Mælkeriskolen i Brookings og bliver, indtil jeg snuser noget op, men jeg tror saa at sige, jeg har Plads, da jeg ligger i Korrespondance med et Mejerikompani ude Vest, lidt mere end 300 eng. Mile herfra, og har godt Haab om at faa Pladsen. Jeg skulde lide at faa den, det er saa at sige et nyt Mejeri, blev startet sidste Sommer, desuden ligger det i en naturskøn Egn i en Dal mellem Bjærgene.

Denne Plads, som Poul gerne vil have, faar han ogsaa, og 14 Dage ind i Marts kan han fortælle Forældrene om, hvorledes han „gik til Køjs i den civiliserede Verden for at vaagne op i den vilde Vest,“ hvor der kun er „Bakker og nøgen Prærie, som ser ud i Dag, som de var, siden Verden blev til . . .

Hist og her ses en ensom Træhytte og en Flok Kreaturer i en Indhegning paa Prærien; i det indre South-Dakota er en Stald en Luksusartikel, som sjældent træffes; et Træskur er alt, Kreaturerne har at søge til i Snestormen, og i mange Tilfælde ikke det. Her paa de store Sletter regerer Ranchmanden og „the cowboys“ endnu; efter min Bevidsthed er de ikke meget bedre end Indianerne. I de fleste Tilfælde er de raa og brutale; de kan ride en Hest, kaste deres Lasso og skyde, som ingen Cirkusberider kan gøre efter.

Det er interessant at komme ind til en By, hvor de søger til om Aftenen. Dér kan man finde den Gade, hvor Beværtningerne ligger, fyldt op med Ride-Ponyer. Naar en Cowboy kommer til Byen, springer han af Hesten, gør Bidselet fast til Sadelknappen og forlader den som oftest midt paa Gaden, og Hesten vil staa dér i Timer, indtil Ejermanden afhenter den. Men de Tider vil snart komme, da „the Cowboys“ vil forsvinde ligesom Indianerne; hvert Foraar gaar der det ene Tog efter det andet med Emigrantvogne mod Vest for at optage Regeeringsland.

Jeg ankom her til den 2den Marts Kl. 2 om Eftermiddagen; dette er en By paa 3000 Indbyggere og er smukt beliggende; Floden løber igennem Byen, den minder mig om Odense Aa med dens smaa Dampbaade; vi kan se Bjærgene herfra; det giver en smuk Baggrund. Klimaet er fint, da det er saa højt, Byen ligger 2800 Fod over Havfladen; og rejser vi 4 à 5 Timer med Jernbanen, saa kommer vi endnu 1000 Fod højere op. Jeg er saa søvning hele

Tiden, jeg kunde sove 20 Timer om Døgnet, hvis jeg havde Tid. Folk siger, det er fordi jeg er ikke vant til Klimaet. Luften er saa tynd og ren, ingen Taage eller fugtigt Vejr! Hvad det angaar min Plads, tænker jeg, at jeg vil lide den godt; det er et nyt Mejeri med første Klasses Maskineri. . .“

Ret hyppigt har Poul i sine Breve til Forældrene kredset omkring noget erotisk, hvad enten det nu har givet sig Udtryk i Bemærkninger om, at det maaske kunde synes paa Tide, at han giftede sig, eller Forsikringer om, at han skam endnu ikke tænkte paa at gifte sig, eller at han overhovedet ikke „brød sig om Pigerne“, som det jo hed et Sted.

Heroppe i hans Bjærgby, hvor han „befinder sig storartet“, taler han nu rent ud af Posen og skriver 25. April 1910:

„Jeg ser af Eders sidste Brev, at Jens Christian er bleven gift, hvilket glæder mig at høre. Ja, saa staar jeg nok ene tilbage. Det er nok paa Tide, at jeg kommer en Tur hjem til Danmark, før jeg bliver alt for gammel og graahaaret, og jeg tror ikke, jeg tager fejl, naar jeg tror, I har opsnuset, hvem det er, som jeg agter at tage med mig tilbages til Amerika.“

Det er en ung Frøken Gerda, som omhyggeligt er bedt hilset i de fleste af Brevene, og med hvem det ogsaa ses, at han direkte har korresponderet. Hun er ikke gammel af Dage, thi fra Amerika har Poul i September 1906 sendt hende Lykønskningskort i Anledning af hendes Konfirmation. Hendes Forældre bor i København, hvor Faderen er Arbejds-

mand; men sin meste Tid har hun haft Ophold hos en Faster, der syr for Folk i den lille fynske Landsby, hvor Poul hører hjemme.

„Tak, kære Forældre,“ siger han paa Forhaand, „fordi I giver mig Lov til at tage Gerda med mig tilbages til den fjerne Vest, og dette lover jeg Eder, at jeg skal nok være god mod hende, og jeg haaber ikke, I skal faa andet end Glæde af os.“

Moderen maa endelig ikke gøre nogensomhelst ekstra Anstalter, naar han nu vender hjem til Julen, „I maa ikke tro, jeg er blevet forkælen og forvænt herover i dette gyldne Land; nej, jeg har lært at holde Mund og se lige ud og at tage Sagerne, som de kommer.“

I det fortræffelige Humør, som han for Tiden glæder sig ved, er han iøvrigt fuld af Begejstring for den naturskønne, sunde By, han lever i; med den navnkundige amerikanske Optimisme, som ikke mindst behersker Indvandrere, udtaler han Forvisningen om, at den lille Stad „vil blive en Storby med Tiden; der kommer en ny Jernbane herigennem i Sommer, og en anden følger snart, tænker jeg.“

Men hvor smukt der end er, finder Poul alligevel, særligt nu om Foraaret, hvor alting begynder at spire frem, en stærk Længsel efter „den herlige danske Natur, som intet andet Sted har Mage til; hvilket Sted har Bøgeskove saa smukke som gamle Moder Danmark, hvem har saa smukke Bælt- og Kystpartier som Danmark? Jeg siger, ingen, ingen véd, hvor smukt der er derhjemme, før de kommer ud i Verden; da de vilde finde, at det Land, de er født og op-

vokset i, er det kæreste Land, og jeg er stolt af, at det Land, som er mit Fødeland, hedder Danmark, og Dansk er jeg lige ud til Fingerspidserne og vil altid være det, selv om jeg aldrig har det saa godt her i mit nye Fædreland U. S. A., „som har mig og holder mig fangen“.

Saa meget amerikaniseret er Poul under alle Omstændigheder bleven, at han træder ind i en hemmelig Forening. „Jeg har gaaet in i en Order,“ fortæller han, i Maj Maaned 1910, „som kaldes „Knight of Pythias“ [*Knights of Pythias, Pythias' Riddere, en hemmelig Orden, der blev grundet i Washington 1864 og tjener selskabelige og velgørende Formaal*] og har lige gennemgaaet Møllen og er nu fuldblods K. of P. I har vel aldrig drømt om, at Eders Søn vilde gaa ind i saadan en Order, da jeg kan huske, som Dreng var jeg indprentet at se op til en Frimurer som en, der var lidt mere end andre Mennesker, og som var bedst ikke at have noget med at bestille. Naa, vel er jeg ingen Frimurer, men den Order, jeg hører til, er lige saa streng eller strengere at overholde som Frimurerordenen, det siger de, som hører til begge Order. Og nu haaber jeg ikke, I skammer Eder ved mig for den Sags Skyld, for saa meget siger jeg Eder, at jeg er stolt af at være en K. of P., og at det er et rent, godt og ærligt Arbejde, vi foretager os.“

Paa „Amerikas store Frihedsdag den 4. Juli“ foretager han med et Par Venner en Tur op i Bjærgene, som interesserer ham meget, fordi gamle Blokhytter, forladte Metalsmelterier og moderne Guldminer giver et historisk Indtryk af Egnens Udvik-

ling fra de første Guldsøgeres Dage og indtil nu, da der netop blandt Minearbejderne i en af de større Byer hersker en Strejke, som ikke er gaaet af uden Brug af Revolver og andre Skydevaaben. Der gaar ogsaa interessante Fortællinger deroppe om Stedets „første Præst“, der saa sent som i 1872 blev slaet ihjel af Indianerne og om „Vilde Bill“, en af the største Indianerkrigere, som har levet.“ Med paaskønnelsesværdig Fordomsfrihed har man paa Byens Kirkegaard rejst Statuer af baade Præsten og Indianeren.

En af Pouls Rejsekammerater fører ham hen til „de fattiges Kirkegaard og viste mig et faldefærdigt Gravsted over den første Kvinde, som kom til Stedet. Han kendte hende personligt, da han for 6 Aar siden havde den Ære at smide hende ud af en Beværtning, hvor han var Opvarter. Hun var fuld og var bevæbnet med Revolver og Jagtkniv. Som sagt, hun var den første Kvinde herude og tjente en Gang for „Vilde Bill“ som Spion. Senere fik hun Ret til et Stykke Land, som indeholdt en rig Guld-aare, og som hun solgte, og fra den Tid begyndte hun at leve stort, holdt Tjenerskab, indtil hun tilsidst maatte gaa omkring og tigge og døde paa Fattiggården.“

Pouls sidste Brev fra 1910 indeholder intet nyt om hans Forhold i Amerika, hvorimod den unge Mand giver ondt af sig i Anledning af, at „de fynske Landmænd nu ogsaa har begyndt at tage Moden op efter deres Naboer med at indføre Polakker til at arbejde for dem. Ja, hvorfor ikke? Rigsdagen og Ministerskifterne har været polsk nok i den senere

Tid, hvorfor saa ikke prøve at faa hele Landet polsk! Mon det ikke er en Aarsag, at saa mange forlader de kære hjemlige danske Kyster og Bøgeskove, fordi de ikke kan arbejde for samme Løn som Polakker og derfor sætter Sejl for andre Lande, især for U. S. A., som er glad for at faa saa mange danske Stedbørn som muligt, ikke fordi de kommer for at arbejde for mindre Løn, men for at oprette selvstændige Hjem.“

Men for Resten er han i godt Humør, har, paa Trods af usædvanlig voldsom Varme, „været rask og stærk som en Bjørn hele Sommeren,“ og hans Efterskrift lyder:

„Om fire Maaneder er jeg hjemme, Hurra!“

Ved Juletid 1910 kommer han da ogsaa paa Besøg hos Forældrene og bliver forlovet med Gerda.

Da han i Marts 1911 rejser tilbage til Amerika, — helt standsmæssigt paa 2den Klasse — er Gerda med.

Det er det unge Pars Plan ved at tjene nogle Aar i Amerika at samle Penge sammen for at kunne sætte Bo og efter kortere eller længere Tids Forløb vende hjem til Danmark med fornøden Kapital til ude paa Landet at faa „noget selvstændigt.“

Den unge Pige er først nogen Tid hos Danske, som hendes Slægt er kendt med hjemme fra, men faar senere en Plads ikke alt for langt borte fra den lille By i Minnesota, hvor Poul efter en Del Rejsen omkring og adskillige Skuffelser bliver „Butter-maker“ for et Andelsmejeri.

Til at begynde med har Poul ikke været særlig fornøjet med Forholdene.

I Brev af 11. Juni 1911 skriver han som Svar paa en Skrivelse hjemme fra, hvori de gamle Forældre har beklaget sig over, at det nu kniber for dem med at overkomme deres Arbejde:

„... Havde jeg kun været hjemme, saa kunde jeg have hjulpen Eder med Arbejdet. Det var heller ikke rigtigt af mig at rejse fra Eder igen, naar I trænger saa meget til Hjælp, som I nu gør. Jeg ønsker nu, at jeg havde bleven herover i et Par Aars Tid længere og saa rejst hjem for at blive, i Stedet for at rejse hjem paa Besøg sidste Vinter. Jeg kan slet ikke finde mig tilfreds eller blive fortrolig med Amerika igen, siden jeg har været hjemme. Skulde jeg følge min egen Lyst, saa vilde jeg være hjemme, saa hurtigt som jeg kunde komme afsted; men det gaar ikke, jeg rejste jo herover for at tjene lidt Penge, og før jeg har saa mange, saa jeg kan blive min egen Herre, kommer jeg neppe til Danmark igen. Jeg har ikke kendt til Hjemve før i dette Foraar, men saa har jeg til Gengæld haft nok af det paa en meget kort Tid, saa det har været nok til alle fem Aar, som er gaaet forud. Jeg har rejst mere omkring de sidste 2 Maaneder end som i al den Tid, jeg har været i dette forjættede Land, men tænker, det er over nu for en Tid, da jeg nu har faaet mig en temmelig god Plads; det er ellers snart lige saa vanskeligt at faa Plads herover som hjemme, og til Mejerister hjemme, som har Lyst til at rejse til Amerika for at tage fat paa samme Haandtering, der vil jeg sige: Bliv hjemme; Mejeridriften gaar til Rotterne mere og mere for hvert Aar, som gaar herover, kun ved et Mirakel kan man faa en skik-

kelig Spand Fløde at se i et Mejeri, der er til at lave Smør af. Her var 133 Ansøgere til denne Fedtbutik (gad vide, hvor mange der vilde blive til et Mejeri af den Slags, som findes [i] Danmark, 5 à 600 maaske). Min Formand var her kun i 3 Maaneder, saa blev han jaget paa Døren; han var Dansk, men de kunde ikke bruge ham, fordi han lavede daarligt Smør. Jo tak, kommer de til det, at de ønsker deres Mejerist til at lave godt Smør af daarlig Fløde, saa har de endnu ikke faaet den rette Mand, og saa maaske jeg en skønne Dag faar min Afsked paa graat Papir for samme Fejle som min Formand; jeg kan endnu ikke sige, hvor galt det gaar, da det kun er nogle faa Dage siden, jeg afsendte min første Uges Arbejde, 4000 Pd. Smør, til New York. Jeg laver fra 600 til 700 Pd. Smør om Dagen og gør alt Arbejdet ene. Jeg begynder Kl. 3⁴⁵ om Morgen, saa hvis Broby Kirkeklokke havde været lidt nærmere herved, saa kunde jeg saa mageligt have besørget Ringningen om Morgen. Det er Tyskere saa at sige allesammen heromkring.“

I sin derpaa følgende Omtale af „en dansk Mejerist, der driver et Mejeri 6 engelske Mile herfra,“ som „har været i samme Plads i tolv Aar og nu ejer en Farm tæt ved Mejeriet,“ kommer Poul ind paa et Forhold af typisk Art, naar han fortæller: „Jeg tror nok, han har stor Lyst til at rejse hjem til Danmark for at blive; men han er gift med en Dansker, som er født her i Landet, saa han er bundet paa Livstid. Jeg kan ikke forstaa, at nogen, som er saa dansk, som han er, vil gaa hen og gifte sig med en Amerikaner; naar begge to er Danske, saa

kan de da komme til ens om, hvilket Sted de vil være, men naar den ene er født her i Landet, saa er der ikke andet at gøre end at blive . . .“

Tydeligt nok har han foresat sig, at saaledes skal det ikke komme til at gaa med hans tilkommende Hustru og ham.

Kun faa Dage efter Afsendelsen af dette Brev modtager han hjemme fra den sørgelige Meddelelse, at hans Fader, der længe har været svagelig, nu er død.

Ved den gamle Husmands Begravelse, viser det sig, som en af Sogneboerne elskværdigt og trohjer-tet oplyser, at „han havde haft mange Venner, for der var et meget større Følge, end der ellers møder ved en Smaamands Begravelse, desuagtet at der ikke blev serveret i Hjemmet for andre end Familien.“

Og Sønnen ovre i Amerika skriver hjem til sin Stedmoder:

„Kære elskede Moder!

Brevet med det sørgelige Budskab i Dag modtaget. Jeg havde dog ventet at faa at se min egen elskede Fader engang mere i dette Liv, men det skulde saa ikke tillades, men glad maa jeg vel være ved, at det blev mig tilladt at se ham og være sammen med ham sidste Vinter; havde jeg kun dog blevet hjemme, til dette var overstaet, faaet Lov at være sammen med ham i hans sidste Stund, men dette skulde ikke ske. Fred med hans Støv. Jeg har haft en Fader uden Lige, en Fader som jeg ej vilde have byttet med nogen anden paa denne Jord, en Fader som

jeg har ælsket og holdt i Ære til denne Stund, og Sorg knuger mig over, at det ej blev mig tilladt at være sammen med ham mere, at det ikke skulde være mig muligt at gøre det godt for ham, at betale tilbages nogen af den Gæld, som jeg skylder ham, paa hans gamle Dage for hans Slid og Arbejde for mig, da jeg ej var i Stand til at gøre noget. Men hav Du Tak, Du kære lille Moder, for hvad Du har været for mig i Moders Sted, Tak fordi Du har været min kære Fader en tro Livsledsagerinde, Tak fordi Du gav os et Hjem og spredte Solskin over vor kære Faders Livsaften ved at være ham en god Hustru. Lad os alle hjælpe hverandre at bære den Sorg, at han skulde tages fra os nu, og lad os haabe, at det maaske var bedst saadan, da han jo har været syg længe, og lad os sige, som han selv sagde til mig, da min Moder døde, da jeg spurgte, hvordan Moder havde det, og han svarede og sagde, at nu havde hun det godt, for nu var hun i Himlen, og lad os ogsaa trøste os med, at nu har han det ogsaa godt, hvor han er, og at vi engang maa komme sammen med ham dér i det andet Liv, hvor ingen Sorger og ingen Bekymringer findes. Jeg vil slutte, da jeg ikke føler til at skrive [*mere*] . . .

Nu de kærligste Hilsener til Dig, lille Mor, og kom til mig, naar Du trænger Hjælp, da jeg skylder Dig meget for Faders Skyld.

Din dybtsørgende og altid hengivne Søn Poul.“

Den følgende Række Breve indtil det sidste af 11. September 1912 viser Poul som den stadig flittige og stræbsomme unge Mand, der passer sin Gerning,

sparer sine Penge og søger at udvide sine Kundskaber og Færdigheder. Han fortæller d. 1. December 1911, at hans Kontrakt er bleven forlænget til Nytaar 1913, og at han skal have 1000 Dollars aarligt i Løn. Brevenes ydre Form er i Henseende til Retsskrivning, Haandskrift og Inddeling bleven stadigt mere korrekt og forretningsmæssig, nogle af de sidste er skrevne paa „min nye Skrivemaskine.“

Henimod sidste Jul sender han venligt Moderen „i den indlagte Konvolut en lille Godtgørelse til Dig for sidste Vinter for alt godt, og jeg haaber, de vil komme Dig til gode, for det har jo været et tungt Aar for Dig.“

I Julibrevet for indeværende Aar har han kunnet meddele, at Kæresten og han nu er enige om at holde Bryllup „til Efteraaret engang, før Snestormene begynder at komme paa Visit igen.“ —

Det er bestandigt hans Tanke, at Amerika for ham og hans tilkommende Hustru kun skal være den udviklende Vej hjemad til det gamle Land. Fremtiden vil vise, om ikke den amerikanske Jord alligevel binder og beholder dem.

Men uafsluttet som den fynske Husmandssøns Skæbne endnu er det, fortjener dens hidtidige Forløb dog at fastholdes som i mange Maader typisk for opvakt og nationalt sindet dansk Landungdoms Stræben fremad borte fra Fædrelandet.

INDHOLD

	Side
Forvalterfarmeren og hans Hustru	1
En Københavner paa Trampen	135
Den unge fynske Husmandssøn Poul Jørgensen	187
